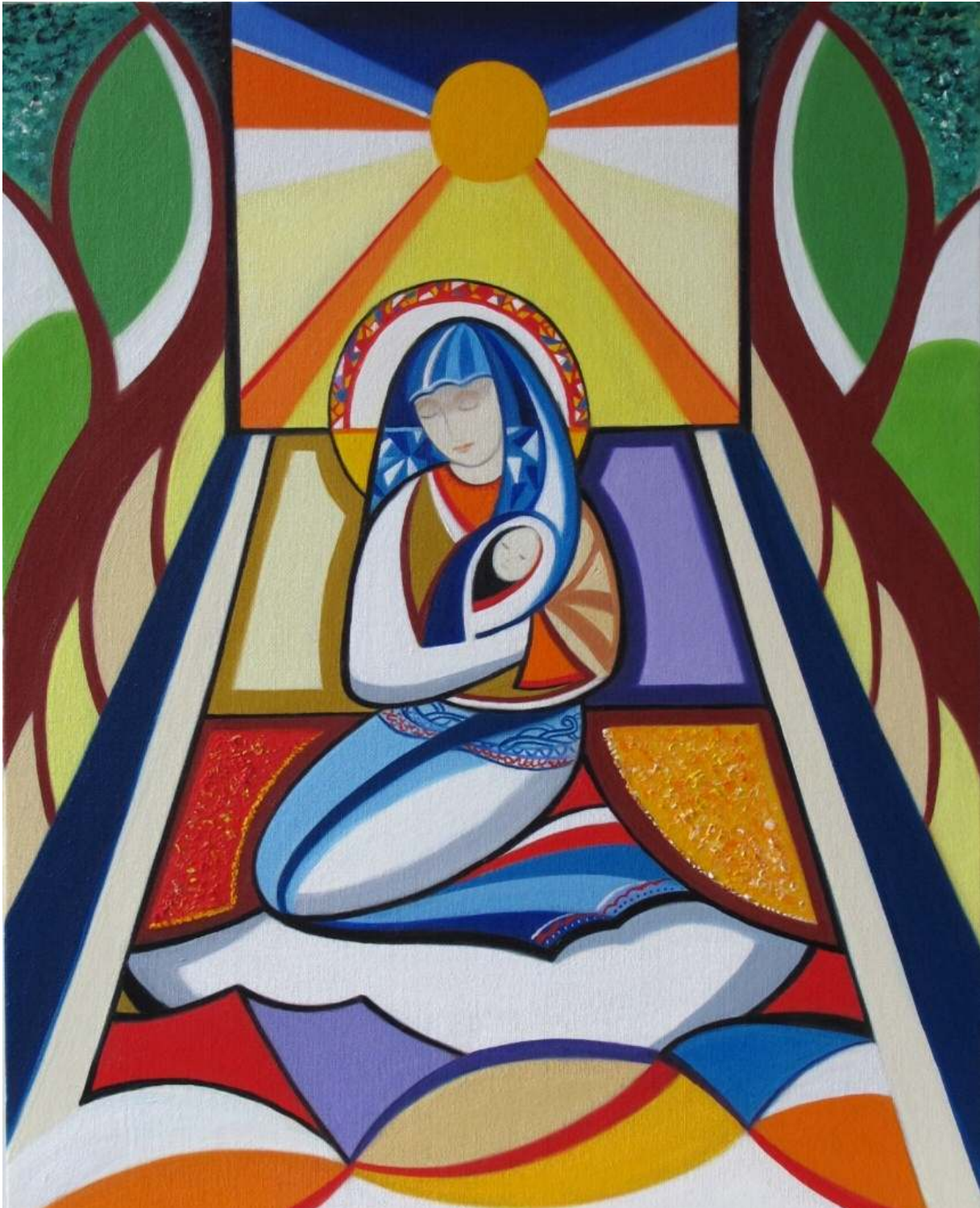

105

MAGYAR

BULLETIN OF THE
HUNGARIAN COMMUNITY
IN NEW ZEALAND
DECEMBER 2011

"THE KINGDOM WITHIN" - OIL ON CANVAS ÉVA BORKA

BOLDOG ÚJ ÉVET KÍVÁNUNK MINDEN KEDVES OLVASÓNAK!
HAPPY NEW YEAR TO ALL OUR READERS!

Mindezek a kőzetek rendkívüli szerepet játszanak a bortermelésben, mert Tokajról elmondhatjuk, hogy ahány kő, annyi bor... 20

In 1737 the Tokaj-hegyalja wine region was officially established as such by an order of the royal court... 21

... Hallja kend János mester, én kendet szerencsés emberré akarom tenni. Adjon nekem egyet ide a gyermekei közül, én azt fiammá fogadom... 4-5

Képes Ajánló

OFFERINGS PICTURED

show you some of the articles to choose from in this issue

My father noticed that there was an empty seat nearer to the front and whispered in my ear "Look there is an empty seat – why don't you move there and be nearer the action"... 22-23

*A két testvér 1914 első felében egy ízben összeveszett – Attila ekkor kísérelt meg először öngyilkosságot... 24-27
Recognition of his outcast position in society helped him to find his own voice... 28-29*

This is very much a film about women, their feelings and their strength of character. ... 18-19

*Ősi múltjáról tanúskodik a Belsőváros, az Alföld egyetlen élő népi építészeti műemlék együttese ... 30, 32
Here you can find the only group of living folk architectural monuments in the Great Plain.... 31*

Ha már egyszer belekezdtem egy sztoriba, akkor még egyet hagy meséljek el. Volt egyszer, hogy Portugáliában edzőtáboroztunk.... 8-9

*Karácsonyra –
For Christmas
3, 9, 4-5, 13, 19, 37*

Titokzatos éj

Gondolkodom azon, hogy miről is írjak, ami érdekes is, és olvasásra méltó. Mindig nagy felelősséget érzek az iránt, hogy olyan írást produkáljak, amit érdemes elolvasni... Közben arra gondolok, talán túl gyakran nem lehet hibázni,

ha az ember szívből ír. Kihagyom tehát most a beszámolókat, a provokatív megfigyeléseket, helyette inkább hangosan gondolkodom, a kedves olvasó társaságában.

Íme, itt a karácsony. Úgy szeretem a karácsonyt! Mindig is nagyon szerettem. Gyermekkorom legszebb emlékei fűződnek ehhez az ünnephez, s feltételezem, hogy döntően befolyásolta, hogy milyen emberré váltam...

Először is, hozzánk mindig is a Jézuska jött. A Mikulás egyértelműen december 5-e éjszakáján kopogott be az ablakunkon, nem is volt semmi köze a karácsonyhoz. A várva várt szentestén pedig angyalok segítségével a Jézuska hozta a karácsonyfát és az ajándékokat. Még akkor is, amikor már eljött az ideje, hogy megtudjam „az igazat”, hevesen magyaráztam osztálytársaimnak, hogy a mi házuknál másképp történik a karácsony. Nem értették, sőt sajnáltak, hogy nálunk nem december első napjaiban díszítünk karácsonyfát. Én viszont sosem irigyeltem őket, mert annál szebb, mint amilyen nálunk volt, nem lehetett.

Maga a szó „szenteste” is egészen mást sugall, mint az angol „Christmas Eve”... Amikor belegondolok, a mai fejemmel el sem tudom képzelni, hogy szüleim hogyan tudták évről évre megőrizni a szenteste varázsát. Mindketten dolgoztak, nem volt a közelben nagyszülő, vagy nagybácsi, nagynéni, aki kisegített volna... Nehezen lehetett mákot kapni, hát még ledarálni, sőt rendes élesztőhöz sem lehetett könnyen hozzájutni... És még is, minden évben lejátszódott, mint maga a csoda.

Nem is emlékszem Edus húgommal mivel kötöttük le magunkat 24-e délutánján, csak arra emlékszem, hogy nem volt szabad bemennünk a nagyszobába – nehogy megzavarjuk az angyalkák munkáját. Vacsora előtt ünneplőbe öltöztünk. Most már tudom miért volt az, hogy a megszokottnál később vacsoráztunk, és hogy miért drukkoltak szüleink, hogy szentestén minél téliesebb legyen az időjárás... Az ünnepi vacsora vége felé, amikor kint már sötétedett, és Anyu isteni finom bejglijét kóstoltgattuk, Apu hirtelen rájött, hogy elfelejtett megborotválkozni, és gyorsan elvonult a fürdőszobába. (Valamiképpen minden évben elfelejtette...) Amíg kint volt, egyszerre csak csöngettek az angyalok! Micsoda izgalom! Apu rohant vissza, hogy hallottuk-e, hogy csöngettek... Akkor óvatosan

folytatás a 7. oldalon

Wondrous Night

I've been thinking about what to write about that will be interesting and worthy of reading. I always feel the weight of responsibility to produce a piece of writing that is worth reading... In pondering what to write it occurred to me that it's hard to go wrong if you write from the heart. So this time, I've decided I'll just think out loud so to speak... in your company that is.

I can't believe Christmas is here! I love Christmas! I've always loved Christmas. My most treasured memories from childhood are about Christmas. In fact I'd go so far as to say our Christmases had a big impact on how I turned out as a person...

First of all, it was always Jesus, not Father Christmas, who brought Christmas to us. St Nicholas did come to see us, but it was on the night of 5 December, to fill our polished boots with goodies, and he had nothing to do with Christmas. It was Baby Jesus and the angels who brought the Christmas tree and presents on Christmas Eve. Even when the time came for me to know “the real truth”, I was still resolute about it with my classmates – Christmas at our place was different. They didn't understand; actually they felt sorry for me that at our house we didn't get to put up our Christmas tree in early December. But I was never envious of them – after all, there could never be a more beautiful Christmas than ours...

Even the Hungarian word for “Christmas Eve” – Szenteste or “Holy Night” alludes to something quite different... When I think about it with the inevitable wisdom of hindsight, I can't imagine how on earth my parents managed, year in-year out, to preserve the magic of Christmas. They both worked... We didn't have grandparents, or aunts, or uncles around to help share the load... It was really difficult to buy poppy seeds for the traditional baking, let alone grind them, or even to buy “proper” yeast... And yet every year, somehow it all happened, like some sort of miracle.

I can't even remember how my sister, Edi, and I spent the afternoon of the 24th. All I remember is that we weren't allowed to go into the living room in case we disturbed the angels. Before dinner we all dressed in our Sunday best. I now understand why we had dinner later than usual that particular night and why my parents always had their fingers crossed that the weather would be as wintry as possible... Towards the end of our festive dinner, when it was nearly dark outside and we were sampling my mother's delicious poppy seed and walnut rolls, my father suddenly realised he had forgotten to shave, so he rushed out to the bathroom... (Strangely enough it was something he seemed to forget to do every year.) While he was in the bathroom, out of the blue came the tinkle of the angels' bell. What excitement! My father rushed back to see if we'd also heard the tinkling bell... Then we carefully opened the

continued on page 7

Melyiket a kilenc közül?

- Jókai Mór

Élt egyszer egy szegény csizmadia itt ebben a nagy Pestvárosban, aki semmiképpen sem tudott a mesterségéből meggazdagodni.

Nem azért, mintha az emberek összebeszéltek volna, hogy ezentúl ne viseljenek csizmát, nem is azért, mintha a magisztrátus megparancsolta volna, hogy ezentúl a csizmákat fele áron kell adni, munkát is jót csinált a jámbor, maguk a vevők panaszkodtak, hogy nem bírják elszagatni, amit ő egyszer megvarr: volt is dolgoztatója elég, fizettek is becsülettel, egy sem szökött meg kifizetetlen árjegyzékkel, és János gazda mégis – mégis – nem tudott zöldágra jutni, ahogy németül mondják, sőt nemnéha közel volt hozzá, hogy akármiféle száraz ágat jónak találjon arra, hogy onnan nézegessen le. – Hanem persze ez csak szóbeszéd volt nála; János gazda igaz keresztyén ember volt, s keresztyén ember nem akasztja fel magát, akármilyen szorongatott állapotban legyen is.

Azért nem tudott tudniillik semmi gazdagságra jutni János mester, mert másfelől az Isten olyan különösen megáldotta, hogy minden esztendőben rendszerint született neki egy gyermeke, hol egy fiú, hogy egy leány, és az olyan egészséges volt, mint a makk.

– Ó, én uram Istenem! – sóhajtozék gyakran János mester minden újabb számnál, amint lón hat, lón hét, lón nyolc; mikor lesz már e hosszú sor után punctum? Egyszer azután eljőve a kilencedik; az asszony meghalt, és azután ott volt a punctum.

János mester egyedül maradt a kilenc gyermekkel a világon.

– Hej, sok van azzal mondván.

Kettő, három már iskolába járt, egyet, kettőt járni kellett tanítani, másikat ölben hordozni, kit etetni, kinek pépet főzni; emezt öltöztetni, amazt megmosdatni és valamennyire keresztelni! Bizony édes atyámfiai, ez nem csekély hivatal: próbálja csak meg valaki.

Mikor cipőt kellett szabni, egyszerre kilenc cipő! mikor kenyeret kellett szelni, egyszerre kilenc karéj! mikor ágyat kellett vetni, egyszerre az ajtótól az ablakig az egész szoba ágy, tömve, dugva apróbb, nagyobb, szöszeke, barna, emberforma fejekkel!

– Ó, én uram és Istenem, de megáldottál engemet; – sóhajtozék magában elégszer a jámbor kézműves, mikor éjfélén is túl ott ütötte a mustával a talpat a tőkénél, hogy ennyi lélek testét táplálhassa, s hurítgatta hol egyiket, hol másikat, aki álmában rosszul viselte magát. Kilenc biz ez, egész kerek kilences szám. No de hála érte az úristennek, még nincsen ok a panaszra; mind a kilenc egészséges, jó erkölcsű, szép is, jó is, épkézlábbal és gyomorral megáldva; s inkább kilenc darab kenyér, mint egy orvosságos üveg, inkább kilenc ágy egymás mellett, mint egy koporsó között; az úr Isten őrizzen meg tőle minden

érzékeny apát, anyát, még akinek nyolc marad is, ha egyet elvesznek belőle.

Nem is volt János mester gyermekeinek semmiféle szándékuk a meghalásra; az már el volt végeztetve, hogy ők mind a kilencen keresztül dolgozzák magukat az életem, s nem engedik át helyüket senkinek; nem ártott azoknak sem az eső, sem a hó, sem a száraz kenyér.

Egy karácsonyestén János mester későn tért haza a nagy szaladgálásból, mindenféle kész munkákat vitt haza, kevés pénzcsekét szedett be; ami ismét a mesterségéhez, meg a napi szükségek fedezésére kellett. Hazafelé futtában minden utcaszegleten látott aranyos, ezüstös báránnyakkal, cukorbabákkal rakott asztalokat, amiket jámbor kofák árulgatnak olyan gyermekek számára, akik magukat jól viselik; meg is kérdik elébb, hogy a rossz gyermekeknek ne adjanak el belőle; János mester egy-egy helyen meg is állt: talán venni kellene belőle? micsoda? mind a kilencnek? Az sok volna. Egynek vegyen? Hogy a többi azután irigykedjék rá. Nem; majd ad ő nekik más karácsonyi ajándékot, szépet is, jót is, ami el sem törlik, el sem kopik, s aminek valamennyi örülhet, mégsem veheti el a másiktól.

– No gyerekek: egy, kettő, három, négy; mind itt vagytok, – szólt, haza érkeve kilencfejű családjá körébe. – Tudjátok-e azt, hogy ma van karácsonyestéje? Ünnepe ám ez. Nagyon örvendetes ünnep. Ma este nem dolgozunk semmit, hanem örülünk valamennyien.

A gyerekek úgy örültek annak, hogy ma örülni kell, majd felvették a házat.

– Megálljatok csak, hát még ha megtanítalak benneteket arra a nagyon szép énekre, amit én tudok. Nagyon szép éneket tudok ám; erre a napra tartogattam, karácsonyi ajándéknak!

Az apróságok nagy zsvivajjal kapaszkodtak apjuk ölébe, nyakába; majd lehúzták azért a szép énekért.

– No! mit mondtam! Ha jól viselitek magatokat. Aztán szépen sorba kell állni. Így ni, amelyik nagyobb, előbbre, amelyik kisebb, hátrább.

Úgy szépen sorba állította őket, mint az orgonasípokot. A két legkisebb az apa térdére és karjára jutott.

– Már most csendesség! Majd én előbb elénekelem: ti pedig majd aztán utánam.

Azzal komoly áhitatos képpel, levéve zöld sipkáját fejről, elkezdé János mester azt a szép hangzatos éneket, ami így kezdődik:

„Krisztus urunknak áldott születésén...”

A nagyobb fiúk és leánykák az első hallásra megtanulták a dallamot, több baj volt a kisebbekkel, azok mindig félrevitték a dalt, s ki-kimentek a taktusból, végre mindnyájan tudták azt, s az volt aztán a nagy öröm, mikor mind a kilenc egyszerre vékonyan és vékonyabban zengedezé azt a szép dalt, amit maguk az angyalok énekeltek azon az emlékezetes éjszakán, s talán még most

is énekelnek, amidőn ilyen szép kilenc ártatlan lélek őszinte örömeinek harmóniás hangja kéri onnan felülről a visszhangot tőlük?

Bizonyára a gyermekek énekének örülnek ott fenn a mennyben.

Hanem annál kevésbé örülnek odafenn az első emeleten. Ott egy gazdag nótelen úr lakik, egymaga kilenc szobában: egyikben ül, a másikban alszik, a harmadikban pipázik, a negyedikben ebédel; ki tudná, mire használja a többit?

Ennek sem felesége, sem gyermeke, hanem van annyi pénze, hogy maga sem tudja, mennyi?

Ez a gazdag úr éppen nyolcadik szobájában ült ez este, és azon gondolkodott, hogy miért nincs az ételnek íze? miért nincs a hírlapokban semmi érdekes? miért nincs e nagy szobákban elég levegő? miért nincs a ruganyos ágyban csendes álom? amidőn János mester földszinti szobájából elkezdett elébb lassan, aztán mindig erősebben hangzani föl hozzá ama vidámságra ösztönző ének.

Eleinte nem akart rá ügyelni, hogy majd vége szakad, hanem a mikor már tizedszer is újra kezdték, nem állhatta tovább a dolgot.

Összemorzsolta kialudt szivarát, s lement maga hálókabátban a csizmadia szállására.

Éppen végezték azok a verset, amint benyitott hozzájuk, s János mester egész tisztelettel kelt fel a nagy úr előtt háromlábú székeről.

– Kend János mester a csizmadia, ugye? – kérdé tőle a gazdag úr.

– Igenis szolgálatjára, nagyságos uram, parancsol egy pár fénymázás topánkát?

– Nem azért jöttem. De sok gyermeke van kendnek.

– Van biz, nagyságos uram, kicsiny is, nagy is. Sok száz, mikor evésre kerül a dolog.

– Még több száz, mikor énekelnek. Hallja kend János mester, én kendet szerencsés emberré akarom tenni. Adjon nekem egyet ide a gyermekei közül, én azt fiammá fogadom, felneveltetem, eljár velem utazni külföldre, lesz belőle úr, a többieket is segítheti.

János mester szörnyű szemeket meresztett erre a mondásra; nagy szó volt az! egy gyermeket úrrá tenni. Kinek ne ütne ez szeget a fejébe?

– Hogyne adná? Persze, hogy odaadja! hiszen az nagy szerencse.

– No válasszon kend közölök hamar egyet; aztán menjünk.

– János mester hozzáfogott a választáshoz:

– Ez a Sándorka. No ezt nem adom. Ez jól tanul; ebből papnak kell lenni; a második: ez leány, leány nem kell a nagyságos úrnak; a Ferencke: ez már segít nekem a mesterségben, enélkül nem lehetek el; a Jánoska: lám, lám, ez meg a nevemre van keresztelve, nem adhatom oda; a kis Józsi: ez meg egészen az anyja formája, mintha csak ötlet látnám, ez ne lenne többet a háznál? No most megint leány következik, ez semmi; azután itt van a Palika. Ez volt az anyjának legkedvesebbje; ó, szegény asszony, megfordulna a koporsójában, ha ezt idegennek adnám; no ez a kettő meg még nagyon kicsiny, mit csinálna velök a nagyságos úr?

Úgy járt, hogy már a végére ért, még sem tudott választani.

Azután alulról kezdte felfelé; de csak az lett akkor is a vége, hogy ő bizony nem tudja melyiket adja oda, mert ő valamennyit szereti.

– No porontyok! válasszatok magatok; melyitek akar elmenni, nagy úr lenni, kocsiban járni? szóljatok no; álljon elő, aki akar.

A szegény csizmadia majd elfakadt már sírva, ahogy ezt mondta; a gyerekek azonban e biztatás alatt apródonként mind a háta mögé húzódtak; ki kezét, ki lábát, ki bőrkötényét fogta meg apjának, úgy kapaszkodott bele, s bujt a nagy úr elől.

Utoljára János mester nem állhatta tovább, odaborult közéjük, átnyalábolta valamennyit, s elkezdett a fejükre sírni, azok pedig vele együtt.

– Nem lehet, nagyságos uram, nem lehet. Kérjen tőlem akármit a világon, de gyerekeimet egyiket sem adhatom senkinek, ha már az úr Isten nekem adta őket.

A gazdag úr azt mondta rá, hogy ő lássa, hanem hát legalább annyit tegyen meg a kedvéért, hogy ne énekeljen többet gyermekeivel ide alant, s fogadjon el tőle ezer pengőt ezért az áldozatért.

János mester soha még csak kimondva sem hallotta ezt a szót „ezer pengő”, és most a markába nyomva érzé.

A nagyságos úr megint felment a szobájába unatkozni, János mester pedig nagyot bámult azon az ismeretlen alakú ezer forintos banknótán, s azután elcsukta azt félelmesen ládjába, a kulcsot zsebébe tette és elhallgatott. Hallgatott az apróság is. Nem volt szabad énekelni.

A nagyobb gyerekek mogorván kuporodtak le a székre, a kisebbeket csitítgatva, hogy nem szabad énekelni; a nagy úr odafenn meghallja.

Maga János mester hallgatva járt fel s alá a szobában, s gorombán kergette el magától azt a kis porontyot, aki feleségének kedvence volt, mikor odament hozzá, s arra kérte, hogy tanítsa meg őt újra a szép énekre, mert már elfelejtette.

– Nem szabad énekelni.

Azután leült duzzogva a tőkéhez, elkezdett buzgón szabdalni; addig faragott, addig szabdalt, míg egyszer azon vette észre magát, hogy maga is el kezd dudolni: „Krisztus urunknak áldott születésén”.

Először a szájára ütött, hanem azután megharagudott, nagyot ütött a mustával a tőkére, kirugta maga alól a széket; kinyitotta a ládát, kivette az ezer forintost, s futott fel az emeletre a nagyságos úrhoz.

– Nagyságos jó uram! instálom alássan, vegye vissza a pénzt, hadd ne legyen enyim, hadd énekeljek én, mikor nekem tetszik; mert az több ezer forintnál.

Azzal letette az asztalra a bankót s nyugalt vissza az övéihez, sorba csókolta valamennyit, sorba állítá orgonasíp gyanánt, közéjük ült alacsony székeire, s rákezdék tiszta szívből újra: „Krisztus urunknak áldott születésén.”

S olyan-olyan jó kedvük volt, mintha övék volna az a nagy ház. Akié pedig volt az a nagy ház, nagy egyedül járt kilenc szobáján keresztül, s gondolkodott magában, hogy vajon mi örülni valót talál más ember ebben a nagy unalmas világban.

A harmadik nemzetrés

Endre Csapó has been chief editor of the Australian Hungarian nationwide weekly newspaper, Magyar Élet (Hungarian Life) since

Csapó Endre
írása

1978, when he went into early retirement to dedicate his life to publishing. With a readership of about 10,000, the Magyar Élet fulfils the role not just of documenting the lives of Australian Hungarians, but of actively striving to promote "the Hungarian cause". In his weekly editorials, Endre Csapó examines issues he deems pertinent to the survival of Hungarians inside and outside Hungary alike.

In his editorial below, which appeared in 17 February 2011 issue of Magyar Élet, Endre Csapó examines the structure of the Hungarian nation. He looks at the make-up and the role of the sizable 1.5-2 million Hungarian diaspora living in the West, referring to them as "the third part of the nation", (the first being Hungary proper, the second being those living in minority in bordering countries), as well as the various inadequate initiatives to give this part of the Hungarian nation a voice. He believes Hungary would stand to benefit enormously if even only 10 percent of that diaspora were to sign up to the National Register, a concept recently launched by Deputy Prime Minister Dr Zsolt Semjén, as long as the channels of communication afforded this group of people are apolitical thoroughfares.

Történelmi képződmény a magyar nemzetnek az a része, amit többek között diaszporának, szórványmagyságnak is nevezünk. Azért történelmi képződmény, mert az a másfél-kétfélmillió magyar, aki a mögöttünk hagyott százvalahány évben elhagyta kárpát-medencei otthonát, ezt túlnyomórészt gazdasági és politikai okok miatt cselekedte, tehát a történelem-adta nyomor vagy üldözés miatt vált a magyar nemzet veszteségévé. És vált ugyanakkor távoli országok nyereségévé.

Az eltávozottak között volt minden rangú, minden lelkületű, minden szándékú fia-lánya a hazának. Az elvándorlás nagy lelki élmény, van aki könnyen veszi, van akit gyötör a honvágy. Kevés a közömbös. A sebeket az idő gyógyítgatja, kárpótlást ad a jólét annak aki sikeres a mindennapi küzdelemben. Vannak kiugróan szerencsések, gyorsan és nagyon meggazdagodottak. Ők felejtik el leghamarabb egykori hovatartozásukat, nehogy adni kelljen. Szerencsére vannak nem-felejtők, hihetően a többség, akik otthonában él a magyar szó, akiknek kell a könyv, és amióta lehet, haza is látogatnak, rokonaikat, barátait felkeresik, járják az országot, segítenek ahol lehet. Az érdemteleneket nem tartjuk számon.

A szétáramlott nemzetrés nem képez együtt élő közösséget, egy-egy templom vagy

magyarház a közelben lakók részére elégíti ki az együvé tartozás igényét. Létrejöttek nagyobb területek (országok) magyarságát összefogó szervezetek, szövetségek, kulturális fesztiválok. Vannak akik ellátnak politikai képviselőket, lobby

tevékenységet a szórványmagyság érdekében. A magyar kultúra ápolásában, a rendezvények meghirdetésében, hírek, tudnivalók, szépirodalom közlésével, nagy szolgálatot tettek és tesznek a magyar újságok, könyvek és rádiók.

A szülőhazával a kapcsolat ugyancsak történelmi távlatú. A Horthy-korszakban hozták létre a Magyarok Világszövetségét a főleg tengerentútra elvándorolt magyarok nemzeti-lelki igényeinek kielégítésére. A bolsevista diktatúra 1945 után megszűntette, majd újjáélesztette, politikai szempontjai szerint működtette. A rendszerváltoztatás után „privatizálták”, társadalmi egyesületként szervezték át, és – ha már világszövetség – az összmagyarság társadalmi szervezetévé tették. Három régió egyikeként máris harmadik harmadra zsugorodott a szervezetben a nyugati nemzetrés tere. Majd ez a harmad-tér is elsovadt annak során, hogy a szervezet tevékenysége az elvándoroltak integrálása feladatait elhanyagolva politikai ambíciók kielégítésében jeleskedett. Semmi bajunk nincs a politikai ambíciókkal a maguk helyén, de sem eredetileg, sem újraélesztésekor nem ilyen feladatot jelöltek ki a Magyarok Világszövetsége számára. Lehet, hogy maga az elnevezés is sarkallhatta az átszerelési szándékot, eredetileg – az elnevezéssel ellentétben – az alapítók nem minden magyar érdekét kívánták állami támogatásban részesíteni, hanem csak az elvándoroltakat akarták magyarságukban megtartani.

A végeredmény tehát az, hogy gyakorlatilag lehetetlenné vált mindaz, amiért korábban létrehozták – állami intézményként – a Világszövetséget. Miután önjáró társadalmi szerveződésként indult a rendszerváltoztatás után, munkájára nem gyakorolható felügyeletet a kormányzat, nem kérhette számon az eredeti célt. Azt is meg kell mondani, hogy a politikai pártokra alapozott kormányok egyike sem vetette fel az igényt az eredeti feladatok folytatására, azt sem fogalmazta meg, hogy milyen szándéka lehet az országnak a távol élőkkel. Csupán a politikai tevékenység zavarta a kormányokat.

Létrejött ugyan a Határon Túli Magyarok Hivatala mint a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter felügyelete alatt működő önállóan gazdálkodó, teljes jogkörrel rendelkező központi hivatal 1992-ben, kormányrendeletre, ami végül is – ugyancsak kormányrendeletre – megszűnt 2006. december 31-én. Ez a hivatal elsősorban a kárpát-medencei magyar kisebbség dolgaival

foglalkozott. Volt ugyan egy nyugatiakkal is foglalkozó egyszemélyes ágazata, de 14 éven keresztül sem tudtuk ténykedésen rajtakapni. Eleddig a polgári kormányok jóindulatú tétlenséggel viszonyultak, a liberalisták viszont elutasítók voltak a nyugatiakkal való törődést illetően.

A jelenlegi nemzeti kormány meghirdette a magyar nemzet határokon átvívelő újraegyesítésének programját. Ennek a nagy jelentőségű szemléletnek a sodrában jött létre a kettős állampolgárság elnyerésének lehetősége szinte mindenki számára, aki fel tud mutatni valamilyen magyar kötődést.

Jelentős lépés a Magyar Állandó Értekezlet (MÁÉRT) újra összehívása, határozatképessé és politikaformáló tényezővé emelése. A MÁÉRT az a szervezet, amelyben a szomszéd államokbeli kisebbségi politikusok legális működési lehetőséget kapnak a magyarországi nemzetpolitikában. Vagyis egy meghatározott, korlátozott, szakmai testület.

A MÁÉRT összejövetelen meghívottként jelen volt néhány prominens személy a nyugati diaszporából. Ez lehet megtisztelő, de gyakorlatilag „futottak még” minősítés volt, mindenképpen méltatlan. Feltűnően például Semlyén Zsolt miniszterelnök helyettes meghatározásához, ami így hangzott el az összejövetelen: „Meg kell tartani, megerősíteni, kiterjeszteni a magyarságot. Megfogalmaztuk – amit a háromlábú szék hasonlatával szoktam leírni –, hogy nemcsak a magyarországi és kárpát-medencei magyarság alkotja a magyar nemzetet, hanem a nyugati emigráció, s a nemzeti azonosságtudatot vállaló leszármazottaik is. Bármelyik láb kiesik, akkor az egész szék szétesik. Zárónyilatkozatunkkal egyértelművé tettük: a kulturális értelemben összetartozó nemzetet az állampolgárság kiterjesztéséről szóló törvény közjogi egységgé formálja.”

Arról van szó tehát, hogy három nemzetrészt kell egybehozni: 1. a magyar állam területén élő, 2. a Kárpát-medence egyéb államaiban élő, és 3. a nagyvilágban szétszórta élő magyarokat. A harmadik „láb” még arányaiban sem jelentéktelen, hiszen ha aszerint állapítjuk meg a létszámát, hogy hányan kaphatják meg most már a magyar állampolgárságot, megközelítené a kárpát-medencei elhatárolt magyarok számát.

A MÁÉRT gyűlésre szóló meghívásból következtethető, hogy ez a derék szervezet lesz továbbra is a házigazdája a nyugati nemzetrészeknek is. Ez minden tekintetben helytelen lenne.

A MÁÉRT több okból nem lehet az a szervezet, amelyben a nyugati diaszpóra képviselhető. A MÁÉRT pártpolitikai szervezet, olyan politikai pártok alkotják, amelyek a szomszédos országokban kapnak legitim képviselőket. Helytelen elfogadni azt a sajnálatosan divatos politikai felfogást, ami csak politikai pártokból eredő képviselőket ismer el. Ennek a

módszernek már helyileg, az elcsatolt országrészekben is megvan a hibája, mert képviselő nélkül hagyja a szórványokat, hiszen „ahol nem szavazhatnak, ott nincs képviselő”. A nyugati magyarság esetében szó sem lehet politikai pártokról, szerencsére nincsenek is, soha nem is voltak.

A másik szempont, amit kihangsúlyozunk: a nyugati magyarság alapvetően szórvány. Megszavazhatatlan, demokratikusan képviselhetetlen. A nyugati szórvány minden tekintetben, természetében és igényeiben teljesen más, mint a kárpát-medencei szórvány. Sem összességében, sem kisebb egységében nincs területi, települési, kultúrtáji származási kötődése. Minden helyi összesereglésük az éppen egymás közelébe kerültek amorf összességéből képződik idegen környezetben, és válik kulturális nemzeti mikrotársadalommá, különböző értékalapon, mint egyházközség, iskola, ifjúsági (cserkészlet), sport, kulturális, társadalmi, bajtársi vagy szakmai egyesület, szövetség vagy intézmény stb. keretében. Mindegyik összekötő eleme a nemzeti azonosságtudat, ami az idegen környezetben üvegházi ápolást kíván. Ezért eltérő igényű feladat a nyugatiak magyarsága megtartása, mint a kárpát-medenceieké.

A nyugati szórvány beépítése a magyar kulturális egységbe anyaországi felelősség és

kötelesség, csakúgy mint az elszakított területek esetében. A nyugatiak, magyarságuk megtartásán kívül, fontos erőforrást jelentenek a szülőföld magyarjai számára. Befogadó országaikban ott találjuk őket magas részarányal a szellemi, ipari, kereskedelmi, oktatási, diplomáciai, lelkesítő, orvosi, katonai és tudományos pályákon. A kifosztott, hátramaradt, gyors fejlődésre képtelen országnak égetően szüksége van minden olyan segítségre, amit a nyugatra kerültek adni tudnának szellemi, anyagi, kapcsolati és minden egyéb téren.

Súlyozza a témát az a sajnálatos tény, hogy az elvándorlás nem csak a múlt problémája, hanem a jelené és a jövőé is. Tízezrek dolgoznak idegenben, és most tudták örömmel odahaza a fiatalsággal, hogy Franciaország megnyitotta kapuit korlátlanul a magyar munkavállalóknak. Nem szabadna elengedni a kezüket, kiépített szervezettel kellene élő kapcsolatot tartani velük, biztatni őket a hazatérésre. Ennyi érvágást nem tud elviselni az ország. Valamit, nagyon eredményeset tenni kell. A képzett emberfóvel – már Széchenyi figyelmeztetett – gazdálkodni kell.

Semjén Zsolt említette a regisztert, minden fellelhető magyar számbavételét. Ez járható út. Személyesen, személyi érték szerint kell az

egyént bekapcsolni valamilyen magyarországi szellemi vagy gazdasági műhelybe. Ehhez a célhoz megfelelő intézményt kell létrehozni, nem pedig valami primitív „többség dönt”-beszélgető, konferenciázó, jövőre is találkozunk – asztaltársasághoz alkalmilag odainvitálni. Ha a másfélmilliós nyugati diaszpóra szerény tíz százaléka beépítkezik a magyar tudományos, üzleti, szellemi, társadalmi életbe, és szerény húsz százaléka a magyar idegenforgalomba, akkor megvalósulna az, amit a Magyar Élet Falinaptára februári oldalán idézünk Semjén Zsolttól:

„Nemzetpolitikánk filozófiai fundamentuma: minden nemzet egyszeri és megismételhetetlen érték. Olyan értékgazdagság, amit csak ő adhat az egyetemes emberiségnek. Ebből pedig az következik, hogy minden nemzet – így a magyar nemzet – alapvető küldetése, hogy magát megőrizze, saját értékeit kibontakoztassa és fölmutassa.”

Életbevágó érdek, hogy a nemzetegyesítés programja úgy valósuljon meg, hogy a világ magyarságát behálózó csatornákon állandó csúcspolgalm legyen. ■

[Megjelent a

Magyar Élet 2011. február 17-i számában]

Titokzatos éj

folytatás a 3. oldalról

benyitottunk a nagyszobába és egyszerűen elkápráztatott a gyönyörűség.

Feljejtethetetlen volt – nem csak a látvány, hanem még inkább az érzés. Titokzatos, meghitt, felülmúlhatatlan... Sokáig ott álltunk négyen a fa előtt, míg a Csendes éj végén a harangozás véget ért, utána letérdeltünk és Apu imába foglalva köztünk varázsolta az otthoni családjunk minden tagját. Anyu sírdogált. Edussal pedig egy életre megértettük, hogy még a legboldogabb pillanatot is beárnyékolja a kényszertávolság. Való igaz, attól tényleg erősebbek lettünk, a karácsonyi énekeket pedig még szebben énekeltük. Utána pedig már szinte ráadásaként következett az ajándékbonthatás...

A karácsonyi szokások fontossága szent volt nálunk. Számomra önmagában ez volt a legnagyobb ajándék, amit kaphattunk. Egy életre megteremtette szívemben azt a menhelyet, ahová bármikor betoppanhatok, és szeretetben, biztonságban érzem magamat.

...Azóta is Jézuska hozza szentesen a karácsonyfát. És most is szorong a szívem, amikor az otthoniakért és a másvilágba költözött szeretteinkért imádkozunk. De most sem cserélnék helyet senkivel se!

Szentirmay Klára

Wondrous Night

continued from page 3

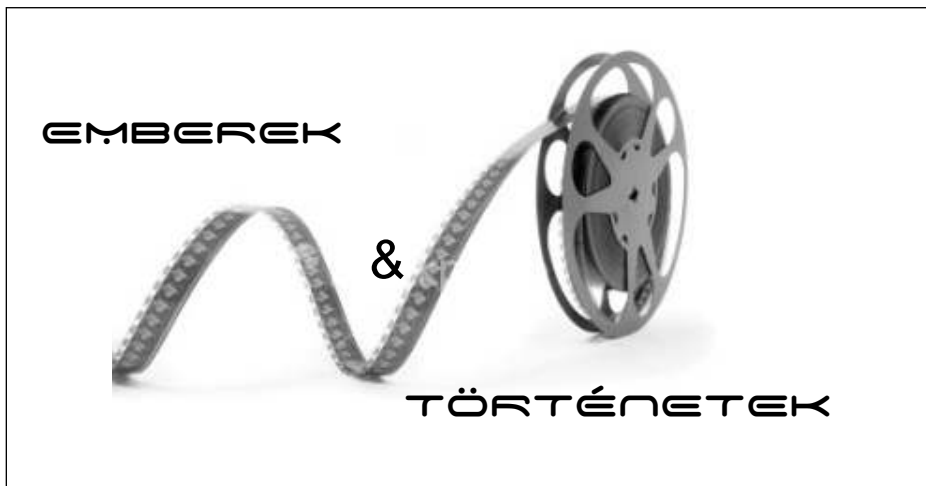
living room door and there we were, simply blown away by the beauty of it all.

It was unforgettable – not just the visual spectacle, but even more so, the feeling. It was wondrous, intimate, supreme... The four of us stood there for a long time in front of the Christmas tree, until the tolling bells at the end of Silent Night had faded into the distance. Then we knelt down and one by one, my father brought our faraway relatives into the family circle in prayer. My mother shed some silent tears. And Edi and I understood one of life's complex lessons: that great distance will always cast a shadow over even the happiest of moments. Understanding that did in fact make us stronger; we even sang the carols more tunefully. And after all that, the opening of the presents almost came as an afterthought.

The importance of Hungarian customs was sacred at our place. For my part this was the biggest present we could ever receive. It created that special place in my heart that I can always escape to, where I feel safe and loved.

... These days it is still Jesus who brings the Christmas tree. And I still get a lump in my throat when we pray for those back home and for our dear loved ones who have departed this world. But I still wouldn't dream of changing places with anyone!

Klára Szentirmay

SZABÓ ANDRÁS

András Szabó is one of the New Zealand Hungarian world's best kept secrets. He works alongside the likes of New Zealand's most successful Olympian, Ian Ferguson, coaching New Zealand's best. A kayak champion himself, he was born in Budapest and raised with a solid work ethic and strong family values. He was interested in and good at sport from a young age, adopting kayaking as his own while at sports college. His interests were wide and he studied many different things, including teaching. At university he won a scholarship, which took him annually for several weeks at a time to HEC Paris, one of the top business school's of the world. His love of and proficiency in kayaking also led to a lot of travelling, representing Hungary and winning various kayaking titles along the way. His passion for the sport saw him undertake post graduate study through the South African Kayak Academy, taking his specialised knowledge to an even higher level.

His studies led András to the path of teaching physical education. He became involved in regular summer kayak camps over the seven years he was teaching. He also taught up-and-coming coaches physical education at the Kayakers' Club.

It was at a training camp in Portugal that he decided to seek out job opportunities in various parts of the world. His efforts landed him a job in New Zealand, specifically Gisborne, working in none other than Ian Ferguson's multi-sports centre. That was five years ago. When Ian learnt of András's kayaking past, one opportunity led to another. As András puts it, he was certainly in the right place at the right time. Since then András has made and continues to make a valuable contribution to the development of the New Zealand Kayak Squad. His enthusiasm has not waned, although he makes the point that as a foreigner one has to doubly prove one's worth to receive equivalent recognition to a Kiwi. His job still sees him travel extensively, accompanying New Zealand kayakers to various championships throughout the world. The kayaking world has an added bonus in that András has a talent for writing and sends accounts of championships from the spot to local media in Gisborne and in Budapest.

The values instilled in him as a child still guide him. He believes in the importance of knowing who you are and where you have come from. His family remains ever vital to him and although they are in Hungary, he sees them regularly, be it with the help of the Internet, or in person. His Hungarianness also remains important to him, so much so that he already has an engraved paver at the Magyar Millennium Park in Wellington.

Szabó András vagyok és nagyon örülök, hogy egy percre ismét magyarul szólhatok... a következő néhány percben szeretnék bemutatkozni, ami nem lesz egyszerű, hiszen személyesen még nem találkoztunk, de ismeretlenül is fontos ez a kapcsolat és emellett természetesen számomra óriási megtiszteltetés.

A fővárosban születtem, na nem itt, hanem otthon. Otthon? Mit is jelent ez? Haza, lelki biztonság, szeretet, történelem és még oly sok minden. Igaz, az élettől én is kaptam egy második lehetőséget itt, ebben a gyönyörű országban, de nem szabad elfelejtenünk, kik is vagyunk, így én sem teszem. Ez tesz bennünket különlegessé, a társadalom igazi értékes tagjaivá.

Szüleim igen keményen dolgoznak a mai napig, szerencsére egészségesek és hisznek a munka fontosságában, az előrejutásban, amiben sok részük sajnos, mindezek ellenére, nem volt. Értékeket kaptam tőlük, ötleteket láttam, tisztességet és erkölcsöt tanultam tőlük, mind olyat, amit pénzzel nem lehet kifejezni, de mégis egy életre megélek belőlük. Ezúttal is köszönöm a példamutatást, az emberiséget.

Azt csak halkan teszem hozzá, hogy ezért vagyok magyar itt, még ha földrajzilag olyan messze jöttem/jöttünk, hogyha tovább mennék, már közelebb lennék, nem? ... Van egy bátyám, tavaly volt az esküvője, gyönyörű esküvő volt. Itt egy percre álljunk is meg és hagy áruljak el egy titkot. Van szerencsém évente egy alkalommal hazalátogatni. Tavaly úgy esett az eset, hogy az esküvőt az én hazalátogatásomra tartogatták, úgy is mondhatnám, hogy megvártak velem. Nem nagyszerű? Természetesen nem én voltam a menyasszony (akinél egyébként jobb sógornőt sosem talált

volna nekem a testvérem), de sosem felejttem el egy percet sem és azt a fantasztikus gesztust, amit én kaptam. No, de ennyire ne haladjunk előre, csak sorjában.

Csepelen nőtem fel, talán a szokásos módon. Voltam kisdobos és úttörő, jó tanuló, jó sportoló kitüntetés tulajdonosa, voltam megannyiszor büntetésben, mint rossz gyerek és dicsérve, mint ügyes. Semmi különös, de mégis fantasztikus. Boldog voltam és szabad, észlelő és akaratos az életben, a tanulásban és a sportban. Ez egy életre meghatározta irányultságomat.

Az általános iskola után sportgimnázium jött, majd főiskola, majd egyetem. Kipróbáltam sokfélét. A Könnyűipari Műszaki Főiskola mellett az ELTE tanárképzőjére jártam, ahol a tanulmányi átlagomnak és egy pár tanárnak köszönhetően, néhány hasonló szerencsével, elnyertem egy néhány hetes, de évenként megismétlődő tanulmányi ösztöndíjat a Párizsban található HEC Egyetemre. Emellett a sport, az egyetlen saját sportom, a kajakozásnak köszönhetően is rengeteget utaztam. Sokat köszönhetek a sportnak, a rengeteg buktatónak és a sikereknek, na és természetesen azoknak, akik terelgették utamat. Bajnoki címek és válogatottság után jött sportvezetői felkészítés és a kajakozás az életemmé vált. Így jutottam el később a negyedik felsőoktatási intézménybe Dél-Afrikába, még ha csak levelezői szinten is a Kajak Akadémiára, ahol sportbeli tanulmányaimat magasabb fokra emeltem.

Otthon sok, főleg sportbeli területen dolgoztam, elsősorban, mint testnevelő. Oktattam mozgáskoordinációs preventív tornát óvodában 7 évig, nyaranta kajak nyári táborban barnultam le, sokszor közel száz gyerekkel együtt és persze 12 évfolyamos iskolában, ELTE gyakorlóban is tanítottam, mint testnevelő tanár. Nekem ez a testnevelési pálya valahogy természetes következménye volt az életemnek, talán szerencsére.

Ha már egyszer belekezdtem egy sztoriba, akkor még egyet haby meséljek el. Volt egyszer, hogy Portugáliában edzőtáboroztunk. Az egyik este olyan volt, mint a másik, e óriási reményekkel és megváltó gondolatokkal

vártuk a reggelt, hogy újra edzhessünk, ki tudja, mit hoz a jövő, ugye. Az egyik este levelet írtam külföldre, több helyre, munkalehetőség után érdeklődve, természetesen a kajakozással kapcsolatban. Válasz nem nagyon jött hónapokig, majd egyszer csak igen. A nyelv és a sport igen behatárolta az elképzeléseket, de pozitív válasz érkezett hónapok és hónapok levelezése után Ausztráliából, majd kis idő múlva Új-Zélandról, mely sokkal figyelmesebb, lazább volt. Nagyjából úgy szolt, hogy ha akartok, gyertek ki dolgozni, aláírjuk a papírjaitokat, a többit meglátjuk a helyszínen. Na így indultunk, hatalmas reményekkel és csomagokkal.

Egy tengeri kajak központban kezdtem el dolgozni, mint túravezető, multi-sport edzésvezető, illetve a kölcsönző részlegnél, attól függően, éppen hol, mire és kire volt-van szükség. Ideérve aztán hamar kiderült, hogy van némi kajakos múltam. Így a tulajdonos elvitt magával egy kajakedzésre. Nos, ő nem volt más, mint Ian Ferguson, aki azon kivételes sportolók egyike, aki öt olimpiai éremmel, közte négy arannyal és egy ezüsttel büszkélkedhet, méghozzá kajakosként. Az ő barátságával és ajánlásával innen elég gyorsan követték egymást a feladatok és a kinevezések. Jókor voltam jó helyen.

Így kerültem kapcsolatba az új-zélandi kajak sporttal, az olimpiai bajnokokkal, az ország ikonjaival, akikkel a mai napig is együtt dolgozom. Furcsa ez a kapcsolat, akkora a kulturális különbség, mégis érdekes és kihívást jelentő. Sokszor együtt lépünk fel az itteni sportigazgatóságok és igazságtalanságok ellen, amiben az a legmeglepőbb, hogy ugyan én a Föld másik oldaláról jöttem és mégis hasonlóan gondolkodom a sportról, a sportfejlesztésről és irányításról, no és persze a bürokráciáról, de ez egy másik történet...

Ian Ferguson mellett Alan Thompson, kétszeres olimpiai és számtalan életmentő bajnok vettem a szárnyaik alá, így kaptam meg a női válogatott irányítását. Velük országos csúcsokat döntöttünk meg, versenyeztünk párszor Ausztráliában és az európai szezonra is megérkeztünk az északi félteke nyarában.

Versenyeztünk világbajnokságokon, indultunk világbajnokságokon. Tavaly nagy megtiszteltetésben volt részem: kineveztek az országos edzői tanácsadó bizottság tagjának is. Ebben egyedül az a rossz, hogy nincs sok szabadidőm, ugyanis rengeteget rohangálok. A sok feladat sok kötelezettséggel jár. Amikor lenne egy kis idő a lazításra, akkor többnyire a tengerparton vagyok, mivel önkéntes életmentőként dolgozom itt, Gisborne-ban a Waikanae Beachen. Sokat vagyok a toronyban a frissen vizsgázott fiatalokat segíteni, de inkább szívesebben járom a nagy vizet az IRB-ban (Inflatable Rescue Boat), mint „crewman”, vagyis legénységi tag. Így sokszor testközelből látom, mi is történik a hullámok között a fürdőzőkkel. Van, hogy ugrani kell, de ez benne van a pakliban.

Szóval, ez egy másik életem, amely igen fontos része az itteni közösségnek. Itt a „beach”, vagyis az óceánpart az élet szerves része, tisztelni és vigyázni kell. Egzisztenciáról annyit tudok mondani, hogy én soha nem engedhetném meg magamnak azt a színvonalú életet Magyarországon otthon, mint itt. Lassan, de biztosan lehet haladni előre és felfelé, ha dolgozol. Számomra azonban mindig is fontos volt és az is marad, hogy én magyar vagyok. Sok magyar van itt Új-Zélandon, ismerem is egy jó párat, de közülük többen már el akarják felejteni, hogy kik ők valójában, honnan jöttek és hová tartoznak. Rendes, aranyos, szorgos emberek, de borzasztó hallani tőlük ilyeneket.

Nem vagyok Új-Zélandon annyira régen, csak 2006 októbere óta. Azóta természetesen nagyot fordult a világ, egészen máshogy látom és máshogy élem az életem. Nehezen fogadnak el itt. Nem egy külföldivel, akár angollal beszéltem már erről. Persze nem biztos, hogy ez máshol is így van, de a sportban nagyon nehezen engednek feljebb, sokkal többet kell dolgozni, mint egy kiwinek, sokkal többet kell bizonyítani, nem hogy elismerjenek, de hogy egyenlő félként kezeljenek. Nagyon féltékenyek az európai szakképzésre és naivan állítják a maguk igazát, még akkor is, ha érzik, hogy nincs igazuk. Úgy van és kész. Voltam én már „just a blunt Eastern European” és „the only person who knows this” is. Szinte mániákusan meg akarnak tanítani engem is,

hogy lehetek meg kiwibb, mint az egyetlen tökéletes életforma. Nincs is ezzel semmi baj, aranyos gondolat és mindig van valamit tanulni.

Fontosnak tartom a közeli kapcsolatot az otthoniakkal, így az internet és a modern technika segítségével ez működik is. Szüleim mar kétszer is voltak itt látogatóban. Másodszorra mondjuk már szinte „haza” jöttek. Nagyon szeretik az országot, sokat utaztunk együtt és megannyi szépet láttunk. Ezeket az élményeket mindig persze újrabeszéljük és újra átéljük, meséljük, am”ikor az éves szabadságom alkalmával haza is ellátogatok, eddig minden évben. Csodálatos ország mindakettő, hatalmas különbségekkel. Fantasztikus dolog szerintem otthon lenni két ennyire eltérő kultúrában.

A jövőm még igen képlékeny, sokszor rengeteget rágódom rajta, de nehéz döntést hozni. Szerencsésnek érzem magam itt, olyan életet élhetek, amiről otthon nem is álmodhattam. Van egy szép lakásom és egy hatalmas kocsim, vannak hihetetlenül segítőkész emberek körülöttem és azt csinálom, amit nagyon szeretek. Kell-e ennél több? Talán egy család és akkor újra át kell gondolni mindent.

Köszönöm mindenkinek, aki szánt egy kis időt arra, hogy végigolvassa ezt a kis bemutatkozást. Külön köszönöm a megtisztelő felkérést és lehetőséget a Főkonzul Asszonynak, aki igen körültekintően támogatja a magyarságot és a magyarokat itt, Új-Zélandon. Számomra a magyarságom, a család és történelem igen fontos. Múlt nélkül talán nincs jövőnk, így nem szabad elfelejtenünk, sőt ápolni kell.

Az eddigi ittlétem alatt volt szerencsém más magyarokkal megismerkedni és szinte minden ilyen eset hihetetlen és nagyszerű volt. A legtöbbjükkal a mai napig is erős a kapcsolat, mindig segítünk egymásnak, sokszor keressük egymás társaságát, nagyon jól sikerülnek az összejövetelek is.

Így vagyunk magyarok Új-Zélandon, magyarul mondva. ■

Gazda József: A harmadik ág

Magyarok a szétszórattatásban

HÉT KRAJCÁR KIADÓ – BUDAPEST

Readers in Wellington will remember József Gazda, who visited in April 2004, carrying out oral history interviews for a book – or as it turned out, a two-volume set about Hungarians spread throughout the world. Entitled The Third Branch, it describes Hungarians in present day Hungary as the first branch, those in minority outside the borders as the second, and Hungarians spread throughout the world as the third branch. This comprehensive analysis of firsthand interviews with first, second and even third generation Hungarians in over 40 countries reveals some

sad truths about the prospects for the survival of Hungarianness in the big wide world, and the consequences for Hungary, but also has some messages of hope.

The 2-volume set is available only in Hungarian and can be ordered through the Editor (tel. 04-9737507, email magyarszo@hungarianconsulate.co.nz) at a cost of NZD70, which includes postage.

Gazda József két kötetes könyve a nemzet „harmadik ága”, azaz világban szétszóró magyarság sorskrónikája. Műfajilag tulajdonképpen a szociográfia, vagy az emlékezetben megőrzött történelem (oral history) körébe tartozik. Mintegy ezer egyéni sors mozaikkockái segítségével idézi fel a jellegzetesen magyar „bujdosósorsot”, azoknak a sorsát, akik történelmünk „vérzivataros évszázadaiban” a haza elhagyására kényszerültek, szétszóródtak a nagyvilágban, ott eresztettek új gyökereket, ott illeszkedtek be őrizve vagy feladva másságukat, magyar mivoltukat, s járultak hozzá munkájukkal, tehetségükkel új hazáik - mintegy 40 ország – belső életéhez, sokszor azok arculatának alakulásához.

E könyvvel és a benne megszólalók szavaival üzenem, mondom, kiáltom minden magyarnak, éljen bárhol is a nagyvilágban: sorsunk a saját kezünkben van. Csak akkor tudunk megmaradni, ha akarunk! És ha teszünk is érte. Ady Endre könyörgő jajja átsúvít az időn, s mindnyájunkhoz szól: Az Élet él és élni akar! Őrzök, vigyázatok a strázsán! Vigyázunk hát!
(A szerző)

Mi ez a könyv, amit az olvasó a kezében tart? Jajkiáltás magyarságért, a világ négy sarka felé, Óceánon innen és túl. Az elűzött-elbujdosott-elvesztő gyermek jajkiáltása anyja után. A küzdő-fuldokló magyar fohász a Istenhez, miközben elmerül. Hány millió magyar menekül, tűnik el a népek tengerében! Idegenek segítő keze, de más nép, idegen környezet, a mindennapi élet beolvasztó működése, meg a „felelős” magyar kormányok brutális közönye. És még jó, ha csak közöny! Fellebbezés ez a nemzet lelkiismeretéhez, önmagunkhoz, akik, mint e könyvet, kezünkben tartjuk sorsunkat. „Meggérdezték tőlem, fáj-e az otthon. Ilyenkor nagyon fáj. Úgy fogok meghalni, fájó lélekkel, az otthonra gondolva”.

A harmadik ág több mint félszáz ország ezernél több elbujdosott magyarjának sorsában beszél el, hogy mik történtek, jaj mik is történnék velünk.

A magyar népesség létszámának alacsony szintjén, ahogy elérünk a holtpontra, létezésünk zuhanássá válik. Micsoda abszurd dráma a vég előtt: az emigráció az anyaországtól várja az utánpótlást. Zuhanás közben az anyaországi magyar Tompa Mihályt idézi az emigráns magyarnak:

„Neked két hazát adott a végzeted, Nekünk csak egy – volt! az is elveszett!”
(A kiadó)

Utoljára háromszázötven évvel ezelőtt hangzott fel a Jajszó, Zrínyi kiáltása, s Kodály Zoltán 1955-56-ban kórusművében visszahangozta: „Látok egy rettenetes sárkányt, mely méreggel, dühösséggel teli, elragadja s ölőben viseli a magyar koronát. Én, csaknem mint egy néma felkiáltok, ha kiáltással elűzhetném ezt a dühös sárkányt,

kiáltván: Ne bánts a magyart! Szegény magyar nemzet! Szegény, annyira jutott-e ügyed, hogy senki ne is kiáltson fel utolsó veszedelmeden, hogy senkinek ne keseredjék meg szíve romlásodon. Hogy senki utolsó, halállal való küszködéseden egy biztató szót ne mondjon? Egyedül én vagyok-e őrállód, vigyázód, ki megjelentem veszedelmedet? Nehéz ugyan e hivatal nékem, de ha az Isten hazámhoz való szeretetet rám tette, imé kiáltok, imé üvöltök, Hallj meg engem élő magyar! Ihon a veszedelem, ihon az emésztő tűz. Magyarok! Ti néktek szólok!”

(Zrínyi Miklós-Kodály Zoltán)

E jajkiáltást Gazda József könyvében 1000 mai magyar kórusa erősíti fel: „Ihon a veszedelem, ihon az emésztő tűz!”

A két kötet ára postaköltséggel együtt NZD70; a Magyar Szó főszerkesztőjén keresztül lehet megrendelni (tel. 04-9737507, email magyarszo@hungarianconsulate.co.nz).

Az első kötet alcíme: Az idők árján

A könyv átfogó, a jelenségre rátekintést adó első kötete, 17 fejezetben rajzolja meg a magyar emigráció évszázadokon átívelő sorsát.

1. „Magyar fa ága”

A magyar fa a nemzet fája, melynek három fő-ága van. Első, akik a trianoni csonkaországot kapták hazájuknak. Második, akik a nyolc utódállamban saját szülőföldjükön, ősi földjükön szakadtak „idegenbe”, és harmadik azoké, akik valamilyen okból el kellett hogy hagyják hazájuk földjét. Ők az emigráció, a magyar diaszpóra. Az ő nemzethez tartozóúsztat, helyüket, sorsukat villantja fel, határozza meg, rájuk ad rátekintést a bevezető fejezet.

2. „Bujdosók”

Áttekintést kapunk a magyar történelemnek azokról a korszakairól, mikor „elbujdosni” kényszerültek majdnem mindig a „jók”, akik tettek valamit a hazáért, s ezért a haza – annak tipró hatalmi gépezete – megbüntette, elűldözte, menekülésre kényszerítette őket. Így volt ez Rákóczi szegénylegényeivel, 1849 menekülőivel, majd a XIX-XX. század fordulójának szegény-kiáradásával, amikor „Kitántorgott Amerikába másfél millió emberünk”. Aztán jöttek a XX. század első földönfutói, az otthonukat elhagyó százezrek 1916-ban, amikor a hadüzenet nélküli román betörés elől menekült szinte az egész székelység, még nem ki a nagyvilágba, hanem belső emigrációba. És még ez is csak a kezdet volt. Trianonon megtizedeli az elszakított területek magyarságát. Nemcsak a csonka országba, szerte a nagyvilágba is mennek-mennek nemzetünk üldözöttjei. Aztán jön az újabb katasztrófa, a második világháború, mely milliányi embert üldöz el otthonából, akiknek közel fele szétszóródott a nagyvilágba. Aztán 1956 negyedmilió fiatalja. A vajdaságot elhagyó kétszázazernyi magyar. És a 80-as években megindult erdélyi menekültáradat, akik Ceasescu Romániáját hagyják el. A látélet szinte megrendítő.

3. „Édes mostoha”

Szembéállítja azt, hogy mit jelent az „édes”, a haza, és milyen módon bizonyították hazájuk iránti szeretetüket, elkötelezettségüket azok, akiket később, mint bűnösöket elűldöz a „mostoha”. A két ellentétes rész szembefeszül egymással. Egyikben a ragaszkodás, a szeretet, a tenni akarás, és nem is csak akarás, hanem tett, háborúk, lövészárkok, építő, cselekvő, a hazáért való munka, és másik oldalon az embertelen kegyetlenség, a kitelepítések, börtönök, agyonverések, bitófák, a „gonosz” vérszomjas kegyetlen örülete.

4. „Utak a télben, utak az időben”

A magukat a meneküléseket, azok keserűségét, sokszor az életet kockáztató voltát mutatja be. Sodródni a front elől szekereken, vonatokon, gépkocsikon, ki az idegenbe. Robbanó aknamezőkön áthaladni, szögesdrótokat vágni, tél idején folyót úszni át, mocsárban hasalni. Az éjszakában tapogatózni át a határon. Menekülni a terrorállamból, vagy menekülni a megtorló hatalom börtönei, bitófái elől. Drámai sorsok; helyzetek, menni a mindig bizonytalan és ismeretlen jövő felé, miközben azt is tudod, hogy talán soha nem látod meg édesanyádat, a szülőhazádat és házádat. Mert: a hazád ellenségnek fog látni-tartani-tekinteni.

5. „Ideiglenes hazák”

A menekülők viszonylagos biztonsága, védeltsége azzal kezdődik, ha túljutnak a határon, a szomszédos államok, országok, Ausztria vagy Jugoszlávia, az Erdélyből menekülők Magyarország földjére léptek. Az utóbbi, az „anyaország” – ez is a történelmünk szegénye – volt, hogy mint kommunista testvérországnak vissza adta magyar véreinket, akik otthon börtönöket kellett hogy átszenvedjenek a „tiltott határátlépésért”. Ha nem ez történt, menekült táborok várták az érkezőket, melyekben sokszor hónapokat, sőt – a második világháború után, amikor mint „Hitler csatlósait” a 40-es évek végéig nem fogadja be a világ, s így közel fél évtizedig kényszerülnek az ideiglenes hazákban átvészelni a háború utáni szörnyű nyomort. Ott taníttatni a gyermekeiket – mert rengeteg fiatal katonacs család, tisztek tömkelegének a családja várja sorsuk megoldásának a lehetőségét. Aki hazatérésre szánta el magát – ez is a történelem grimasza – azt ütlegetések, börtönök, vagy mint „nyugatosokat” félretaszították, kiközösítés várja otthon, a szeretett, elhagyni mégsem bírt hazában.

6. „Hívó karok. A nagyvilág, ahová menekülni lehet”

Történelmi áttekintést ad ez a fejezet azokról az országokról, melyek két és fél század óta (Lengyelország, Franciaország, Törökország, Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Dél-Amerika, Nyugat-Európa bizonyos országai) vagy újabban (Ausztrália, Új-Zéland, stb.) befogadják, sőt: bizonyos esetekben – megbecsülésük, bennünket való értékelésük jeleként – várják is menekülteinket. Ebbe a fejezetbe kerülnek a sokszor hónapos hajóutak, vagy a repülőutak kalandjai, valamint az érkezők fogadása, a már ott élő magyarok segítése.

7. „Más nép, másfajta raj. A beilleszkedés”

A könyv második legnagyobb fejezete, mely az idegenségbe érkezők örök problémáját mutatja, miként sikerül a „más nép” más nyelvét, körülményeit, más kultúráját, más mentalitását megszokni, talajt fogni, munkát találni, a munkában helytállni, gyermekeknek, fiataloknak az új körülmények között tanulni illetve tanulmányaikat egy teljesen más nyelven folytatni, otthonot teremteni az új hazákban és ott előbbre és előbbre jutva képességeiket bizonyítani. Ebbe a fejezetbe kerül az a rendkívüli megbecsülés is, melyet emigránsaink szinte kivétel nélkül vagy igen kevés kivétellel ki tudnak vívni, ki-ki a maga szintjén, a maga munkakörében, munkahelyén. Vagy a 48-49-es úgynevezett dipik helyzete, a sok katonatiszt és értelmiségi, akik nem a tudásuknak megfelelő munkát kapnak vagy az 56-osok problémája, akiknek a helyzetüket rendkívül megkönnyítette az irántuk való hatalmas szimpátia.

8. „Küzdelem a maguk megtartásáért”

A legterjedelmesebb, önmagában több mint száz oldalas fejezet ez. Azt a csodálatos akaratot mutatja, mellyel az öntudatos, a nemzetéhez ragaszkodó, azt megtartani akaró réteg még fél lábbal az úton van, de már templomokat épít, gyülekezeteket hoz létre, lelkesről gondoskodik, aztán magyar egyesületeket alakít, magyar klubokba, szakmai egyletekbe, szervezetekbe tömörül, magyar házakat teremt-épít. Őrzi a magyar hagyományokat, szokásokat. Műsorokat, közös ebédeket, vacsorákat, magyar bálokat, piknikeket szerveznek, hogy együtt lehessen a közösség, és hogy a bevételekből alapot teremtsenek az intézményeik működésére. Megünneplik a nemzet ünnepeit, március 15-ét, október 23-át, aug. 20-át, gyermekeik karácsonyát. Külön gond a gyermekek megtartása, a magyar iskolák megszervezése, a cserkészmozgalom csodálatos munkája, eredményei. A kultúrateremtés idegen földön, újságok, könyvek megjelentetése, rádió-adások tévé-adások szervezése. Egyszóval: a magyar munka. Ezt a munkát nem fizeti, nem támogatja senki. Ez a munka lélekből jövő, e mögött belső kényszer van mind a szervezők, végrehajtók vagy a rendezvényekbe, az önnevelő tevékenységbe bekapcsolódók részéről. Óriási akaratot kormányozza, irányítja, viszi előbb és előbb a lélekhajókat, melyek szemben az árral úsznak, a törvény ellenében úsznak. Hiszen a törvény ez: felszívni, felfalni, beolvasztani. Az idegen ország, az idegen környezet asszimilálni akarja az idegeneket. Különösen a gyermekeket, akik már ott nőnek, ott lesznek az idegen kultúrához tartozó lények. S hogy még a második-harmadik, esetleg a negyedik generáció is élni tudjon, őrizze magyarságát, ahhoz óriási akaratot, óriási küzdelemre van szükség, szigorú szabályok következetes betartására már a családon belül. Például. Hogy kapun belül csak magyarul beszélünk. Vagy ha kétnyelvű a család, a magyar szülő következetesen csak az anyanyelvén szólítsa meg gyermekeit. És ennek a küzdelemnek győnyörű eredményei is vannak. Bár – erre is kitér a fejezet, a megmaradás akarása nincs mindenkinben benne. Vannak, akiknek a főcél: a beilleszkedés, könnyen feladják „nemzeti lelküket”, mert a magyar társadalom kiölte azt. Magyar apa és anya idegen nyelven, a befogadó állam nyelvén beszél a gyermekeihez, nem tesz semmit azok megmaradásáért. Mert az nem

Gazda József Apáthy Zoltánnal †

fontos számára. Sajnos – tapasztalat, hozzávetőleges statisztika mutatja – minden tízből inkább egynek, mint kettőnek, vagy csak alig egynek fontos a megmaradás, gyermekei megtartása.

9. „Milyenek vagyunk”

Magyarság-vonásainkat tárgyaló fejezet. Ezek a vonások kint és bent, itthon és idegenben meghatároznak bennünket. Indulatosak, makacsok és energikusak, temperamentumosak és önértékesek vagyunk. Sokszor hangoskodók, lázongók, amolyan „forradalmárok”. De: nem kell lesütött fejvel járnunk, hiszen a népünkre jellemző, hogy átlag felettien kreatívak, tehetségesek vagyunk. Jó a munkabírásunk, kitartásunk. Nem könnyen adjuk fel. Ezeknek köszönhetjük, hogy magyarként bemutatkozni jó ajánló levél. A ranglétrán szinte mindenki magasra feljut. Ám tele vagyunk gyengeségekkel is. Könnyen polarizálódunk, rétegződünk, nem szeretjük eléggé egymást. Nem támogatjuk, segítjük eléggé egymást. Hajlamosak vagyunk a széthúzásra, a külön-utasságra. Mindez, vagy legalábbis az individuális mivoltunk is nemzeti karakterünkből fakad. Érzékenyek is vagyunk, büszkéek a becsületünkre – ha azt megtartottuk -, s könnyen el is keseredünk. Kishitűek is vagyunk, hajlamosak a gyengeségre. Az önfeladásra, az átlagosnál könnyebben beinkadrálódunk a befogadó társadalmakba, de ugyanúgy könnyen fel is adjuk magunkat. Vagy épp ellenkezőleg: gőgösek vagyunk, rártartják, önhittek.

10. „Miért vagyunk a világon. Küldetéstudatuk”

A magyar emigrációnak, különösen abból következően, hogy úgy érezték, új hazájuk magasabb életszínvonalat biztosít nekik, s a „szabad világ” lehetőséget is ad erre, kialakult a küldetéstudata. Segíteni az otthon, az otthonlevőket. Ajándékcsomagok mennek, támogatások a bajban levőknek – árvíz vagy földrengés-károsultaknak -, a kisebbségi sorsban élőknek, azok iskoláinak, kórházainak. Kultúrát teremtenek, gazdagítják a magyar kultúrát nagyjaink – Márai Sándor, Wass Albert, Tüskés Tibor és társaik – ott kint is. S amikor az országunk elnemzetlenítő hatalmi erők kezén volt, a nyugati magyarság küzdött – és ma is küzd – a magyar értékek feltartásáért. Következetes harcot folytattak a kommunizmus és annak torz kinövészei ellen legyenek azok a mai határokon belül vagy kívül. És ma a poszt-kommunizmus ellen. A kisebbségi jogokért. Van egy határokon kívüli erő, mely képessége és lehetősége szerint az össz-magyar érdekeket képviseli már azzal is, hogy hírnevet szerez munkájával, tehetségével, becsületességével népünknek.

11. „Hozzájárulásuk új hazájuk és a világ értékeihez”

Képességünkből fakadóan: tudunk adni az új hazának is. Zenészeink ott vannak a világ nagy koncerttermeiben. Képzőművészeink – Moholy Nagy László, Breuer Marcell és sokan mások –, feltalálók, tudósaink, atomfizikusaink, matematikusaink – elvéve egy-egy diplomatánk, politikusunk is – hírnevet szereznek nemcsak maguknak, a nemzetnek is. Közismert Fermi mondása: „Igen, vannak túlvilági lények, itt vannak közöttünk, s magyaroknak mondják magukat”. A számítógépes világban, az építészeten mindenütt ott vannak kimagasló egyéniségeink.

12. „Az idők karmai között. Az idegen környezet felszívó hatása”

A törvényi törvény. Pár generáció, és tűnik el egy-egy réteg. Eltűntek az 1848-49-es emigrációsok leszármazottai, nagyjából el a XIX. század vége, XX. sz. eleje kivándorlói. Valamikor városrészek utcai nyelve volt a

Gazda József Stipkovits Jolánnal

magyar Brazíliában, Kanadában és az Egyesült Államokban. Ez ma már nincs. A közösségünk öregedik el és eltávolodnak a fiatalok, fokozatosan kiesnek a közösségből. Ennek folytán gyengülnek egyházaink, rendre be is zárják kapuikat, szétesnek tömbjeink, részben individuális hajlamunk, és hadd mondjuk ki ezt is, tehetségük, munkaerejük/bírásuk következtében. Akik megerősödtek, meggazdagodtak házat építenek, kint valahol az épülő új-negyedekben, és nincs meg a nemzetnek az összetartó-összekapcsoló ereje, hogy egymás közelében telepednének le. Így hát a szétszóratottságban is nő a szétszóratottság, s ennek folytán a sorvadás, zsugorodás, megszűnés. Nő a vegyes házasságok száma, melyeken belül a magyar fél nem tartja érdemesnek a nyelv átadását. Így: elhagyják, elvesztik a nyelvet, feladják intézményeiket. Magyar egyesületek, magyar házak, magyar iskolák zárják be kapuikat. Gyengül az identitástudat. Arányítva a más népekhez - franciák, olaszok, németek, görögök - az anyaország sem látja el kellő mértékben a véreivel szembeni kötelező feladatát. Nem tart fenn a másfélmilliónyi magyar számára egyetlen kinti iskolát, s ami van, a Magyarországon való tanulás lehetőségéhez is az emigráció nagyságához mérten aránylag kis alapokat biztosít. S mindennek a következménye: a meglehetősen gyors felszívódás. Fél évszázad alatt várostérképek rajzolódtak át, például egyik legnagyobb magyar külföldi gyűjtőközpont - Cleveland teljes magyar negyedei tűntek el. Eltűntek magyar falvaink Kanadában, Brazíliában és az Egyesült Államokban (lásd Árpádhont Louisiánában vagy Eszterházat Kanadában, stb.). Így hát a folyamat él és hat.

13. „Megszépült múlt. Ébredési folyamatok”

Ellenfolyamat is van, de jóval kisebb mértékben. Sokakban megszépül a múlt. A nyelvüket veszítették ifjú vagy felnőtt fejjel - szüleiket vádolva - kezdik tanulni a nyelvet. Nagymamák tanítják magyarul második-harmadik generációs unokáikat. Vagy: már a nyelvüket veszítették - idegen ajkúként - ébrednek magyar nemzeti tudatukra. És: Magyarország felé valami megható csodálattal tekintenek.

14. „Új mozgások. A kiáramlás folytonossága”

Az új viszonyok között, azzal, hogy Magyarország, Románia és Szlovákia is uniós országokká váltak, fellazultak a határok, s egy új népmozgás, hatalmas méretű kiáramlás indult el ismét, csapolva a nemzet, vagy az otthon maradtak erejét. Az emigráció szemszögéből nézve pozitív jelenség ez, bizonyos fajta feltöltődést, friss erőt hoznak a folyamatosan kiérkezők. Nekik hála új óvodák, hétvégi iskolák szerveződnek, vagy a létezők megerősödhetnek ott, ahol sok fiatal család jelenik meg. De hozhatnak öntudatvesztettséget is, mert a nemzettudat általános rossz állapota rányomja az újonnan útnak-indulókra is a hatását, illetve azok sem kivételek e jelenség alól.

15. „Visszavezető utak (Hazatérés)”

A megmaradást szolgáló jelenség. Sokan - akik ezt megtehetik - a Balatonon nyári üdülőt vásárolnak maguknak. Mások lakást vesznek, és hazatelepednek. Így is és úgy is hozzákapcsolódnak a hazához, s az idősebbek ily módon hozzákapcsolják a fiatalokat is. A fiatalok körében is van egy nemzeti tudattal bíró réteg, amelynek tagjai Magyarországra telepednek, munkát vállalnak ott, elindítva így egy visszahullámszerű folyamatot. Vannak, akik vállalatot alakítanak a csonka országban vagy Erdélyben, erősítve ezzel a hazai közösségeket, s biztosítva a maguk megmaradását.

16. „Az óceán vize”

Az óceán vize mégis elnyel, befogad. Aki elhagyta a hazáját, az lehetett

mint bármekkora érték, fűthette bármekkora belső tűz, a nemzeti tudat izzása, közszóval: lehetett bármekkora magyar, a folyamat alól - utódait nézve - nem húzhatja ki magát. Magyaroknak maradni csak Magyarországon, s bizonyos mértékig - ott is már jobban veszélyeztetve - az utódállamokban, tehát vegyük így: a magyar haza földjén lehet. Kint el kell veszni, be kell olvadni. Ez elől nincs menekvés. És akikkel ez megtörtént, azoknak ez nem is fáj. Mert ők már esetleg annyit tudnak, hogy magyar származásúak, őseik valamikor Magyarországról vagy a Kárpát-medencéből indultak el ki a nagyvilágba, az ő „hazájukba” is.

17. „Nem nyomtalanul. A magyar lét értelme”

Értékeket adtunk a világnak, nem is kis mértékben. A görögországi magyarok nemzeti ünnepeiket ma is a korinthuszi csatorna bejáratánál ünnepeik, ahol emléktábla őrzi ama csatornát kigondoló és megépítő eleink nevét. Argentínában minden katona, vagy legalábbis a művelt katonatisztek tudják, hogy az ő nemzeti hadseregüket a magyar 48-as emigráns, a háromszéki Gidófalva szülötte, Czecz tábortok alapította meg. És az angol nyelvterületen - tudva vagy nem tudva az okát - „biro”-nak (ejtsd: bájró) nevezik Argentínában élt feltalálója után a golyóstollat. Feltevődhet a kérdés. Jó volt, hogy így történt? Ha ezt kérdezzük, alig akad a világ magyarjai között, a harmadik ághoz tartozók között, aki azt mondaná, hogy nem, nem jól történt. Mert kint érvényesültek, meg tudták állni a helyüket, sikerélményt kaptak. Legtöbben elégedettek. Vagy legalább ennyit megfogalmaznak: gyermekeim már idekötnék. Vagy apám és anyám sírja ideköt. Itt vagyok itthon. A „nekünk két hazát adott a végzetünk” gondolat is lassan-lassan elhomályosul. Egy ideig tart csak az, hogy „Megyek haza”. Aztán onnan megint: „Indulunk haza!”

És hogy a nemzet nyert vagy veszített általa? Nézőpont kérdése ez is. Ha azt vesszük, hogy népünk színe-java hagyott itt bennünket 1945-ben, kicsoda genetikai erő özönlött ki 56-ban, vagy mennyire megfogyatkozunk Erdélyben. Csak tíz év alatt - 1990 és 2000 között - 200.000-rel csökkent az erdélyi magyarság száma. Vagy ha azt vesszük, hogy Magyarországnak csak az Európai Unióba való belépése óta valóságos új népvándorlás indult el, boldogok - tehetséges, kiváló, tanulni akaró és tudó fiatalok tömkelege - és boldogtalanok - itthon munkát nem kapók, élni nem tudók - tömege, hát azt mondhatjuk: tragédia. Szörnyű tragédia.

És ha azt vesszük, hogy adtunk, rengeteget adtunk az emberiségnek, olyanok is, akik az otthon szegénysége miatt esetleg nem tudták volna képességüket rendesen vagy legalábbis hasonló mértékben kifejteni, akkor nyereség ez, Vagy legalábbis: nem csak veszteség... Mint Jánosznak is, ennek a folyamatnak is két arca van. Egy síró és egy nevető arca.

A második kötet alcíme: „Félszáz ország...”

A befogadó országok színhelyeiről nézve mutatja meg a magyar emigráció arcát, helyzetét. Szám szerint - ha a kisebb szórvány-közösségeket, végvárainkat is figyelembe vesszük, azokat, ahová sikerült a szerzőnek belátást nyerni - negyvenegy országban követi, mutatja be a könyv a magyar emigráció állapotát, helyzetét. A különböző országok magyar emigrációjának az arculata is sokszor különböző. Van, ahol az értelmiség (Svédország), másutt a munkás réteg dominál. Van ahol a magyar közösséget inkább feleségek (Olaszország, Görögország), másutt frissen érkezők (Norvégia, Finnország), vagy épphogy utánpótlás nélküli előregedett közösségek (Dél-Amerika országai). Van, ahol a legfőbb réteget az Európai Unió (Belgium, Luxemburg) vagy az ENSZ-tisztviselők (Svájc Genfi kantonja) képezik. Vannak volt szocialista országok, ahol a Szovjetunió vagy a Jugoszláviai, Csehszlovákiai belüli migráció következtében jöttek létre a magyar közösségek (Ukraina Kárpátalján kívüli részei, Észtország, Szlovénia, Csehország, a romániai Bukarest és Regát). És van, ahol minden réteg izmosan jelen van (Egyesült Államok, Kanada, Németország, Anglia, Svájc és Ausztria).

A mű jellege: a szerző elemző-bemutató, a jelenségeket összegez, néha meditatív, máskor érzelmi, lírai elemektől is gazdag, mindenképpen át- és megélt fejtegetéseit idézett, a könyvben szereplő mintegy ezer ember vallomásos-elmésélő, az ő sorsukat idéző szövegei támasztják alá, egészítik ki, teszik élővé, megéltté és ezáltal igazgá. Az utóbbiakat a könyv írója világjáró-anyaggyűjtő, az érintett országokban tett tanulmányútjain útjai során egyéni beszélgetések folytán vette magánálakra 1997-es első, svédországi útját követően, a világ minden érintett részét bejáró útjai során.

Ezek közül csak néhány: Németország (2000, 2002, 2006 és még több út), Amerikai Egyesült Államok (2002, 2008), Kanada (2002), Ausztrália és Új-Zéland (2004), Argentína, Brazília és Uruguay (2006), Venezuela (2009), Görögország (2005), Itália (2006), Svájc (2000-és 2009 között 4 vagy 5 alkalommal), Belgium (2000 és 2010), Hollandia (2010)... ■

Hungarian Historians

(part 5)

- István Ladányi

In my last article I introduced a number of sources relating to Hungarian history where the authors may not themselves have been Hungarian. Of course, I don't propose to discuss here the criteria which must be met to be considered "Hungarian", either in ancient times or today! But I would like to introduce two further non-Hungarian historical sources that inform us about the Magyars in the decades leading up to the Conquest of the Carpathian Basin in the late ninth century.

Magyars from:

- the mission of Nicetas Sclerus who talked with Árpád and Kurszán near the estuary of the Danube around AD 894,
- a visit to "Hungary" by one Gabriel clericus after the Conquest, and
- a Magyar negotiating mission to Constantinople by Termatzus and Bulcsú

From DAI we learn that in the early ninth century the Magyars were living in a place called Levedia, next to the Khazar tribes, when they were attacked by the Petchnegs (Kangars). This resulted in the Magyars being divided into two groups with one, known in Constantine's day as Savartoi asphaloi, fleeing south and taking refuge in the Caucasus Mountains. The second group

Constantine VII Porphyrogenitus was the fourth emperor of the Macedonian dynasty of the Byzantine Empire; he reigned from AD913-959. Al-Džaihānī, was Vizier of the Samīnid (Persian) Empire from AD 913-914; along with his fellow Muslim historians he provides us with key information about the Magyars in the ninth century.

Constantine was renowned as a writer and scholar. He either wrote or had commissioned *De Administrando Imperio* (On the Administration of the Empire) which is typically referred to by modern day historians as "DAI". Apparently, most of DAI consists of a number of notes prepared at different times and from different sources, simply accumulated together without any attempt to rationalise apparent contradictions between the sources. The topics covered include advice on running the Byzantine Empire, its history since AD 817, and information on fighting external enemies.

Chapter 38 of DAI is of particular importance to those interested in Hungarian history before the Conquest. The much respected Szeged historian, Gyula Kristó, has suggested that chapter 38 is a conflation of information gleaned about the early

was driven west to a place called Atelkouzou (Etelköz) where they allied with the Khazars; the combined tribes were again attacked by the Petchnegs and this led to a further westward move resulting in the Conquest of the Carpathian Basin.

Macartney says that al-Džaihānī's *Book of Roads and Kingdoms* is generally assumed to be the original source material for three later Muslim historians who provide us with information about the pre-Conquest Magyars:

- ibn Rusta, an Arab who wrote the *Book of Precious Jewels* in the tenth century,
- Mahmud Gardēzi, a Persian, who wrote a chronicle in AD 1050-52, and
- Al-Berkī, a Spanish Arab, who died in AD 1094 and also wrote a *Book of Kingdoms and Roads*.

Through his critical analysis Macartney concludes that ibn Rusta's material is drawn not from al-Džaihānī but another lost Muslim source. In his view Gardēzi is practically a copy of al-Džaihānī with certain corruptions and mistranslations, and Al-Berkī is a summary of al-Džaihānī with additional material from other sources, notably Mas'ūdī's lost *Book of Different Sorts of Knowledge*. From these Muslim sources we learn a number of key things about the

Magyars of the ninth century:

- They are a "Turkish" race (this term was apparently used very loosely by Oriental writers),
- They are a nation of nomadic horsemen who live in tents and roam a very large area, and
- They have two leaders, the kanda (Kende) and Jula (Gyula).

In DAI, reference is made to the Khazars request for assistance to Emperor Theophilus (reigned AD 829 to 842) to build a defensive fortress at Sarkel on the lower reaches of the Don River, near the Volga. Theophilus sent one Petronas with a number of warships to assist the Khazars. Due to the absence of suitable stones for building a fortress in the area, Petronas had a number of ovens made which produced baked bricks. Abundant archaeological evidence supports the building of a fortress at Sarkel, the site of which is today submerged under a reservoir. More than 20 Byzantine style kilns were found along with high quality bricks and Byzantine capitals. While no specific mention is made in DAI of exactly whom Sarkel was built to defend against, the assistance from Theophilus dates the construction to approximately the 830s.

Kristó says that although ibn Rusta does not specifically mention Sarkel, he does explicitly state that the Khazars built fortifications "to defend themselves against the Magyars and other peoples adjacent to their land". Thus, modern historical analysis has connected the DAI and ibn Rusta passages to conclude that the Khazars fortified Sarkel around AD 838, against the Magyars. While the DAI and Muslim sources appear to deal with different periods of the ninth century, they are the earliest written records available that provide us with information about the Magyars from around the 830's. ■

Reviczky Gyula:

Karácsonykor

**A zúgolódás, gúny, harag
Rég halva már szívemben.
Egy szóval sem panaszkodám,
A kis Jézus ellen.**

**Nem vádolnám balgán azért,
Hogy engem kifelejtett.
Hogy nem hozott ajándékot,
Szemem könnyet nem ejtett.**

**Lelkem nyugodtan, csöndesen
Átszál a nagyvilágon.
Imádkozom, hogy Jézusom
Minden szegényt megáldjon.**

**Ágyamra dőlök, s álmodom
Egy régi szép, édes álmot:
Baldog, ki tőr és megbocsát,
S ki szenved, százszor áldott!**

Levél

MAGYARORSZÁGRÓL

Szabó Sándor 1958. március 15-én született. Talán e neves dátum - és persze a családi neveltetés - miatt, mindig is megőrizte a hazája iránti szeretetét. A pécsi fiatalkor után a Műszaki

Egyetemen szerzett először építőmérnöki diplomát, majd szakmérnöki és mérnök-közgazdász tanulmányokat folytatott. A 80-as évek közepétől több éven keresztül Németországban dolgozott, majd egy nagy amerikai távközlési cég hazai képviselővezetője volt. Ma is távközléssel, informatikával foglalkozik. Felesége, Kati pedagógus, és két fiú, Alex (aki a University of Otago-nál végzett) és Gábor (aki az USA-ban végzett) büszke édesapja.

This letter from Hungary was penned by Budapest correspondent Sándor Szabó, who has a background in economics, engineering and the telecommunications industry. In it Sándor looks back on what has been a difficult year with significantly fewer ups than downs. 2011 started with Hungary's EU presidency, which coincided with the controversial Media Law coming into effect on 1 January. In spite of the shadow the Media Law cast over the presidency proceedings, Hungary received acknowledgments all round for the professional achievements of the presidency. In the meantime the world, including Hungary, was watching the Arab spring unfold... In his speech addressing huge crowds gathered to commemorate 15 March, Prime Minister Viktor Orbán talked of having to revamp the economy and urged people to also renew themselves... In the aftermath of the Japan earthquake that killed thousands, March also focussed the world on the issues relating to nuclear energy. April saw the signing of the new Constitution coming into effect on 1 January 2012, which again attracted considerable criticism but served to engage nearly a million citizens who responded to a questionnaire about it. May and June were notable only for the unusually wintery weather, while July and August finally brought good weather and the summer atmosphere with plenty to do at home, such as festivals and the like. September will be remembered mostly for the newfound hope in Hungarian soccer, with Hungary nearly making selection for the 2012 European Cup. It also marked the beginning of parliament sitting to debate controversial new laws in education, health, and the much

specifically the politicians and the banks.

November was notable for Hungary's regrettable downgrade by Moody's to junk status. With the country struggling to repay its debts, the effects of this downgrade will be drastically felt in everyone's pockets. Looking back on the year that was, small businesses and self-employed, such as Sándor himself, say 2011 was worse than 2010, but still not as bad as 2012 will be. The prospect of the worst being yet to come has inevitably subdued the atmosphere of Advent. But even when times are bad, Hungarians are always good for a joke. The one doing the rounds at present is: - Do you know what we'll be first in next year? - We'll have the highest ÁFA [GST] - 27%.

Úgy szokás, hogy ünnepek előtt kicsit megállunk és fellélegzünk, jó alkalom ilyenkor elszakadni a mindennapoktól. A számvetés ideje is ez, visszagondolni mi történt idén - és lehetőség felkészülni a következő évre.

A 2011 bővelkedett eseményekben, itthon és a nagyvilágban egyaránt. A következő évre pedig sokan feszülten gondolnak, mert most már a mindennapokban is erősen érezhető az elhúzódó válság. De lássuk csak, mire is emlékezhetünk 2011-ből?

Az év első felében Magyarország töltötte be az Európai Unió soros elnöki tisztségét. Az elnökség kezdete előtt fél évvel úgy tűnt, kormányzati érdektelenség és az átláthatóság hiánya jellemzi az ország nemzetközi tekintélyét befolyásoló magyar EU-elnökségre való felkészülést. Az uniós elnökség kezdete előtt elfogadott, éppen 2011.

január 1-jével hatályba lépő új médiatörvény belföldön és külföldön is heves tiltakozásokat váltott ki, ami felvetette, Magyarország alkalmas-e a soros uniós elnöki tisztség ellátására, de mindenképpen rossz fényt vetett az elnöki periódusra. A magyar elnökség a rossz indulás ellenére alapjában véve jól sikerült. A magas szintű találkozók túlnyomó többségét Gödöllőn rendezték meg, ezzel tehermentesítve az amúgy is zsúfolt fővárosi közlekedést. Nehéz időben töltöttük be e tisztséget, de az őszinte kritikák szerint becsülettel helytálltunk. Elismerő szavak érték országunkat az elnökségben minket követő lengyelek részéről is.

Februárt itthon általában a szürke hétköznapiak jellemzik, az EU elnökség munkáján kívül talán csak az arab tavasz első megmozdulásaira figyelhettünk fel. A mozgalmak aztán egyre terjedtek, felkeléssé szélesedtek és Egyiptomban, Marokkóban, Líbiában egyaránt kitört a régi rendszert elsősorú polgárháború.

Március - nőnap, nemzeti ünnep, langyosodó tavaszi szellő... 2010 előtt elszoktunk attól, hogy ezer ember ünnepelje már a zászlófelvonást is március 15-én a Kossuth téren, tudósított Plankó Gergő az ünnepi eseményekről. Most viszont az emberek megtapsolták az állami méltóságokat, a katonákat, és egyáltalán, kimentek, ráadásul nem füttyölni és gyalázkodni. Az MSZP idején ez kicsit máshogy volt. A Kossuth téren azonban még visszafogott volt a tömeg és a hangulat ahhoz képest, ami a Nemzeti Múzeumnál várt Orbán Viktor beszéde idején. A Múzeum körút teljesen megtelt emberekkel, lobogtak a zászlók, pont, mint egy Fidesz-gyűlésen régebben. „Elbúcsúztunk a Nemzetközi Valutaalaptól”, „kiveztük az országot a válságból”, „az árvíz és a vörösiszap idején helytálltunk” mondta a miniszterelnök és a következőkkel zárta beszédét: „Ha a lélek zavaros, akkor az értékelés, a gondolkodás, a döntések és a tettek is rosszak lesznek. Ezért a gazdaságon túl magunkat is meg kell újítanunk.”

Márciusban történt a Japánt sújtó, 9-es erősségű földrengés, amely több ezer áldozatot is követelt és újból felszínre kerültek a nukleáris energia hasznosításának kérdései.

Áprilisban Schmitt Pál köztársasági elnök aláírta az új alkotmányt, mely január 1-jén lép hatályba. Számos változást hoz az új alaptörvény, erős kritikát is kapott, de a kiküldött kérdőíveket közel egymillió ember küldte vissza - ami jelentős elismerésnek minősül.

Május és június viszonylag csendben, a nyárra készülődve telt. Bár az időjárás ez nem látszott, a május hűvös és csapadékos volt, és a június is messze elmaradt az elvárttól.

Június 20-án 6,3 fok volt a leghidegebb helyen, ami inkább mondható késő télnek, mint nyár közepi időnek.

Július, augusztus végre jó idővel áldott meg, elhozva a nyári feszítvölök hangulatát. Valóban dűskálhattunk a programokban és sokan megerősítették, nem csak üres szlogen az „ittthon, otthon van”! Izgalmas volt a Forma-1-es futam és újból jól sikerült a Sziget Fesztivál.

Aztán a szeptember is jól indult, különösen a futball kedvelőinek. Több évi szerény teljesítmény után válogatottunk 2-1 arányban legyőzte a svéd csapatot, ezzel maradt remény, hogy kijuthatunk a 2012-es EB-re. És persze újból megindult a politikai élet: az új alaptörvényhez kapcsolódó kéttucatnyi sarkalatos törvény és számos gazdasági tárgyú jogszabály megalkotása, illetve módosítása vár a következő három hónapban az Országgyűlésre. Heves viták kezdődtek az új oktatási törvényről, az egészségügyi törvényről – és ami számos családot közvetlenül érint, az Országgyűlés megalkotta az úgynevezett végtörlesztésről szóló törvényt.

Mit is jelent ez? Átmeneti időre a törvény lehetővé teszi, hogy az adóskok rögzített árfolyamon végleg törleszthessék devizaalapú ingatlanfedezetes hitelüket, illetve meghatározott körben illeték- és adómentességet ír elő azoknak az adóskoknak a megsegítésére, akik devizahittel rendelkeznek. Az adóskok a végtörlesztést svájci franknál 180 forintos, euró esetében 250 forintos, japán jen esetében 2 forintos rögzített árfolyamon teljesíthetik.

Óriási segítség ez azoknak, akik – elsősorban a bankok és hitelközvetítők ajánlására – az említett devizában vettek fel hitelt, hogy kedvező kamattal lakást vásárolhassanak. Számos ismerősöm élt ezzel a lehetőséggel, hiszen pár évvel ezelőtt a svájci Frank 140-150 Ft körül mozgott és az éves kamat valahol 3-4% körül alakult, miközben a forinthitelket a bankok 15-25% körüli kamatokkal kínálták. Bizony sokan nem számoltak a forint romlásával és ma kétségbeesetten tapasztalhatják saját bőrükön, hogy a Frank immár 250 Ft felett jár. A magyar gazdasági kockázat miatt pedig a bankok a kamatot is emelték, így a törlesztő részletek akár 80%-kal is megemelkedhettek. Számos család csak most szembesült azzal, hogy például a devizában felvett, folyósításkor 10 millió Forintos hitelük, mára, több évi törlesztés után meghaladja a 15-16 millió Ft-ot. Bizony kétségbeejtő helyzet, családok kerültek a tönk szélére, vállalkozások mennek csődbe, több évi megfeszített munka gyümölcse megy naponta kárba.

Persze a bankoknak erről más a véleményük

és komoly szakmai érvekkel igyekeznek alátámasztani igazukat – bár a törvény időközben hatályba lépett és többen élnek is a lehetőséggel, a Bankszövetség azért jelezte, hogy az Alkotmánybírósághoz fordul az ügyben.

Itt most engedtessek meg nekem egy privát megjegyzés. Lehet, hogy a hazai bankoknak ebben a kérdésben jogilag igazuk lesz. Sokan – akik laikusok – nem számoltak, nem is számolhattak a reális veszéllyel, az elhúzó válsággal, mikor korábbi politikusainknak, vezetőinknek elhitték, hogy „dübörög a magyar gazdaság”. De mi van az erkölcsi felelősséggel? És milyen haszonnal működnek a bankok? Az elmúlt napokban egy szlovák ügyfelemmel összehasonlítottuk a magyar és szlovák bankok működését. Itthon, ha devizát akarunk kiutalni például a szlovák Raiffesen bankba, akkor az T+2 napot vesz igénybe és a bank egy 10.000 Eurós utalásnál akár 4-5ezer Forint költséget is felszámít. Ugyanilyen utalás visszafelé, Eurót forintba konvertálva, szlovák partneremnek egy napot vesz igénybe és 2 Euró költséget jelent. Az azonnali szlovák devizautalás költsége pedig maximum 5 Euró. Esztergom és Párkány között a távolság nincs 1 km sem, de a különbségek mégis szembetűnőek. Erről nem beszélnek a hazai bankvezetők.

Sajnos november végén jött a mindannyiunkat érintő rossz hír: megvonta Magyarországtól a befektetési ajánlású adóbesorolást a Moody's Investors Service. A hitelminősítő november 24-én éjjel Londonban közölte, hogy az eddigi „Baa3”-ről egy fokozattal „Ba1”-re rontotta a magyar kormánykötvény-osztályzatot, és az új besorolásra is további leminősítés lehetőségére utaló negatív kilátást hagyott érvényben. A Moody's indoklása szerint növekszik a bizonytalanság azzal kapcsolatban, hogy Magyarország teljesíteni tudja-e a költségvetési konszolidáció és a közadósság-csökkentés középtávú célkitűzéseit, különös tekintettel a magyar gazdaság egyre korlátozottabb középtávú növekedési kilátásaira. A hitelminősítő szerint emellett Magyarország „egyre fogékonyabb az eseménykockázatokra” a magas államadósság-teher, a külföldi befektetőktől való erőteljes függés és a jelentős finanszírozási igények miatt, miközben erősödik a külső piaci volatilitás is. A Moody's közölte: véleménye szerint e tényezők együttes hatása kedvezőtlenül fogja érinteni a kormány pénzügyi erejét, és gyengíti sokktűrő kapacitását. A negatív kilátás érvényben hagyása az azzal kapcsolatos bizonytalanságot tükrözi, hogy az ország képes-e ellenállni az európai szuverén adósságválságból eredő potenciális eseménykockázatoknak - áll az elemzésben. Történt ez annak ellenére, hogy a pár nappal korábban bejelentettük, az IMF-fel újabb egy újfajta, már a saját érdekeink szerint

berendezett gazdaságunkhoz igazított együttműködést kezdünk.

Jelenleg az IMF-nek nincs futó programja Magyarországon. Ugyanakkor a 2008-as hitel-megállapodás nyomán adósa a Valutalapnak. Az Államadósság Kezelő Központ adatai szerint jelenleg 3768 milliárd forint a központi költségvetésnek ebből a 2008 őszi nemzetközi hitelcsomagból származó, részben az IMF-fel, részben az EU-val szemben fennálló adóssága.

Amely miatt fél évente készít az IMF egy jelentést az ország gazdasági helyzetéről. Ezekben kötelező ajánlások nincsenek, csak megállapítások, de a piac, akár csak az évente, minden országról elkészített felülvizsgálati jelentést, olvassa és értékeli azokat.

Nos ilyen, felemás hangulatban készülődünk az ünnepekre. Ki-ki pénztárcája és lehetősége szerint próbálja túlélni a válságot, próbál ajándékot venni szeretteinek és pár nap csendes ünnepi hangulat után próbál felkészülni a 2012-es év újabb nehézségeire. Hogy a magyar vállalkozók közül kinek, milyen a 2011-es éve? Mondhatnánk, hogy átlagos: rosszabb, mint a tavalyi, de még mindig jobb, mint a jövő év lesz. Tréfásan azzal ugratjuk egymást:

– *Tudod miben leszünk elsők jövőre?*
– *Nálunk lesz a legmagasabb az ÁFA – [GST] – 27%.*

De félre a keserű humorral, itt az advent! Az advent az egyházi év része, Jézus születésének az ünneplésére – karácsonyra - való előkészület. Az advent négy vasárnapot foglal magában, melyek közül a Szent András ünnepéhez (november 30.) legközelebb eső, azaz advent első vasárnapja jelenti az egyházi év kezdetét. A néphagyományokban az advent a szerelmi varázslatok időszaka is. A hozzá kapcsolódó számos népszokás egyike az „adventi koszorú” készítése is.

Azt kívánom nektek itthonról, hogy ti is készülődjétek az ünnepekre, töltsétek az év hátralévő napjait vidám, meghitt családi hangulatban! ■

Bajor Gizi Színészmúzeum

Sáfár Anna vagyok, Budapesten születtem és lakom. Nagyon szeretek itt élni. Tele van lehetőségekkel és maga a város csodaszép. Művészettörténet hallgató vagyok a Pázmány Péter Katolikus Egyetem bölcsész karán. Kedvenc festőim közé

tartozik Degas, Lautrec és Renoir. Jelenleg a Budapesti Bajor Gizi Színészmúzeumban tevékenykedem gyakornokként. 15 éve életem cserkészként lelkesen és megállíthatatlanul. Részt vettem külföldi cserkész találkozókra, mint a 21. Világ Dzsemborin, Angliában. Szeretem járni a világot, megismerni új embereket és kultúrákat. Reményeim szerint egyszer eljutok Új-Zélandra is. Látnom kell azokat a természeti csodákat!

In this first article of a new series, arts history student, Anna Sáfár, looks at the Gizi Bajor Actors' Museum.

In the 19th century actress Róza Déryné Széppataki wrote in her diary that "a separate reserve should be founded for actors, maybe a beautiful house in the middle of a spacious park - they could live there together and among each other when they are not in the theatre"... The Gizi Bajor Actors' Museum preserves the memory of the one-time owner of the villa, Gizi Bajor, one of the greatest actresses of the Hungarian stage. The villa where she and husband Tibor Germán lived became a popular meeting place for artistic circles.

When, on the first anniversary of Gizi Bajor's premature death, fellow actor Hilda Gobbi opened the first exhibition at the villa-come-museum paying tribute to Gizi Bajor's memory, and that of Mari Jászai and Emília Márkus, therein began her lifelong dedication to preserving actors' memorabilia and the secrets of the profession.

Since 1962, the Gizi Bajor Actors' Museum belongs to the Hungarian Theatre Museum and Institute and remains a unique site for the memory of the Hungarian theatre history, a destination of theatrical pilgrimage.

Bajor Gizi Színészmúzeum

Van Budapesten egy csodás villa. A színészek villája. Déryné Széppataki Róza azt írta naplójában, hogy „a színészek számára külön rezervátumot kellene létrehozni, talán egy szép házat, nagy park közepén. Ott élnének együtt és egymással, amikor nincsenek színházban.”

Bajor Gizi Kossuth díjas színésznő villájában mindig nagy volt a nyüzsgés. A Stromfeld Aurél utcai kőkerítés mögött, belépve a kapun, a

lépcsősor tetején különös világban találja magát a látogató. A hatalmas kert évtizedes fái között színész-szoborportrék tekintenek ránk. A háború alatt a színésznő katonaszökevényeket és családokat bújtatott: harmadik férjét, Germán Tibor professzort is itt rejtgette. Míg Bajor Gizi férjével a földszinten lakott, addig a család többi része az emeleten kapott helyet.

A villát különös legendák és történetek fonják körbe. A háború alatt elvileg Bajor Gizi és férje eljártak, ahogyan Germán Tibor eltávozik a házból. Majd a szóbeszéd úgy tartja, hogy a professzor egy titkos alagúton át visszatért a házba és a színésznő elbújtatta a villában egy befalazott szobában. Szó esik még elrejtett kincsekről az épület alatt, de ezekre semmilyen bizonyítékot nem sikerült találni. Bár volt egy

úriember, aki Germán Tibor leszármazottjának vallotta magát. Megpróbálta meggyőzni a múzeum egyik alkalmazottját, hogy keressék meg a kincset majd aztán fele-fele arányban osztoznak a jutalmon.

1951-ben a megzavarodott Germán Tibor attól való félelmében, hogy feleségét különböző súlyos betegség (süketség és agydaganat) fenyegeti, megölte, majd magával is végzett.

Gobbi Hilda a tragikus esemény napján határozta el, hogy a pályatárs, példakép emlékeit, tárgyait egyben tartva múzeumot hoz létre: 1952. február 12-én – Bajor Gizi halálának első évfordulóján – megnyílt az első kiállítás, amely Bajor alakja mellett Jászai Mari és Márkus Emília emlékét idézte fel, őrizte meg. Ez azonban csak első lépése volt Gobbi több évtizedes szervezőmunkájának. Évről évre gyűjtötte az elhunyt pályatársak emlékeit, folyamatosan bővítve a Múzeumot.

Míg a villa földszintjén különböző kiállítások sora váltakozik addig az emeleten a 2002 óta megnyílt állandó tárlat tekinthető meg. A

Jávor Pál mint István és Bajor Gizi mint Mária Zilahy Lajos Hazajáró lélek című színművében

„Kulisszák között” című kiállítás azonban nem személyek, hanem a színházi alkotófolyamat „titkai” köré szervezve, az olvasópróbától a premierig, a szereposztástól az előadás utáni mulatozásig villantja fel a magyar színház történet emlékeit, portrékkal, fotókkal, dokumentumokkal, személyes és egykori színházépületek tárgyaival. A képek felidéznek egy-egy színészt, rendezőt, írókat vagy előadást, őrizve az emlékeket, kijátszva a feledést.

A múzeumban jelenleg is nagy a nyüzsgés. Folyamatos kiállítás megnyitók zajlanak, az ifjúság számára különböző programok szerveződnek. De egyébként is. Csak úgy elmenni meglekinteti a villát is hatalmas élmény.

Miután Gobbi Hilda a több évtizedes munka után Bajor Gizi villájának minden szegletét színház történeti emlékhellyé alakította, így sóhajtott fel:

„Szép nagy ház, park közepén – talán olyan, amilyennek Déryné megálmodta. Végre együtt vannak, egymás között – hisz már nincsenek a színházban. Remélem, boldogok.” ■

Gobbi Hilda szobra

Jövő Fiatalljai – Magyar Ifjúsági Egyesület:

Egy délvidéki ifjúsági szervezet sikertörténete

Future Generations - Hungarian Youth Organisation is in the southern province of Vojvodina (Vajdaság) in Serbia. In this first of a three-part series, founding member Miklos Klenanc tells us about the success story of this youth organization.

Of the half million population of Novi Sad (Újvidék), Hungarians number less than 50,000, the youth forming the smallest demographic group within that. The decreasing number of Hungarian youth led a group of then secondary school students to make the ever-popular annual student ball for young Hungarians in the region a 3-4 monthly event. Two-three years later in early 2005, ten secondary school and university students decided to put themselves on a more formal footing and they set up the Future Generations - Hungarian Youth Organisation. Their prime goal is to protect the interests of Hungarian youth in the region by ensuring cultural, entertainment, intellectual and educational opportunities for all. Without any financial backing, it is thanks to the dedicated entrepreneurship of the individuals involved that the organisation has blossomed.

lélekszámmal. Ez a helyzet szinte természetes módon hozta magával azt az igényt, ami a magyar ifjúság körében egyre inkább jelentkezett: közös programokra, közös szórakozásra vágytak, vágnak.

Az újvidéki magyarság szellemi-kulturális központja a Petőfi Sándor Magyar Művelődési Egyesület. Ez a civil szervezet számos, közérdekűre számot tartó programot, projektet valósított és valósít meg. Többek között a Központ indította útjára az újvidéki és környékbeli magyar fiatalok ballagási ünnepségének hagyományát, mely immár évek, sőt évtizedek óta töretlen népszerűségnek örvend. Ezen az estén minden iskola magyar tantervű osztályának végzősei bemutatkoznak egy rövid műsor keretében, melyet hajnalig tartó szórakozás követ a Központ színházának nagytermében, élőzenével, hagyományos magyar lakodalmas és örökzöld dalokkal.

Ezek az összejövetelek olyannyira népszerűvé váltak, hogy néhány (akkor még csak középiskolás) fiatal úgy döntött, évente többször is sort kellene keríteni rájuk. Időt és

tessék a fiatalokat környezetükkel, a világgal, amelyben élnek.

Az Egyesület igen mostoha körülmények között kezdte meg működését. Saját irodára sem futotta, a tagok hol egyikük, hol másikjuk lakásán vagy belvárosi kávézóban találkoztak, megbeszélni az éppen aktuális terveket. Semmilyen pályázati pénzhez vagy támogatáshoz nem sikerült hozzájutni, így az anyagi gondok is lassították a fejlődést. Mindezek ellenére, hála az összeállt profi csapatnak, a megvalósított projektek mindig sikeresek voltak, olyannyira, hogy minden rendezvényt követően újabb és újabb fiatalok szerettek volna aktívan is részt venni a szervezésben.

Az Egyesületbe bárki betagozódhat, aki betöltötte 15. életévét és osztja az Egyesület célkitűzéseit. A csapat minden új belépőt nagy szeretettel fogad, és a maig tartó lelkesedésnek köszönhetően a kezdeti nehézségek ellenére az Egyesület megkezdhetette tevékenységének fokozatos bővítését, hiszen az első évben ez „csupán” diákbálok, ballagások szervezésében merült ki.

A jelen első résszel induló, háromrészesre tervezett cikksorozatban a délvidéki Újvidék magyar fiataljainak életét szeretnénk bemutatni egy olyan ifjúsági szervezet történetén keresztül, melyet ők saját maguk hoztak létre annak érdekében, hogy szabadidejüket tartalmasabban tudják eltölteni, hogy egy nagy, közös csapatot alkotva együtt dolgozzanak közösségük javára.

A közel félmillió lakosú Újvidéken nagyjából ötvezer magyar él, legalábbis a statisztikai adatok szerint. A tényleges szám bizonyosan ez alatt van, és a teljes magyar népességen belül sajnos a fiatalok vannak jelen a legkisebb

fáradtságot nem sajnálva elképzelésüket meg is valósították, és 2002 októberétől kezdődően Diákbál néven immár három-négyhavonta tud több száz magyar önfeledten szórakozni. Az ifjúság előtt hamar nyilvánvalóvá vált azonban, hogy az őket érintő problémák megoldásához, a sikeresebb ténykedéshez intézményes érdekképviseletre van szükség – így jött létre a Jövő Fiatalljai - Magyar Ifjúsági Egyesület. Az Egyesületet tíz középiskolás és egyetemista alapította 2005. február 19-én, azzal a céllal, hogy a magyar diákok és egyetemi hallgatók érdekeit védelmezzék, szórakozási, művelődési, kulturális, oktatási lehetőségeket biztosítsanak, és megismer-

A cikksorozat következő részeiben a Jövő Fiatalljai - Magyar Ifjúsági Egyesület működéséről, megvalósított projektjeiről lesz szó, arról, hogy miként terjesztette ki működését Vajdaság-szerte, és miként dolgozik mind a mai napig sikeresen a délvidéki magyar ifjúság érdekében.

Az Egyesület honlapja, ahol számos információ és sok fényképek is fellelhető:

www.jovofiatalljai.org.rs. ■

dr. Klenanc Miklós

(az Egyesület alapító tagja, első elnöke, jelenleg a Felügyelő Bizottság elnöke)

my ten favourite hungarian films

columnist: paul helyen

ADOPTION (ÖRÖKBEFOGADÁS)

There have been few female artists of note in Hungary: the writer Magda Szabó certainly, the poet Ágnes Nemes of course, and without doubt, the film director Márta Mészáros. Indeed there is a case to be made that she is one

of the greatest female film directors of all time. Although most well-known for her "Diary" films, *Adoption (Örökbefogadás)* is a perfectly formed example of her craft.

It tells the story of Kata, a woman in her early forties and her desire to have a child, or more broadly, to experience love and motherhood. Kata, who lives in a village by the Danube, is having an affair with a married man, Jóska. She wants to have a child with Jóska, but he refuses saying, "It would mess

up everything." Kata befriends Anna, a rebellious teenager from a local state institution for girls. Anna wants to use Kata's place for clandestine meetings with her boyfriend, Sanyi. Kata and Anna develop the sort of friendship that only a mother and daughter can have. So much so, that Kata intercedes with Anna's family, who appear to have abandoned her - or at least, shown her no love or affection - so she can marry Sanyi. Kata continues to pursue her desire to have a child and ends up adopting. In the final scene, she is shown, with a baby in her arms, rushing to catch a bus. Time is running out, the film seems to say, but the image of a mother clutching her new baby suggests there is hope indeed.

This is very much a film about women, their feelings and their strength of character. Kata and Anna are shown as strong characters, or at least as individuals with a sense of purpose, a need to love and be loved, but without any sense of perfection. They are,

as it were, multi-dimensional. Conversely, the men in the film, Jóska, Anna's boyfriend Sanyi, the men who try to chat up Kata and Anna at a restaurant, are portrayed almost in caricature: selfish, unloving and predatory. I do not mean to imply that Mészáros portrays them in a judgemental way, simply that they seem to exist on a different level.

In one pivotal scene Anna and Sanyi are shown dancing at their wedding reception. There is no dialogue, just the music playing. The camera shows Anna and her friends from the Institute, Anna appears to be comforting them, as if saying goodbye to them. We see them talking, wordlessly, as only the music soundtrack can be heard. Sanyi is shown trying to kiss Anna, as if jealous of her deep affection for her friends; she resists and pushes him away, and, in rather typical male fashion, he storms out. The camera lingers on Anna, her eyes downcast, her face sad and reflective. It is almost the moment she falls out of being "in love" and now confronts the choice she has made: the institution of marriage.

Implicit in Mészáros's portrayal of men is a critique of male-dominated Hungarian society and indeed of the institutions of contemporary, mid 1970's Communist Hungary. Indeed, the film is surprisingly subversive for its time. But like many filmmakers of that era, Mészáros knows the limits of what is acceptable; all the criticisms are implied and shown on a human level, in the everyday scenes of individuals struggling with their lives.

In many ways this is a small film. By that I mean, there are no grand scenes, no great issues debated by the characters, no purpose-built sets, no soaring panoramic shots, no artifice, if you will. Shot in black and white it is very much in the "naturalist" tradition of Hungarian film-making. The village where most of the film takes place could be anywhere in Hungary and the interiors those of any house or apartment in 1970s Hungary. Most of the actors seem non-professional. All of this lends the film an intimate, everyday feel, as if one really is observing the lives of everyday people. "Real" is an overused term, but this film does indeed come across as being "real" and that is a great part of its strength and quality. Like all good films, you do end up sympathising with and caring about what happens to the main characters - or at least the female ones!

Adoption won critical acclaim beyond Hungary, winning awards at the prestigious Berlin Film Festival in 1975. Mészáros went on to make her "Diary" films, only one of which - *Napló gyermekeimnek* (*Diary for My Children*, 1982) - is available with English subtitles. It is a crying shame that the other two, *Napló szerelmeimnek* (*Diary for my Loves*, 1987) and *Napló apámnak, anyámnak* (*Diary for my Father and Mother*, 1990), are not (yet?) similarly available to a wider audience.

As an aside, the cinematography of *Adoption* was shared between Mészáros and Lajos Koltai, who directed *Fateless* about which I wrote in the previous article in this series.

The life story of Mészáros is itself worthy of a film: Born in 1931 she moved to Russia a few years later with her family who were, in the parlance of the time, "fellow-travellers". However, like so many others, they found the experience anything but a socialist paradise. Forced to move to the Central Asian Republic of Kyrystan, the family endured much hardship; her mother died in childbirth and her father disappeared into the gulag. It would be over sixty years later, in 1999, that the awful truth was confirmed and Mészáros learnt that her father had been executed. She turned this experience into a film when she returned to Kyrystan in 2000 and made *Kisvilma - Az utolsó napló* (*Little Vilma - The Last Diary*).

Mészáros continues to work even today. Like all great artists, working in film is her life and when asked when she would retire from film-making, she replied, raising her hands in the air, "All depends on God". We can certainly be thankful that this great Hungarian female artist continues to practice her craft. ■

Gyöngyös Imre: Karácsonyok

Sok, sok, magányos, bús karácsony emlékét hordja életem,
mikor kis fámon kívül másom
nem is volt semmim énnekem.
Sötét szobámban sziporkázott
angyalhaj, csillogott fadisz,
s a régi emlékvillanások,
szenteste-kép kísért ma is.

A nagyszobába nem mehettünk,
gyerekek vacsora előtt.
A tortázás is hosszúnak tűnt
míg a Jézuska végre jött.
Felizgatott a zárt szobából
kiszűrődő, halk suttogás.
Nem bántuk már, álljon akárhol,
fűtött a karácsonyfaláz.
Majd alig-hallhatóan, halkan
csengett az angyal-csengettyű,
az ajtó nyílt s fénylett a hallban
karácsonyfánk, a nagyszerű.
Alig bírtuk már énekganggal
végigfűjni türelmesen
a „Csendes éj”-t, „Mennyből az angyal”-t,
ajándékokra lesve sem.

Aztán csak véget ért az ének
és jött a beteljesülés:
nagy halmaza a fa tövének
ajándék volt, nem is kevés.
Majd három évtized magánya
idézte így gyermekkorom,
és annyi év karácsonyára
távol volt ismerős, rokon.

Az életnek magányos léte
több vágyódás, mint szeretet,
a szeretetnek ünnepére
hiányoznak az emberek.
Ma már van boldog, jó karácsony:
körütem család, emberek!
Legyen győztes minden magányon
a karácsonyi szeretet!

Wellington, 1997

József Attila Karácsony

Legalább húsz fok hideg van,
Szelek és emberek énekelnek,
A lombok meghaltak, de született egy
ember,
Meleg magvető hitünkéről
Komolyan gondolkodnak a földek,
Az uccák biztos szerelemmel
Siető szíveket vezetnek,
Csak a szomorú szeretet latolgatja,
Hogy jó most, ahol nem vágta ablakot,
Fa nélkül is befűl az emberektől;
De hová teszik majd a muskátlikat?
Fölöttünk csengőn, tisztán énekel az ég
S az újszülött rügyező ágakkal
Lángot rak a fázó homlokok mögé.

1923. dec.

TOKAJ SZIKLÁI

Sziklái, kövei, földje és emberei tették és teszik Tokajt egyedivé és különlegessé. Tokajt, mely az egész világ egyik legkiválóbb borvidéke.

Tokaj, Felső-Magyarország egyik meghatározott földrajzi területe, melyet Tokaj-Hegyalja néven ismerünk. Sok kicsiny falu és városka formálta a tokaji borok remek, de gyakran zavaros történetét, mely régi korokba nyúlik vissza.

Kezdetben gejzírek ezrei és mintegy 400 vulkán működése, majd a Pannon tenger áradása a területen, végül a gleccserek munkája alakították a kőzetet, a talajt, hozzájárulva ezáltal tokaji boraink későbbi termeléséhez, csodálatos íz-világához. A tokaji bortermeléshez kiemelkedően fontos lösztalaj kialakulásában a gleccsereknek volt meghatározó szerepük.

Fehér, sárga, rózsaszín, lila, halványzöld kövek, némelyikük féldrágakő, mind megtalálható Tokaj-hegyalján. Mindezek a kőzetek rendkívüli szerepet játszanak a bortermelésben, mert Tokajról elmondhatjuk, hogy ahány kő, annyi bor.

A fenti földrajzi folyamatok Tokajban meghatározóan három talajfajta hoztak létre. Az agyagos talaj a „nyirok”, a homokos a „lösz” (loess), a köves a „kőpor-málladék”. A vulkánikus málladék keményebb ízeke, a nyirok savasabbakat, a sima lösz elbűvölő, finom, aromás ízeke teremt.

Tokaj egyes kövei ékszerkészítésre is használhatók. Természetesen, Tokaj igazi ékszeri a borai. Tokaj borai visszahozzák a földtörténeti korokat, a Föld történetét képezik le egy adott helyen.

Tokaj borbirtokainak dűlői jól meghatározhatóak a jellemző kőzetek által. Ezért itt, a dülőborok termelése különösen fontos és mindig is jelen volt ez a koncepció. A tokaji dűlők elkülönítő leírását először Bél Mátyás adta meg a XVIII. században. A ma bortermelői egyre többen nyúlnak vissza a dülőhagyományhoz, mint a különlegességi bortermelés zálogához.

A történelem során a tokaji bortermelés sokat szenvedett el. A bortermelés hagyományának egy része teljesen elveszett. Kizárólag a tokaji emberek volnának képesek arra, hogy az elveszett hagyományokat újra teremtsék. Azokat a hagyományokat, melyekről számos történelmi dokumentum tanúskodik.

Szegedy Krisztina:

élő hagyományok:

A MAGYAR BORKULTÚRA III. RÉSZ

A tokaji bortermelés valószínűleg a pannon időkre nyúlik vissza. A letelepedő magyarok fenntartották a szőlőművelés hagyományát. A rettenetes tatár betörés elpusztította a régiót. Később Flandriából és olasz földről érkezett bortermelők építették újra a borkultúrát, ami azután jól fejlődött a XV. század közepéig, amikor a mohácsi vész az országot széttagolta. Tokaj ekkor az osztrák, illetve magyar fennhatóság alatt álló területek és Erdély határán feküdt. Szoros kapcsolatban állt a ma, Szlovákiához tartozó történelmileg észak-magyarországi területekkel. Ez az idő a tokaji borművelés hőskora, az aszútermelés kezdete, amikor elsősorban a protestáns közösségek megteremtették a tokaji hagyományát.

1737-ben Tokajt egy királyi rendelet zárt borvidéknek nyilvánította, de a borvidék születésének dátumaként emlegetik a mádi borkereskedők által kiadott szőlőrendtartást, mely 1641-ben adatott ki.

A tizennyolcadik századot követően Tokaj sokat szenvedett a Habsburg uralom alatt. Az első világháborúban elveszett a borbirtokok egy része, a második világháborúban meggyilkolták a tokaji zsidó közösségek tagjait, akiknek szintén jelentős szerepük volt a bortermelésben. A háború után a kommunisták mérték a végső csapást a tokaji termelésére, a bortermelő arisztokratákat és kiváló gazdákat deportálták. A minőségi bortermelés tudása ezáltal elveszett, Tokaj és Tokaj lakossága, bortermelői szolgáorba kerültek, arra ítéltettek, hogy nagy tömegben gyártott, olcsó, édes borokkal lássák el, első sorban a szovjet piacot.

A rendszerváltást követően a tokaji

bortermelés nagy lehetőséghez jutott. 1989 óta Tokajban a bortermelés reneszánszát éli. Napjainkra, a magyar bortermelés fordulóponthoz érkezett. Több mint húsz évvel a rendszerváltás után a magyar bortermelőknek meg kell változtatniuk a felfogásukat. A magyar borok még mindig nem kapnak megfelelő elismerést külföldön. A magyar minőségi borok sem kapják meg azt az elismerést, amit érdemelnének. Ezért a történelmi borvidékeknek világosabban kell meghatározniuk saját magukat, át kell alakulniuk meghatározó borkultúrákká.

Örömteli hír, hogy legalább a magyar bor, a hazai termelésben és fogyasztásban elérte a nyolcvan százalékos arányt, ami a magyar termékek fogyasztásáért indított hazai mozgalomban kiemelkedő. Mégis, a nemzetközi megítélésben valószínűleg nem valamennyi borvidékünk képes megmutatni magát, nem mindegyik borvidékünk képes nemzetközileg is elismert borkultúrává válni. Tokaj talán az egyetlen, amely nyilvánvalóan alkalmas erre.

A körülmények, melyek alkalmassá teszik Tokajt a nemzetközi megmérettetésre: speciális klímája, mely igen kedvező a Botritis borok termeléséhez, a végtelen kőzetvariánsai, a csak Tokajra jellemző borfajták és a kiváló bortermelői által felélesztett és folyamatosan fejlesztett bortermelési hagyományai.

Az utóbbi időben a száraz borok termelése erőteljes fejlődést mutat. Így a furminttal, ezzel a valószínűsíthetően magyar őshonos fajttal is többet foglalkoznak Tokajban a bortermelők. A furmint őshonosként meghatározása tudományos kutatásoknak is tárgya. A furmint ugyanis különleges módon képezi le a tokaji kőzetek íz-világát. Ez évben én biztosan választok egy szép tokaji furmintot a karácsonyi asztalunkra.

Akik többet szeretnének tudni a tokajiról és általában a magyar borokról, javasolom, látogassanak el a legkiválóbb magyar borszakértők által fenntartott, újabb weboldalakra: www.tokajwine.net, www.borakademia.com.

Kellemes virtuális kóstolást kívánok a weboldal látogatóinak. A hazalátogatóknak szép találkozást a legkiválóbb tokaji borászokkal. Jó tanulást a Borakadémia jövőbeni hallgatóinak.

A Magyar Szó kedves olvasóinak Boldog Karácsonyt! ■

Krisztina Szegegy:

living traditions

HUNGARIAN WINE CULTURE PART 3.

ROCKS OF TOKAJ

Rocks, stones, soils, history and people made Tokaj the unique place it is today - it is one of the most prestigious wine regions of the world. Tokaj is a particular geographic region in upper Hungary which we know as Tokaj-Hegyalja. It is made up of several villages and smaller towns that all had a role to play in the outstanding but often troubled history of Tokaj wine that goes back to ancient times.

In the beginning, thousands of geysers and 400 volcanoes formed the soil giving rise to the taste of Tokaj wines today. Subsequently the Pannon Sea flooded the area, then the era of glaciers during the Ice Age followed and it was the latter process that led to loess production.

White, yellow, rose, lilac and light green stones, including some semi-precious stones, can be found in the Tokaj-hegyalja wine region. These stones play a very important role in wine production. Different stones make different sorts of wines.

The geological processes mentioned above have created 3 main soil types in Tokaj: the soil characterised by mud is called “nyirok”, the one characterised by sand is the “lösz” (loess) and there is the stony one - the “kőpor-málladék” (stone-powder). The volcanic málladék results in harder tastes, the nyirok generates more acidity and pure loess makes charming, fine, scented wines.

Some of the stones of Tokaj are semi-precious and suitable for making jewellery. But most

certainly, the true treasures of Tokaj are the Tokaj wines. Tokaj wines reflect the geological history of the hills of Tokaj, the geological history of Earth itself.

In Tokaj the taste of the wines produced in fields are characteristic of the minerals in those fields. This field wine (dülőborok) can be well recognised and identified in Tokaj. Field wines of Tokaj have been renowned for long centuries. The first description of the wine fields was published by Mátyás Bél in the 18th century. His valuable work confirms the historical importance of the Tokaj region in the wine production of Europe. Mátyás Bél's wine field maps are increasingly referred to by Tokaj's wine producers, who seem to rely more and more on the dülő concept as a basis for their high quality wine production.

Tokaj wine production suffered extensively as a consequence of several historical episodes the over the centuries. Part of the wine tradition was completely lost. Only the people of Tokaj themselves have been able to re-establish traditions that were partially lost over time, using the well-documented historical archives.

Viticulture in the Tokaj region probably dates back to the Pannon times. Hungarians who settled in Tokaj continued the tradition of cultivating grapes. The devastating attack by the Tartars destroyed the region. Winemakers from Flandria and Italy arrived later on and re-established the wine culture. That was developing well until the middle of the 15th century when the country fell apart following the Battle of Mohács. Tokaj was then located under the rule of the Habsburg dynasty in part, Hungarian rule in part and bordered with Transylvania. It had a strong connection to the northern part of historical Hungary (present day Slovakia). This period signified Tokaj's heroic age when the predominantly protestant communities of Tokaj redeveloped the tradition of viticulture and when they started cultivating the famous aszú wines.

In 1737 the Tokaj-hegyalja wine region was officially established as such by an order of the royal court, although the first regulation concerning viticulture was issued nearly a hundred years earlier in Mád in 1641 by the biggest commercial wine agents.

In the 19th century the Tokaj wine region suffered under Habsburg rule. Then after the First World War several vineyards were lost –

they now belong to Slovakia. During the Second World War Jewish communities of Tokaj-Hegyalja, who had played a very important role in wine production, were exterminated. The final blow came after the war, when the communists deported the aristocrats and all the other diligent and enthusiastic winemakers who were wine experts committed to quality wine production. And so the know-how of making quality wines was completely lost. Instead of preserving historical traditions, Tokaj and the people of Tokaj were effectively pushed into slavery and forced to produce cheap, sweet wines in big quantities mainly for the Soviet market.

Following the change of regime, Tokaj wine production gained new momentum. Since 1989 wine production in Hungary has been experiencing a renaissance. Today the Hungarian wine industry has reached a turning point. Now, more than twenty years after the change of regime, Hungarian wine producers need to rethink their approach. Hungarian wines are still not well acknowledged abroad. Quality Hungarian wines are not as well-known and appreciated as they should be. The time has come for Hungary's traditional wine regions to further develop their identities and build up specific wine cultures.

It is possible, however, that not all Hungarian wine regions have the potential to market their wines internationally. Tokaj, however, most certainly does. The Tokaj region has the special climate - famous for Botritis wines, the colourful soil varieties, the grape varieties that are characteristic to Tokaj, and the traditions and people representing those traditions.

More recently the production of dry wines has been developed further. The Furmint is increasingly the focus of quality wine producers. It is a grape variety native to Hungary and so of interest to scientific researchers. And the Furmint reflects the wonderful mineral flavours of the rocks of Tokaj-hegyalja. I will certainly choose some for our Christmas table from among those famous Tokaj Furmint this year.

You can learn more about Tokaj wines and Hungary's wine in general on the following web page, recently set up by some of the country's most reliable wine experts: www.tokajwine.net.

Enjoy your Tokaj reading and Merry Christmas to you all! ■

Between Two Ears

– János Ceglédly

János Ceglédly is a Hungarian-born pianist who grew up in New Zealand, where he studied with Mme. Diny Schramm, wife of Paul Schramm. Later he studied with the renowned Hungarian pianist, Andor Földes. In 1968, he was invited to teach at Toho Music University in Tokyo, where he has been Professor of Piano since 1981. Since 1982 he has also been teaching at Musashino Academia Musicae. He is currently President of the Leschetizky Music Society of Japan. He is also a composer, and has had numerous works published by Zen On, for whom he has also edited the complete Beethoven Piano Sonatas (an annotated revival of the original Liszt Edition), duet anthologies and the most comprehensive Strauss duet edition.

Part I

My life was spent listening. Listening to my thoughts, my intuitions, to music and to things indescribable in words. We live and experience the world between our two ears. That is where we absorb what our senses tell us, build our database of our past and create our future.

I have been an avid listener of music all my life.

The first concert I attended must have been around 1947. I was ten years old. I remember the programme vividly. The orchestra was conducted by Ferenc Fricsay and the soloist was Riccardo Odnoposoff. The programme was scheduled to be Weber's Oberon Overture and the Tchaikovsky and Brahms Violin Concertos. My father wanted to be well prepared and as it so happened that the radio featured the Huberman recording in its program on the same afternoon, my father made a point of rushing home from work to put the radio on for me to hear it so by the time of the evening performance it would be a bit familiar to me. I was full of anticipation. The concert was in the great hall of the Liszt Academy in Budapest and I was enthralled by the glitter of the beautiful golden baroque ornamentation and the sheer size of the hall and vast number of people. I had never been to such a festive place. The fascination only grew when the orchestra came out, seated themselves and started tuning.

As we were not well off, our seats were near the back. My father noticed that there was an empty seat nearer to the front and whispered in my ear "Look there is an empty seat - why don't you move there and be nearer the action." I did not need much prodding and moved forward. Fricsay came out and the overture began, after which Riccardo Odnoposoff came on stage. The concerto started and I got very disturbed. I turned to my unknown neighbour and whispered to him "This is not the Tchaikovsky Concerto!"

As both the Tchaikovsky and the Brahms are in the same D major key and both start softly, it took my neighbour some time to realize that indeed the order of the two concertos has been reversed. In the interval, he followed my path back to my parents to see where this boy belonged, who at a tender age knew the repertoire better than a seasoned concertgoer. Just shows how important it is to encourage music appreciation at an early age!

Many years later, when I was studying in Germany, I encountered Riccardo Odnoposoff again in Saarbruecken. He played Paganini's First Violin Concerto and I could not resist the temptation to go backstage to meet him and tell him that it was he who was the soloist at the very first concert I attended. He was pleasantly surprised, asked about my life and when he heard that I grew up in New Zealand and now study music in Germany he said "My! You travel almost as much as I do."

My next important and memorable musical listening

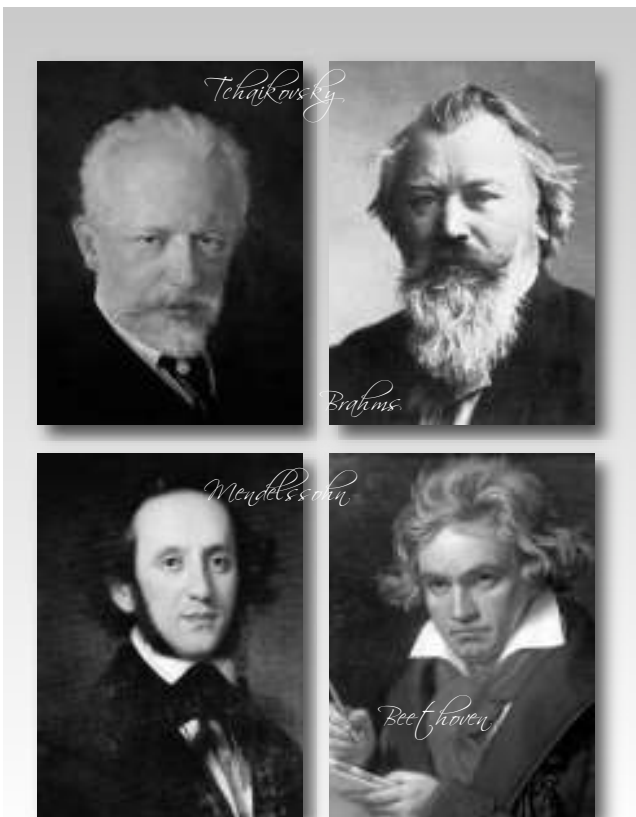
experience was a few years later at the other end of the world. We were living in New Zealand in a small town of about 30,000 inhabitants called Palmerston North. Actually, it was considered quite a major town, as the whole country's population was not more than three million. There were few concerts there but what was memorable was a visit by the young Portuguese pianist, Fernando Laires. He gave several concerts, which I vividly remember to this day. It was from him that I first heard such works as Schumann's Carnival and Fantasie. I must have been in my early teens at that time. At one concert he played Mozart's Turkish March Sonata, the one that has variations as the first movement. As there were very few musicians I could turn to for advice, I went backstage to talk to him to ask him why the piece is a sonata, as it does not have a movement in sonata form. Mr Laires' command of the English language was not very good and he could only say that a sonata need not have a sonata movement. He did, however, recognize my earnestness and said a few friendly words. Many years later our paths crossed again and we had a very friendly meeting when I was invited to play at the Liszt Festival in Washington DC. Mr Laires was the President of the American Liszt Society.

Another concert I remember was of the baritone John Brownlee. I particularly recall his rendering of the lively aria from Act 3 of *Così fan tutte*.

The aging Tito Schipa also came but, much to my later regret, I did not hear him. I did, however, hear Mischa Elman assisted by the very good pianist Joseph Sieger. I remember he played the Mendelssohn Violin Concerto, with piano accompaniment, and, I think also the Beethoven 'Spring' Sonata as well as a lot of trifles. His wonderfully projected tone still rings in my ears.

Apart from these there were no memorable concerts, at least not in the good sense. I remember the National Orchestra, conducted by Michael Bowles, coming to Palmerston North, playing Brahms' second symphony. It was the first time I heard the symphony. I was a bit of a snob in those days and was beginning to be conscious that some may ask my opinion about the performance. I found the symphony a dreadful bore but made a valiantly successful attempt to keep awake and not to lose face. I've changed since those days. I learnt to fathom the beauties of the Brahms second symphony and frequently and unashamedly doze off at concerts if I am bored. I developed a precious talent - the ability to wake up and applaud at the right time. Many years later I attended a very dull concert of Bach Preludes and Fugues by a pianist, whose concert I was obliged to attend. I went with my good friend and wonderful pianist Georg Vásárhelyi. Eventually I dozed off and after the concert my friend said "It seemed to me that you were slumbering", which I sheepishly had to admit to be true. "How I envied you," was his response.

There was also the annual performance of Handel's *Messiah*. And on one occasion Verdi's

Requiem was also presented. I remember the tenor soloist standing on tiptoe to reach the high notes. It could not have been a very good performance but I was moved by the music. I am grateful that it was through a live performance that I first heard this magnificent opus.

Otherwise it was only through gramophone recordings that we heard good performances. Those were the days of 78rpm shellac records and they were a costly and precious commodity. Unlike today, there were few compositions available in various versions. Most of the Beethoven Sonatas, for example, were only available in the limited special order recordings by Artur Schnabel. An HMV red label record would cost 8 shillings at a time when a meat-pie would only cost six pence, or one sixteenth of the price of a record!

My parents had good friends, the Siebils, who had a fine collection of records. This is where I first heard Schubert's Unfinished Symphony, played by the Philadelphia Orchestra under Leopold Stokowski. This perhaps influenced my aural image of what constitutes luscious orchestral sound. There was also the City Library where one could go and listen to records in a little cubicle. I frequently went there, borrowed the scores and listened. This is where I first heard Edwin Fischer's memorable rendering of Beethoven's Pathétique Sonata. I remember also that they had two recordings of Mozart's A minor Piano Sonata, one played by Artur Schnabel and the other by the then almost unknown Dinu Lipatti. Already then I was an admirer of Schnabel but out of curiosity I also borrowed the Lipatti record. It was to my great surprise that the Lipatti version moved me much more.

We had a few records of our own. As one of the treasures, we had the Horowitz/Toscanini/NBC recording of the Tchaikovsky Piano Concerto. We packed it with our luggage from Budapest to New Zealand. Unfortunately, some of the discs broke during the voyage, but some were playable and it was still an exciting experience. At some stage we also acquired the same work played by Benno Moiseiwitsch. On the last side he played Tchaikovsky's Chanson Triste very beautifully. My father, who was not a trained musician and played mainly by ear, also played it most affectionately. He had an absolutely gorgeous tone and great innate musicality. For my (probably) 13th birthday, my aunt Klári wanted to buy me something that would give me pleasure and she promised me the Mendelssohn Violin Concerto. This was such a popular piece that there were numerous recordings available, to name some, by Heifetz, Kreisler, Menuhin and Szigeti. We could listen to the records in the shop before buying and my incontestable favourite was young Menuhin's recording with the Paris Conservatoire Orchestra conducted by Georges Enesco. When asked to choose I was torn between the Menuhin and the Kreisler version, not because I did not prefer Menuhin but because the Kreisler was on three discs whereas the Menuhin was on four and I did not want to seem greedy. Fortunately,

my aunt understood my predicament and bought me the Menuhin records. For me, this fabulous performance still remains unsurpassed. Neither Menuhin's other versions nor any other has the sheer youthful enthusiasm and fully controlled abandon. It is one of the greatest recordings ever - sheer sunlight!

As I had very little money, I became a most discriminating record collector. One record that influenced me for my whole life was of Beethoven's first Violin Sonata in D major, op. 12/1, played by Joseph Szigeti and Mieczyslaw Horszowski. I had never heard such wonderful piano sound, alive but not aggressive, rhythmic but not driven, brilliant but not metallic. The coda of the second movement sounded like silver bells. This sheer magic transported me into quite another realm. It is remarkable that this has not been reissued on CD. When I met Mrs Horszowski many years later, I made a copy for her, as she didn't have a copy.

There was a used record store where good bargains could be picked up cheaply. I remember they had lots of old Brunswick records, including many of Godowsky and Hofmann. I listened to them all but I was not taken by them, nor the repertoire they played. Perhaps the very restrained dynamics of these recordings made them unattractive. They sound much better on CD resurrections though the Godowsky records still only have limited appeal for me. They also had a lot of Columbias, including recordings of Percy Grainger. I knew nothing of him either in those days but I found them short on sensitivity and I still find them so to be.

At that time I bought two Horowitz records; the 'Danse Macabre' of Saint Saens arranged by Liszt and further transcribed by Horowitz, and Liszt's Sixth Hungarian Rhapsody. These must rank among the finest recordings by Horowitz. If I were to single out one single record of the most dazzling and also beautiful piano playing, I could not choose anything more worthy than the 'Danse Macabre'. My father remembered Horowitz coming to Budapest and playing this piece. He recalled that Horowitz, lean and bony, conveyed the macabre mood by his very appearance. There was one more recording that took my breath away. I was already a university student and the music department had the recordings from the Coolidge Foundation and also other later acquisitions. As a favoured student, I was allowed to listen to this fine collection late into the night. It is this way that I first got

acquainted with Mahler symphonies and other (at that time) infrequently heard compositions, as well as various interpretations of standard repertoire. They had the awesome performance of the Chopin Sonata no. 2 'Funeral March' played by Rachmaninov. I was moved and exited and kept putting on the fourth movement three, four times to try to fathom how he gets so much music out of the pages of unison passages. Even in those days I was most impressed when the performer could transcend what others would see in the written score. I was looking for the transcendental musical experience and it is still what I am searching for.

It was also at the university that I first heard the Bach recordings of Rosalyn Tureck. It was a completely novel style of playing Bach, very different from the Bach piano performance tradition of the time, represented by the sonorous approach of Edwin Fischer and Harold Samuel. The clarity of the counterpoint was (and is) quite amazing in Tureck's hands and she has a deeply innate musicality, which often gets to the very heart of the music. This is primarily achieved through sensitivity to the harmony and modulations as well as the independence of the voices, resulting from very clear and consistent articulation and unexaggerated natural dynamic nuance. For decades people thought that clarity started with Glenn Gould whereas the revolutionary approach really started with Tureck. So much for recordings for the present. Later I will go through the standard repertoire and write about the recordings, which have been particularly rewarding to me. ■

[To be continued in next issue]

„kopogtatás nélkül bejöhetsz hozzám”
József Attila

JÓZSEF ATTILA (1905-1937)

1905. április 11-én született Budapesten, a Ferencvárosban, a Gát utca 3-as számú házban. Apja, József Áron, szappanfőző munkás; édesanyja, leánykori nevén Pöcze Borbála, szabadszállási parasztlány. A családfő 1908. július 1-én eltűnt; családja úgy tudta, hogy kivándorolt Amerikába, valójában Romániába ment. A három gyermekével magára hagyott asszony napszámos munkát vállalt, úri házakhoz járt mosni, vasalni, takarítani, mégsem tudta gyermekeit eltartani. Az albérleti díjakat sem bírta kifizetni, állandó költözködésként kényszerültek. 1910 tavaszán Etus és Attila az Országos Gyermekvédelmi Liga jóvoltából Öcsödre Gombai Ferenc parasztgazda házához került. Az ellátás fejében a házi munkában segítettek.

József Attila az öcsödi református elemi iskolában kezdte meg tanulmányait, az 1911-1912-es tanévben. 1912 júniusában a két testvér hazatért. Anyjukat munka közben súlyos baleset érte, s félretett kis pénze hamar elfogyott. A család a külváros nyomorgó szegényeinek életét élte. A kisiskolás Attila próbálkozott a kenyérkereset szabályos és szabálytalan eszközeivel.

Jolán, a legidősebb testvér elvégezte a polgári iskolát és a Bőrklubnál kapott állást. A két testvér 1914 első felében egy ízben összeveszett - Attila ekkor kísérelt meg először öngyilkosságot: lúgkövel akarta magát megmérgezni, de tévedésből keményítőt ivott. 1914 végén jelentkeztek a Mama betegségének első jelei; kiderült, hogy méhrákja van. Az 1916-1917-es tanévben Attila az Üllői úti polgári iskolába iratkozott be. 1918 júliusában Etel és Attila Makai Ödön segítségével, a Károly király gyermeknyaraltatási akció keretében Abbáziában üdült. A Tanácsköztársaság első napjaiban Makai - családja tiltakozása ellenére - feleségül vette Jolánt, lemondott állásáról a Magyar Banknál, és önálló ügyvédi praxisba fogott. 1919 nyarától a Mama már nem kelt föl az ágyból, ősszel fölvetették a Telep utcai szükségkórházba, itt töltötte utolsó napjait. József Attilát Szabadszálláson érte a hír, hogy édesanyja meghalt.

Az árván maradt testvérek a Makai házaspár Lovag utcai lakásába költöztek. Makai a rokonok megtévesztésére Etust szobalánynaként, Attilát annak testvéreként mutatta be. A cselédszobában laktak, és idegenek előtt sógorukat „doktorurazniuk” kellett, Jolánt pedig Lucie-nek szólítaniuk. 1920 júniusától nagykorúságáig Makai Ödön lett József Attila gyámja. 1920 nyarán hajósinas az Atlantica Tengerhajózási Rt. Vihar, Török és Tatár nevű vontatógőzösein. 1920 júliusában magánvizsgát tett a polgári iskola IV. osztályából. Gyámja beíratta a makói magyar királyi állami főgimnáziumba, itt indult költői pályája.

1922 decemberében megjelenik első önálló verseskötete, a *Szépség koldusa* (1922) is, egy szegedi nyomdász-kiadó vállalkozásában. A tizenhét éves diák nem akármilyen indulást tudhat magáénak: a *Szépség koldusához* Juhász Gyula írt előszót, az ifjú szerzőt „Isten kegyelméből való költő”-ként ajánlva az olvasók figyelmébe. A későbbi életút ismeretében szinte profetikusan tűnnek szavai: „Emberek, magyarok, íme a költő, aki

indul, magasba és mélybe: József Attila, szeressétek és fogjátok pártját neki!”

A felkészülés éve

1923. január 10-én kilépett a gimnáziumból. Makai Ödön, amikor erről a lépésről tudomást szerzett, beszüntette anyagi támogatását, hogy gyámfiát „jobb útra” térítse. Espersit Jánosnál kap lakást, olykor más barátainál húzódik meg. Kizárólag a költészetnek akar élni. Gyakrabban utazik Szegedre. Költői pályájának legtermékenyebb éve ez: versei számát tekintve 1922 és 1925 között írta műveinek mintegy felét. Más költőkkel szemben, akik hosszabb-rövidebb tanulói után megtalálják saját hangjukat s elszakadnak a követett mintáktól, József Attila akkor sem hagy fel az utánzással és az imitációval, amikor pedig már kikísérletezte saját hangját.

Az életmű felől nézve ez a félévűz az a felkészülés időszaka. A *Kékmadár* nevű folyóirat október 19-i számban látott napvilágot a *Lázadó Krisztus* című verse, amely ellen előbb a *Kelet Népe* intézett éles támadást, majd 1924 elején az ügyészség indított miatta istengyalázási pert. József Attilát előbb nyolc hónapi fogházra és 200.000 korona pénzbüntetésre ítélték, később a *Tábla* nyolcóról egy hónapra csökkentette az elzárás idejét, végül a *Kúria* 1925. március 4-én fölmentette őt. Az ítélettel a sajtó sokat foglalkozott, a per nyomán vált neve szélesebb körben ismertté.

1924 májusában már újabb verseskötet kiadását tervezi, méghozzá *Lázadó Krisztus* címmel. Bekapcsolódik a főváros irodalmi életébe. Könyvügynökként dolgozik, majd néhány hónapig a Mauthner-féle magánbankház tisztviselője. A család és a barátok szavára hallgatva beiratkozik a szegedi egyetemre: 1924. szeptember 13-tól a Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem magyar-francia-filozófia szakos hallgatója. Sokat nélkülözik, sokszor ismerősei látják el élelemmel. Októberben a *Villámok szeretője* címmel tervezi második verseskötete kiadását, ami utóbb *Nem én*

kiáltok-ra változik, s már karácsony után megjelenik.

1925. március 25-én a *Szeged* című lapban megjelent a *Tiszta szívvel* című költeménye, ami újabb fordulathoz vezetett a költő életében. Egy másik lap, a *Szegedi Új Nemzedék* azonnal nekirontott a *Szegednek*, s föltehetően innen szerzett a versről tudomást Horger Antal nyelvész professzor, egyszersmind az egyetem dékánja, akit oly mértékben fölháborított a „Nincsen apám, se anyám, / se istenem, se hazám” nihilistának vélt gesztusa, hogy szükségét érezte a költőt március 30-án magához rendelni és két tanú jelenlétében „eltanácsolni” az egyetemről. Horger fenyegetését József Attila nemcsak életre szóló sérelemként élte meg (amiért 1937-ben írt *Születésnapomra* című, játékos-hetyke versében vett elégtételt), hanem olyan, a hivatali súlyát maga mögött tudó tiltásként is, ami örökre elzárja az élőle a pedagógusi pályát Magyarországon.

Májusban befejezte ugyan a második szemesztert, de otthagya a szegedi egyetemet. Pesten tagja lett a Vági-féle Magyarországi Szocialista Munkáspártnak. A Makai családban elmérgesedő állapotok elől albérletbe menekült.

Október első napjaiban Bécsbe utazott. A Collegium Hungaricum igazgatója, Lábán Antal vette pártfogásába, tanítványokhoz juttatta. Beiratkozott a bécsi egyetemre. Nagy érdeklődéssel olvasta a marxizmus klasszikusait és az anarchistákat; gyakran kereste fel a magyarok látogatta kávéházakat, személyes ismeretséget kötött Kassák Lajossal és Németh Andorral, 1926 elején pedig a különféle politikai irányzatokhoz tartozó emigránsokkal: a kommunista Landler Jenővel, Lukács Györggyel és Balázs Bélával, a liberális Lesznai Annával, Hatvany Lajossal és Ignotusszal.

1926 nyarán Németh Andor társaságában tért haza Magyarországra. Ekkor került közelebbi kapcsolatba Nagy Lajossal is. Szeptemberben Bécs érintésével Párizsba utazott, itt érte a hír, hogy közben a *Nyugat* 1926. szeptember 15-i számában megjelent *Ignotus Vers és verselés* című cikke, ahol újraközölte és méltatta a *Tiszta szívvel* című költeményt. Utóbb Hatvany Lajos is úgy nyilatkozott a versről, hogy ebből „fogják megismerni a kései korok, hogy mi történt az összeomlás utáni szerencsétlen nemzedékkel”.

Párizsi tartózkodása idején is folytatta a Bécsben megszokott bohém, nélkülözésekkel teli életmódját. Nagy lendülettel tanult franciául, november 12-én iktatták be a Sorbonne egyetemi polgárai közé. Ekkor már az anarchista mozgalommal rokonszenvezett: tagja lett az Union Anarchiste-Communiste-nak. 1927 elején kapcsolatba került a Francia Kommunista Párt magyar szekciójával. Elmélyülten tanulmányozta François Villon

költészetét. Március 12-én szerepelt a frissen alapított *Esprit Nouveau* nevű folyóirat estjén. Június végén közel két hónapot töltött a francia Riviérán, Cagnes sur mer-ben, egy Nizza közelében fekvő faluban. 1927 augusztusában nagy tervekkel tért haza Magyarországra. Beiratkozott a budapesti egyetem bölcsészkarára (itt is két szemesztert járt végig) és *Nincsen apám se anyám* címmel készült kiadni harmadik verseskötényét.

A Vágó Márta-szerelem

József Attila 1927 őszén került közelebbi ismeretségbe nemzedéktársaival, ekkor lett barátja Illyés Gyula is. 1928 elején mutatták be őt Vágó Mártának, a kiváló közgazdász Vágó József lányának, s nagy szerelm szövéődött közöttük. Márta révén szorosabb kapcsolatba került a polgári radikális, illetve liberális körökkel: Vámbéry Rusztemmel és másokkal. Egyáltalán nem túlzás e szerelm egyik motivációját a költő szellemi nevelődésében látni. Márta, aki az előző évben a heidelbergi egyetemen Karl Jasperst, az egzisztencialista filozófia egyik vezéralakját hallgatta, igen nagy hatással volt József Attilára: ő hívta fel a költő figyelmét a szociológia jelentőségére és Bergson intuicionista filozófiájára is. A Márta-szerelemnek s az abban lappangó szociális feszültségeknek egyik dokumentuma az 1928 nyarán írt *Klárások* című vers, e költői korszakának talán legtekélyesebb alkotása.

Már házasságukat tervezgették (a költőt be is ajánlotta Vágó József a barátai által alapított Magyar Külkereskedelmi Intézet Rt-hez francia levelezőnek), amikor szeptember elején Márta hosszabb időre Londonba utazott, részben hogy kitanulja a szociális gondozói szakmát, részben mert a lány szülei ily módon akarták próbára tenni a fiatalok szándékának komolyságát. 1929 végéig tartott intenzív levelezésük; szerelmüket végül nem a távolság győzte le, hanem hogy Márta belátta: József Attila alkalmatlan a folyamatos hivatali munkára, képtelen megfelelő körülményeket biztosítani a családi élet számára. A költő úgy próbálta kompenzálni szerelmi kudarcát, hogy a köztük lévő társadalmi különbséggel magyarázta: „Egy jómódú leányt szerettem, / osztálya elragadta tőlem” - írta *Végül* című verse átdolgozott változatában (1930). Az 1929 februárjában megjelent verseskötetét, a *Nincsen apám se anyámat* Vágó Józsefnek ajánlotta.

A közösségkeresés évi

A következő félévtized a költő közösségkereső próbálkozásainak időszaka. Tartozni akart valahová, akárcsak legtöbb nemzedéktársa, akinek gyermekévei a háború, a forradalmak és az ellenforradalom nagy történelmi ingamozgásai közepette teltek el, s a húszas évek derekán-végén kezdte írói pályáját. József Attila egyre jobban elmerül a különféle politikai csoportosulásokban, minden földi baj átfogó magyarázóelvének az osztályellentéteket téve meg s gyógy módnak ezek kiküszöbölését.

1928 őszén került kapcsolatba a Bartha Miklós Társasággal, mely a Szabó Dezső és Móricz Zsigmond nyomdokain haladó, paraszt-orientációjú fiatal értelmiségiek szervezete. 1929 februárjában már mint a Társaság tagja vett részt annak nagy visszhangot kiváltó Magyar Föld-estjén. Korábbi anarchista beállítottságán túllépve most a falu-központú népi gondolat irányába tájékozódott; ebben a szellemben született az 1930 tavaszán Fábian Dániellel közösen írt *Ki a faluba* című röpirata, melyben a népi írók mozgalmát előlegező programot vázoltak fel.

Ezzel párhuzamosan, 1929 végétől munkatársa Bajcsy-Zsilinszky lapjának, a nemzeti fajvédő *Előőrsnek*. Nádass Józsefnek a *Nincsen apám se anyám* kötetről adott kedvező bírálatát követően jó kapcsolata alakult ki a kolozsvári marxista folyóirat, a *Korunk* szerkesztőségével. 1930. szeptember 1-én Nagy Lajos és Agárdi Ferenc társaságában ő is ott van a nagy budapesti munkástüntetésen. 1930 őszén tagja lesz az illegális kommunista pártnak, s a proletárforradalom „nyelvére” írja át korábbi verseit.

A mozgalomban ismerkedik meg Szántó Judittal, akivel 1930 végén összeköti életét. Novemberben több társával együtt kilép a jobbra tolódó Bartha Miklós Társaságból. Hamarosan bekapcsolódik a névleg szociáldemokrata, valójában kommunistákkal szimpatizáló Jaurès-munkaközösségbe. 1931 márciusában jelenik meg a *Döntsd a tőkét, ne siránkozz* című verseskötete, melyet a hatóság elkoboz, s a *Szocialisták* című verse miatt osztály elleni izgatás vádjával eljárást indítanak (a költőt végül nyolc napi elzárásra ítélik, de a büntetést három évre felfüggesztik).

1932 februárjában ismét tagja lesz a most balra forduló Bartha Miklós Társaságnak. Április folyamán ő is bekapcsolódik a Halálbüntetés Ellenés Szövetség munkájába. Fölkéri egy kommunista orientációjú folyóirat indítására, júniusban meg is jelenik a Fejtő Ferencsel közösen szerkesztett *Valóság* első és egyetlen száma - a költő által írt *Egyéniség és valóság* című tanulmány közmegebotránkozást vált ki mozgalmi körökben. Részt vesz az illegális kommunista párt letartóztatott vezetőinek, Sallai Imrének és Fürst Sándornak statáriális bíróság elé állítása elleni tiltakozó akcióban, amiért újabb pert akasztanak nyakába és pénzbüntetésre ítélik. Októberben megjelenik a *Külvárosi éj* című kötet, melyet a kommunista befolyás alatt álló fórumokban élesen kritizálnak. Hasonló elutasításban részesítik az *Új Harcos* nevű folyóiratban közzétett hozzászólását az ott folyó „népfront-vitához”, melyben a szociáldemokratákkal való összefogást sürgeti. 1933 végén, 1934 elején a budapesti pártszervezet értesíti tagjait, hogy József Attila nem tagja a pártnak, a kapcsolatot meg kell szakítani vele.

József Attila életútja tehát különösen mozgalmas és rapszodikus: hirtelen fordulatok, kitárulkozások és bezárulások sorozata, melyek nyugtalan hősét a megtapasztalás és a próbatétel szinte kényszeres szomja hajtja. Nem meglepő, hogy váratlan fordulataival még a hozzá közel állókat is zavarba hozta. De politikai vargabetűi együttvéve sem jártak olyan súlyos következményekkel, mint az, hogy Babits Mihályt megsértette. A *Nyugat* 1929. december 1-i számában Németh László tollából vállveregető kritika jelent meg a *Nincsen apám se anyám* című kötetéről, amiért a költő elsősorban Babitsot hibáztatta. Babits ellen hangolta az is, hogy szolidaritást vállalt korábbi pártfogójával, Ignotusszal. E sérelmeket kívánta József Attila viszonzni, amikor közzétette *A Toll* című lap 1930. január 10-i számában „tárgyi kritikai tanulmány”-át Babits Mihály új, *Az istenek halnak, az ember él* című verseskötetéről (ezt utóbb különlenyomatként is terjesztette).

A megbírált könyv nem a legsikerültebb műve szerzőjének, s a kritikai észrevételek nagyrészt meggyőzőek, de a bírálat durva hangneme, s főként hogy az idősebb pályatársat fölényes kioktatásban részesíti, méltán váltott ki az irodalmi életben általános megütközést. József Attila évekre elvágta magát a *Nyugaton* való megjelenés lehetőségétől s élete végéig a Baumgarten-díjtól.

József Attila és a kommunista párt

Külön fejezetet érdemel a költő és a kommunista párt kapcsolatának története, mert sokáig politikai érdekek fűződtek ahhoz, hogy homályban maradjon. Valójában József Attila akkori útkeresését és az illegális kommunista párt akkori pozícióját figyelembe véve, elváltások éppúgy szükségszerűnek mondható, mint egymásra találásuk. József Attilának pedig ki kellett próbálnia ezt a lehetőséget is. Akár a többit is.

Még zavartalanul végzi pártmunkáját, amikor a moszkvai *Sarló és Kalapács* 1931. júniusi számában megjelenik a Moszkvai Proletárirók Szövetsége Magyar csoportjának megbízásából közzétett Platformtervezet, amely azt állítja róla, hogy „a faszizmus táborában keresi a kivezető utat”. Kétségtelen, hogy József Attilát igen érzékenyen érintette a megbélyegzés, választ is írt rá, amely kéziratban (és töredékben) maradt. De a Moszkvai Proletárirók Szövetsége Magyar csoportjának véleménye nem volt akkora súlyú, hogy a hazai kommunistáknak figyelembe kellett volna venniük. Nem az emigráció véleményén múltott a költő és a párt kapcsolata: a hazai kommunistákkal gyűlt meg a baja.

De nemcsak a párt szakított József Attilával, hanem a költő is a párttal, s erre a lépésre nem a sérelmei, hanem elvi megfontolásai készítették. Mindenekelőtt az, hogy a német kommunisták nem fogtak össze a szociáldemokratákkal a nácik ellen s így

bűnrészessé váltak Hitler győzelmében - ez olyan politikai válságot tudatosított a költőben, ami nyílt vitába sodorta a párttal.

Tehát az engedetlen, „fegyelmezetlen” s ráadásul 1931 óta pszichoanalitikus kezelés alatt álló József Attila nem volt elfogadható a szüklátókörű, vakbuzgó, de egyszersmind az illegálitás nehéz körülményei között szigorú konspirációra kényszerülő mozgalom számára. A költő szemében viszont a kommunista párt elbukott a nagy történelmi próbatételen Németországban. Az eltávolodásnak megvolt az az esztétikai hozadéka is, hogy a túlságosan propaganda-ízű verseket a szocialista nézőpontot jóval áttételesebben, bonyolultabb struktúrában érvényesítő költemények váltják fel (*Külvárosi éj, Téli éjszaka*, 1932, *A város peremén, Elégia*, 1933).

Válságkezelése: pszichoanalitikus és más orientációk

Az illegális kommunista párthoz csatlakozásával csaknem egy időben került kapcsolatba József Attila a pszichoanalízissel is, ami hasonlóképp sorsdöntő, de az előzőnél is mélyebb és - mondhatni - végzetes hatással volt rá. Föltehetően 1929 végén vagy 1930 elején, egy véletlen találkozást követően, vált a Szegedről ismert Rapaport Sámuel doktor betegévé. Rapaporthoz, aki „a gyomor Freudjának” tartotta magát, mintegy két évig járt analízisbe.

Ettől az időtől kezdve rendszeresen olvassa a pszichoanalitikus irodalmat. A lélektant korábban lebecsülő József Attila most egyre inkább úgy látja: a társadalmi elnyomódás és elidegenedés nemcsak megszüntetőjét, a forradalmár proletáriátust „termeli ki”, hanem tehetetlen áldozatát, a neurotikus embert is. Következésképp az egyéni lét problémáit (részben) társadalmi determinációból származtató freudi személyiség-felfogás valójában szövetségese a marxista társadalommagyarázatnak, a kettő együtt teljes.

A kommunista párttal való szakítás után a költő átmenetileg légüres térbe került. Az indulatok erejét jelzi, hogy - mint arra nemrég a József Attila-kutatás felfigyelt - a kommunista párttól nem azonnal vezetett az út a szociáldemokratákhoz: közbeékelődött egy súlytalan jobboldali epizód. Az 1933 végén, 1934 elején írt *Eszmélet* című nagy gondolati költeménye (pontosabban: versciklusa) mintegy összegezése a zsákutcák sorozataként megélt életútnak: olyan összetett módon fejezi ki a disszonáns világállapotot, amilyenre költészetében sem korábban, sem később nincs példa.

1933 nyarán magánélete is válságba jut. Június közepén részt vesz az Írók Gazdasági Egyesületének lillafüredi íróhetén, ahol megismerkedik Marton Márta művészettörténésszel, s a fiatalasszony szépsége szerelemre lobbantja - így születik

meg az *Óda*, e korszakában ritka, nagy szerelmi költeménye. Szántó Judit féltékenységében öngyilkossági kísérletet követ el, amit a költő egy barkochba-játék keretében vall meg barátainak. 1934 elején annyira megromlott a kapcsolata Judittal, hogy az év felét Hódmezővásárhelyen tölti.

Az analitikus kezelés abbahagyását József Attila egyre nehezebben viseli el. 1934 tavaszán hódmezővásárhelyi menedékhelyről Rapaport doktornak címzett levelek formájában pszichoanalitikus vallomást ír. Az öngyógyítás hatásosabb módjának bizonyul, hogy összeállítja és megszerkeszti verseinek válogatott gyűjteményét: a *Medvetánc* december elején kerül a boltokba. Igyekszik új szellemi közösségre találni: 1934 derekán közel kerül a *Szocializmus* című folyóirat értelmiségi köréhez, melynek vezetője a Szociáldemokrata Pártban is meghatározó szerepet játszó Mónus Illés. A lap novemberi számában jelenik meg *A szocializmus bölcselése* című írása, amely a folyóirat körére jellemző szellemiséget tükröz.

1935 elejétől Gyömrői Edithez járt analízisre, aki éppúgy, mint a betegségének utolsó korszakában József Attilát kezelő Bak Róbert hasadásos elmezavart állapított meg. A pszichoanalitikus kezelés ugyan új dimenziókat nyitott meg kései költészetére számára, de nem tudott segíteni rajta. Sőt az, hogy viszonzatlan szerelemre gyulladt analitikusa, Gyömrői Edit iránt, meggyorsította lelki szétesését (ennek költői dokumentumai a *Gyermekké tettél* - eredeti címe: *Egy pszichoanalitikus nőhöz* -, ... aki szeretni gyáva vagy, Nagyon fáj című versek, valamennyi 1936-os).

A Szép Szó szerkesztője

A sors még egy utolsó ajándékban részesítette: az Új Szellemi Front elleni fellépés összehozta Ignotus Pállal, akivel együtt megalapították a baloldali, de „felekezeten kívüli” *Szép Szót*. 1936 februárjában jelent meg a *Szép Szó* első, márciusi száma. Nevét József Attilának köszönhette.

Az elkötelezetten antifasiszta, baloldali szellemű *Szép Szó* elszánt küzdelmet folytatott a népi írók és legfőbb fórumuk, a *Válasz* ellen. A nemzedéket megosztó ún. „népi-urbánus vita” a megkésett magyar fejlődés elkerülhetetlen modernizációjának mikéntjéről folyt. Később mindkét tábor osztozott abban a közös sorsban, hogy sem az országon belül, sem azon kívül nem akadt olyan számottevő erő, amelyet megnyerhettek volna céljaiknak. (Sőt éppen a fordítottja történt: őket hasonították magukhoz mások, amikor egyikük-másikuk csatlakozott a szélsőséges jobboldali vagy baloldali mozgalmakhoz.) József Attila ekkor már eltávolodott a szociáldemokratáktól is, s egy liberális színezetű, közelebből meg nem határozott szocializmus platformján állt.

A *Szép Szó* szerkesztése igazi szívügye volt, s a folyóirat belső köre egyszerre volt számára baráti társaság, irodalmi műhely és eszmei közösség. Ignotus, Fejtő, s mellettük Németh Andor, Remenyik Zsigmond és a többiek nemcsak vállalták őt, hanem zászlót is bontottak mellette; úgy tekintettek rá, mint a világháború utáni időszak legnagyobb költőjére. A *Szép Szó* 1936-os könyvnapján külön száma, a *Mai magyarok régi magyarokról* élén éppúgy az ő verse állt (*A Dunánál*), mint az egy évvel később kiadott, *Mi a magyar most?* című külön szám élén (*Hazám*). 1935 őszén kerültek össze ismét Vágó Mártával (akinek lakásán tartotta a szerkesztőség megbeszéléseit).

Igaz, József Attila már nem érte be a lelkes baráti kör dicséretével, várta a szélesebb, meggyőzőbb visszhangot. Hiába várta. Vágó Márta és Cserépfalvi Imre emlékezéseiből ismeretes, hogy mennyire megviselte a költőt az 1936 decemberében megjelent verseskötete, a *Nagyon fáj* iránt mutatkozó érdektelenség. Hasonlóképp személyes kudarcként élte meg József Attila, amikor 1937. január 14-én, a *Szép Szó* által szervezett esten nem olvashatta fel *Thomas Mannhoz* írt üdvözlő ódáját a rendőrség betiltása miatt.

A folyóirat-szerkesztés és a *Szép Szó* köre is olyan ajándék volt, amely túl későn érkezett: akkor, amikor már egyre kevésbé volt ura magának, s egyre embertelenebb erőfeszítést követelt tőle a szerkesztői és költői hivatás teljesítése. Belül-kívül reménytelen helyzetben, elhatalmasodó betegség és elhatalmasodó „szörny-államok” fenyegető szorításában.

Kiegyensúlyozatlan lélekállapota, gyakori indulatkitörései miatt állandó aggodalomban éltek barátai; igen beszédes az az eset, melyet Vágó Márta említ, mikor a *Szép Szó* egyik szerkesztőségi üléséről számol be: „A legközelebbi pénteken nem jött el hozzám. A fiúk kétségbe voltak esve. Még az a gondolat is fölmerült, hogy hűtlen lesz, talán ’át megy jobbra?’”

Félelmetes imitáló képessége volt. Nemcsak saját verseit írta át szívesen újra meg újra, hanem a kortársaiét is (Babitsot alighanem éppen azzal sértette meg legmélyebben, hogy a verseire „korrigált” változatokat ajánlott). Lehet, hogy éppen ez az imitáló képesség vezetett betegségére végzetessé válásához is. Az újabb kutatások derítették ki, hogy föltehetően stilizálta Rapaport Samu újabb, második könyvét is (*Alvás, aluszékonyság, álmatlanság*, 1936), valamikor 1936 elején. Ebben bőven olvasható a freudi halálösztön tartós álmatlanságot okozó s végső soron öngyilkosságra készítető hatásáról, a halálról mint a tökéletes alvás szimbolikus megfelelőjéről. Feltűnő, hogy költészetében 1936-tól válik központi motívummá az álom és a halál (*Gyermekké tettél... Magány, Ki-be ugrál, Kész a leltár* stb.). Föltételezhető, a nyelvilag és lelkileg „magáévá tett” könyv

tüntelírásaival oly mértékben azonosult, hogy idővel tökéletesen produkálta e tüneteket.

1937. február 20-án ismerkedett meg utolsó szerelmével, Kozmutza Flórával, aki ifjú gyógypedagógusként a pszichológus Szondi Lipót mellett dolgozott. A beteljesületlen szerelem történetét híven rögzíti Flóra - a későbbi Illyés Gyuláné - József Attila utolsó hónapjairól írt könyve (1987). A költő ekkor már nem volt olyan egészségi állapotban, hogy képes lett volna kitartó udvarlásra. A februárban-márciusban írt Flóra-versekről joggal állapítja meg Beney Zsuzsa, hogy „legfőbb témájuk a halál elfogadása”. Az idealizált kedves bennük nem több, mint hívószó az alig remélt utolsó menedék jelölésére. A költő harcát lelke démonaival kegyetlen pontossággal jelzi megrendítő egysoros 1937 elejéről, ez az iszonyú küzdelmet sugárzó, lelkéből kiszakadt fájdalmas kiáltás: „Irgalom, édesanyám, mama, nézd, jaj kész ez a vers is!”

Július második felében következett be az utolsó, tragikus idegösszeomlása. Három és fél hónapon át ápolják a Siesta Szanatóriumban. A *Szép Szó* csehszlovákiai előadó körútján már nem tud részt venni. Novemberben nővérei kíséretében Szárszóra utazik. Amikor meglátogatja Flóra, két búcsúversét ajánlkozza neki (*Karóval jöttél... Ime, hát megleitem hazámat...*). A *Karóval jöttél...* két sora - „Magadat mindig kitakartad, / sebedet mindig elvakartad” - az önsorsrontás találó látletele, s kulcs a költő magatartásához az utolsó hónapokban. December 2-án barátai keresik fel, Ignotus, Fejtő, Hatvány; köztük van az elmeorvos Bak Róbert is, aki a szanatóriumban kezelte. Mindent elkövetnek, hogy felvidítsák. A költő ismét szóvá teszi előtűnik a *Nagyon fáj* kötet kudarcát. Másnap, 3-án este a balatonszárszói állomáson a mozgó vonat alá veti magát.

Forrás: www.magyar-irodalom.elte.hu

TISZTA SZÍVVEL

Nincsen apám, se anyám,
se istenem, se hazám,
se bölcsöm, se szemfedőm,
se csókom, se szeretőm.

Harmadnapja nem eszek,
se sokat, se keveset.
Húsz esztendőm hatalom,
húsz esztendőm eladom.

Hogyha nem kell senkinek,
hát az ördög veszi meg.
Tiszta szívvel betörök,
ha kell, embert is ölok.

Elfognak és felkötnek,
áldott földdel elfödnek
s halált hozó fű terem
gyönyörűszip szívemen.

1925. márc.

BÁNAT

Hát kijöttem ide, az erdőbe.
Lágy libegés, - a levelek zizegnek,
mint a röpcédulák. A föld csöndje

fekszik, nehéz. Ágak, karok nyulnak:
Minden hatalmat!... Lombos hajamba
száraz ág hull. A száraz ágak hullnak.

Csak egy pillanatra martak ki, csak.
Zúg, erdő elvtárs! Szinte csikorgok.
Egy pillanatra se martak ki, csak

az az elvaduló csahos rám támadt
s kijöttem, hogy eróm összeszedje,
mint a néni a gallyat, a bánat.

Könnycsepp, - - egy hangya ivott belőle,
eltűnődve nézi benne arcát
és mostan nem tud dolgozni tőle.

1931 ősz

ARS POETICA

Németh Andornak

Költő vagyok - mit érdekelne
engem a költészet maga?
Nem volna szép, ha égre kelne
az éji folyó csillaga.

Az idő lassan elszívárog,
nem lógok a mesék tején,
hörpintek valódi világot,
habzó éggel a tetején.

Szép a forrás - fűrdni abban!
A nyugalom, a remegés
egymást öleli s kél a habban
kecsesen okos csevegés.

Más költők - mi gondom ezekkel?
Mocskolván magukat szegyéig,
koholt képekkel és szeszekkel
míméljen mámort mindegyik.

Én túllépek e mai kocsmán,
az értelemig és tovább!
Szabad ésszel nem adom ocsmány
módon a szolga ostobát.

Ehess, ihass, ölelless, alhass!
A mindenséggel mérd magad!
Sziszegve se szolgálók aljas,
nyomorító hatalmakat.

Nincs alku - én hadd legyenek boldog!
Másként akárki meggyaláz
s megjelölnek pirosló foltok,
elissza nedveim a láz.

Én nem fogom be pörös számat.
A tudásnak teszek panaszt.
Rám tekint, pártfogón, e szárad:
rám gondol, szántván, a paraszt;

engem sejdít a munkás teste
két merev mozdulat között;
rám vár a mozi előtt este
suhanc, a rosszul öltözött.
S hol táborokba gyúlt bitangok
verseim rendjét üldözik,
fölszédülnek testvéri tankok
szertedübögni rimeit.

Én mondom: Még nem nagy az ember.
De képzelet, hát szertelen.
Kisérje két szülője szemmel:

a szellem és a szerelem! 1937. febr. eleje

HUNGARIAN POETS

ATTILA JÓZSEF

(1905-1937)

Attila József was born on 11 April 1905 in a Budapest slum. His father was an itinerant Romanian worker in a soap factory who disappeared when Attila was still a toddler. When the poet was on the verge of puberty his mother died of cancer; she had been a victim of overwork and privation. She had earned her living as a washer-woman, and had to bring up her three children in a small damp room; this meant that Attila was often in children's homes or with foster-parents during his most tender years.

József was still a high-school student when his first volume of poetry appeared (*A Beggar of Beauty*, 1922), which displayed his unusual skill in versification. His main themes were a pathetic longing for love, and a profound compassion for the poor. The volume also revealed his essentially sweet and tender nature. Even his yearnings for love were different from those that could be expected of a boy barely over the romantic age of puberty. Being an orphan, the lack of family ties made him painfully aware of the parental love he had missed, and of his need for warmth as compensation for this initial handicap. Moreover he saw his circumstances in social terms: he did not belong, he was not loved, since sympathies owe much to class-loyalties.

Recognition of his outcast position in society helped him to find his own voice, a voice which expressed a flippant stubbornness with either humorous or ironic undertones, but always with complete emotional honesty. The result was an utter disregard for conventional values and authority, yet the poet was only preparing a catalogue of his major

deprivations without soliciting either pity or mercy.

With a Pure Heart (1925) earned József instant dismissal from the University of Szeged at the recommendation of the professor of Hungarian philology. It also established József's reputation with *Nyugat* and its leading critic, Ignotus, as the most original voice to have emerged in post-war Hungary.

He left Szeged for Vienna, where he subsisted on occasional jobs while experimenting with expressionism and surrealism (*A Transparent Lion*, 1926) under the influence of Kassák and his circle, whose avant-garde defiance of political and artistic conventions strongly appealed to him; but he found, paradoxically, that he could express himself more freely within the limits of traditional forms, since whatever he tried to write became verse. From Vienna József went to Paris, where he studied French, and discovered Villon, the archetype of all modern poet-outcasts. Moreover, it was here that his studies in Marxism led him to espouse the cause of socialism. It was not a matter of infatuation; consequently his acceptance of communist ideals was neither unconditional nor uncritical. What was always unconditional was his loyalty to the working class. Having returned to Budapest, it was a logical step for him to join the underground Communist Party, which he served with a "pure heart", conducting seminars or writing poetry for propaganda purposes, poetry that was always unblushingly ideological in content with denunciations of capitalism, and often full of slogans of the political graffiti type. Nevertheless, considering the international output of this kind of poetry, József's are exceptional in that they provide a lucid analysis of the prevailing social conditions, and explain why they must be improved (*Mass*, 1930, *Socialists*, 1931, *Workers*, 1931, *About the Profit of the Capitalists*, 1933).

The significance of József's joining the Communist Party cannot be overly emphasised, either in relation to the development of his poetry or to his personal tragedy; it marks a clear-cut dividing line in his poetry. In addition he found warmth in the closely-knit community of the illegal Party; he was accepted, and this secured him the much-needed sense of belonging, as well as an opportunity to participate in politics. Alas, József's honeymoon with the movement was

a short-lived affair, because he soon fell out with his Moscow-controlled comrades. It is still debated as to whether or not he was formally expelled; his comrades severed their connection with him all of a sudden and vanished without trace. The final steps taken by József on the road leading to self-destruction were a consequence of his being left completely alone, a prey to his neurotic sense of isolation which overpowered him.

The main reason he was treated so strangely was his comrades' suspicion of his independent intellect, constantly searching for universal truths. One of his "deviations" was to supplement his reading of Marx with Hegel and particularly with Freud. Psychoanalysis was always frowned upon by the Moscow theoreticians, so József's heresy of fusing Freudianism with Marxism was more than a political sin, it was a grave error. József developed his concept, finally formulated in his fragmentary essay *Hegel, Marx, Freud* (1934), according to which, while Marx discovered those unconscious forces in society which were ultimately responsible for the means of production, Freud did just the same by discovering the unconscious in the individual, and while Marx showed the way forward to the "liberation" of society, Freud showed the way to liberation of the self. Therefore Marx has to be corrected with Freud. József's insight into the relationship of psychology and mass-movements induced him to declare that psychoanalytical methods ought to be applied to the political behaviour of the masses – an idea definitely ahead of his time. (Freudian Marxists Wilhelm Reich and Erich Fromm worked along similar lines.) József also argued that Marxism without Freudianism, could provide only a partially satisfactory answer to the most relevant problem of his time – the emergence of the totalitarian state – since the emergence of Fascism could only be understood in the context of that psychological conditioning and mental deformation of the masses which gained momentum in Germany after the collapse of the Weimar Republic, and which was later described by T. Adorno as the "authoritarian character".

While the responsibility for rejecting the most genuine socialist poet rests with the Communist Party, the rejection being a decisive factor as an external cause of József's death, it is only fair to point out that the internal cause for his self-destruction was the collapse of his personality. He himself recognized the signs of his mental illness at an early stage, and had willingly submitted to psychoanalytic treatment, yet the last stages of his illness revealed depths from which nothing could save him. The riddle remains whether it was deprivation, both material and emotional, which unhinged such a lucid mind as his, or whether his genius was from the first infected with madness, which would make his case a textbook illustration to Lombroso's

teachings about the symbiosis of genius and madness.

What is certain, however, is that his poetry never displayed incoherence or logical inconsistencies, whether he was speaking about the world in general or about the state of his own mind in particular. His early poetry already showed signs of far more seriousness of mind that could be expected from the conventional defiance of an “angry young man”. He incessantly searched for “order” in a seemingly chaotic universe, with a determination to accept the truth, whatever result his relentless probing of the world might bring. For him order was beauty and truth helped him to discover order.

While József was undoubtedly a committed poet, he never became a “national poet” in the sense that Petőfi or Ady was, for his commitment tied him first of all to the “have-nots” (his numerous early “poor man” poems), and secondly to the working-class movement, irrespective of national considerations (his volumes *I Have Neither Father, Nor Mother*, 1929, *Fell the Tree-Trunks!*, 1931, *Night in the Slums*, 1932); but he always had an awareness of universal significance, and linked whatever he wrote to his personal experiences – or rather he saw his personal experiences always in a universal context. It was due perhaps to his gift of identification with the social aims of the lower classes that his own despair never became exaggerated, but ran parallel to his collective social protest.

In his last two years, József wrote more poems than in any other period since 1928. The power, penetration, and shrewd simplicity of the last poems make it hard to believe that they were written by a mentally sick person, especially as there is not a single line that shows the loss of his consciousness as an artist. Yet he was in the final stage; his last volume, *The Pain Is Great* (1936), the only one to appear after his selected poems (*Bear's Dance*, 1934), is a final attempt to grasp totality. Social awareness never left the poet; he reacted sharply to the signs of hostile external reality. He came to see – as many other renegades were to see a generation later – that for all their noble ideals, the Communists' methods were hardly distinguishable from those of the Fascists they were so valiantly combating, for they believed that “the world needs order, and order exists ... to ban what is good”. This ironic “new tale of fascist-communism” became the reality of the Stalinist era (*Enlighten Your Child*, 1936).

In his later *Ars Poetica* (1937), József has become aware, at the price of much suffering, that human existence is guarded by the watchful eye of its parents, spirit and love; but while his intellect would explain and understand personal and social conditions and problems, the feeling that nobody could help

him, because he was unloved, overwhelmed him; the heart again produced its reasons with which the mind could not cope: “The bargain's off – let me be happy / Or else anybody will insult me; / growing spots of red will mark me out, / fever will suck my fluids dry.”

József threw himself in front of a freight train near Balatonszárszó on 3 December 1937. He had always seen his own condition quite clearly; no remedy could be found. His death was a symbolic sacrifice; at least that was how the next generation understood it, and it was also symbolic within the context of his poetry. Trains were of paramount importance in his imagery; he had already “put his hat on the rails” in 1926, and in the background of countless poems goods trains shunt, locomotives whistle, as they did on the outskirts of Budapest where he had grown up. The last freight train was due with its rigid iron wheels on that cold day in December.

József's poetic legacy consists of about 600 poems which he wrote in fifteen years. During his lifetime he achieved little recognition, he was known only to a handful of friends and intellectuals; his influence, however, became significant for the generation which attained consciousness in the 1950s, that is, for those intellectuals who were born in the 1930s. It is somewhat ironic that he became the master of those whom he should have taught at “high-school level” had he been allowed to graduate; it is still a greater irony that his poetry, which became widely available in textbooks, also became an intellectual weapon against the regime which proclaimed him its “official poet”. It can mean only that his ideas put into effective verse form a legacy pointing far beyond the manipulations of any regimes, to “where freedom is order”, and as a result, he is still an active force in Hungarian literature.

Source: www.mek.nif.hu

With a Pure Heart

Without father without mother
without God or homeland either
without crib or coffin-cover
without kisses or a lover

for the third day - without fussing
I have eaten next to nothing.
My store of power are my years
I sell all my twenty years.

Perhaps, if no else will
the buyer will be the devil.
With a pure heart - that's a job:
I may kill and I shall rob.

They'll catch me, hang me high
in blessed earth I shall lie,
and poisonous grass will start
to grow on my beautiful heart.

1925

Translated by Thomas Kabdebo

Grief

In my eyes grief dissolves;
I ran like a deer;
Tree-gnawing wolves
In my heart followed near.

I left my antlers
A long time ago;
Broken from my temples,
They swing on a bough.

Such I was myself:
A deer I used to be.
I shall be a wolf:
That is what troubles me.

A fine wolf I'm becoming.
Struck by magic, while
All my pack-wolves are foaming,
I stop, and try to smile.

I prick up my ears
As a roe gives her call;
Try to sleep; on my shoulders
Dark mulberry leaves fall.

1929

Translated by Vernon Watkins

By the Danube

(excerpt)

I.

As I sat on the bottom step of the wharf,
A melon-rind flowed by with the current;
Wrapped in my fate I hardly heard the chatter
Of the surface, while the deep was silent.
As if my own heart had opened its gate:
The Danube was turbulent, wise and great.

Like a man's muscles when hard at his toil,
Hammering, digging, leaning on the spade,
So bulged and relaxed and contracted again
Each single movement, each and every wave.
It rocked me like my mother for a time
And washed and washed the city's filth and grime.

And the rain began to fall but then it stopped
Just as if it couldn't have mattered less,
And like one watching the long rain from a cave,
I gazed away into the nothingness.
Like grey, endless rain from the skies
overcast,
So fell drably all that was bright: the past.

But the Danube flowed on. And the sprightly
waves
In playful gaiety laughed at me again,
Like a child on his prolific mother's knee,
While other thoughts were racing through her
brain.
They trembled in Time's flow and in its wake,
Like in a graveyard tottering tomb-stones
shake.

1936

Translated by John Székely

BARANGOLÓ

BUDAPEST BUDAPEST KÖRNYÉKE DÉL-ALFÖLD DÉL-DUNÁNTÚL KÖZÉP-DUNÁNTÚL NYUGAT-DUNÁNTÚL ÉSZAK-ALFÖLD ÉSZAK-MAGYARORSZÁG BALATON

"Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent, nekem szülőházam itt e lángoktól ölelt kis ország, messzeringó gyerekkorom utlága."

Radnóti Miklós

Dél-Alföld

Tanyavilág, földműveléssel, félnomád állattartással és pezsgő városi élet, hagyományörző apró falvak és termálvízre épült strandok jellemzik a Magyarország területének egyötödét elfoglaló régiót, ahol az izes tájszólás ma is él.

Makó

D
É
L
-
A
L
F
Ö
L
D
27 529 lakosú város a Maros mellett. Erdei Ferenc szülővárosa, József Attila gimnáziumi tanulmányainak színhelye. Megtekinthető az Erdei-szülőház és az Espersit-ház, benne József Attila kiállítással. Egyházi emlékek a belvárosi barokk római katolikus templom (1765), a belvárosi barokk református ótemplom (1778), a késő barokk görög katolikus templom (1778). A középiskolai kollégium a volt püspöki lak és kápolna klasszicista épületében működik. A városháza egy 1786-os épület felhasználásával épült 1836-ban, klasszicista stílusban. A Korona Szálló épülete eklektikus stílusú (1870). A József Attila Múzeumban várostörténeti és hagymatermesztési kiállítás tekinthető meg. A Maros iszapja a város határában gyógyhatású. A Gyógyfürdő medencéit 42°C-os hévíz táplálja.

Hódmezővásárhely

A közel 50 ezer lakosú város Szegedtől 25 km-re északkeletre fekszik. A református Ótemplom barokk stílusban épült 1713 és 1722 között. Mellette 1721-ből való az egykori barokk magtár. A Szentháromság-templom barokk stílusú (1759), 1860-ban Ybl Miklós tervei szerint két hajóval bővítették. A református Új-templom klasszicizáló késő barokk épülete 1799-re készült el. A görögkeleti templomot szerb, román és görög kereskedők építették késő barokk stílusban, 1783-1806 között. Ikonosztáza 1786-ból származik. A Városháza Ybl tervei alapján épült eklektikus stílusban, 1894. január 18-án avatták.

Kiállítások: a Tornyai János Múzeumban régészeti, helytörténeti, az Alföldi Galériában képzőművészeti, a Németh László Emlékházban az író vásárhelyi pedagógiai tevékenységét mutatják be. A Csúcsi Fazekasházban a helyi fazekas népművészet termékei, a kopáncsi Tanyamúzeumban pedig a népiélet bemutatója látható. A város strandját 42 °C-os hévíz táplálja. Látnivalói között

W A N D E R L U S T

EUROPE BUDAPEST KÖRNYÉRE DÉL-ALFÖLD DÉL-DUNÁNTÚL KÖZÉP-DUNÁNTÚL NYUGAT-DUNÁNTÚL ÉSZAK-ALFÖLD ÉSZAK-MAGYARORSZÁG BALATON

"What this land means to others I cannot know, my homeland for me is a small country so embraced by flames, rock-a-bye world of my childhood."

Miklós Radnóti

S O U T H E R N G R E A T P L A I N

Southern Great Plain

The region, where dialects are still spoken and which occupies one fifth of the territory of Hungary, is characterized by farms, agriculture, half-nomadic animal breeding and lively town life as well as small villages preserving traditions and thermal baths.

Hódmezővásárhely

The town has just under 50,000 inhabitants and is 25 km northeast of Szeged. The Calvinist Old Church was built in baroque style from 1713-1722, next to it a granary (1721). The Trinity Church is also in baroque style (1759), extended with two naves in 1860 in accordance with plans by Miklós Ybl. The Calvinist New Church was erected in neo-classical-late baroque style in 1799. The Greek Orthodox Church was built in late baroque style by Serbian, Romanian and Greek merchants between 1783 and 1806. The Town Hall, built in eclectic style as planned by Ybl, was inaugurated on 18 January 1894. Exhibitions include the Tornyai János Museum - archaeology, local history; Gallery of the Plain (Alföldi) - arts; László Németh Memorial Museum - documents and relics of the writer's pedagogical activity at Vásárhely; Potter's House at Csúcs - products of local folk pottery; Farm (Tanya) Museum of Gorzsa - rural life. The open-air bath of the town is supplied with 42 °C thermal water.

Makó

Situated near the Maros River, Makó has 27,500 inhabitants. It is the birthplace of Ferenc Erdei, Attila József attended secondary school here. Erdei's house and the Espersit House, housing an exhibition commemorating Attila József, are open to the general public. Ecclesiastical monuments include the inner city Roman Catholic Church (baroque, 1765), the inner city Calvinist Old Church (baroque,

1778), the Greek Catholic Church (late baroque, 1778). The secondary school students' hostel is housed in the neo-classical building of the former seat and chapel of the bishop. The neo-classical Town Hall was built in 1836 integrating the walls of a building built in 1786. The József Attila Museum has exhibitions of local history and agriculture (onion production) on display. The mud of the Maros River in the outskirts of the town has a curative effect. The pools of the Medicinal Baths are supplied with 42 degree C thermal water from Hévíz.

Csongrád

Csongrád, with just under 20,000 inhabitants, is located on the right bank of the Tisza, in an eastern branch of the river at the mouth of the Körös. Ancient history of the town can be explored in the inner city, lying, as a result of the winding Tisza River, not in the centre of the town as is usual, but in its eastern part. Here you can find the only group of living folk architectural monuments in the Great Plain. The resort area of the mouth of the Körös is not far from the inner city. Charm is added to the place by the almost 700m long sand-beach, which is ideal for lovers of sun and water sports. The appearance of the present town centre is determined by its characteristic buildings: the baroque Our Lady Church (built between 1762 and 1769), the art nouveau building of the Batsányi János Secondary School, the Town Hall built in 1937 and the streets and squares lined by trees, flower beds and parks - Csongrád is planted with the largest number of trees of all towns in the Great Plain.

kell még megemlíteni az Árvízvédelmi falat, mely 1879-ben épült; a Bethlen Gábor Református Gimnáziumot, a Fekete Sas Szállodát (1905); a Magyar Hitelbankot, Nagy András János kútját, a református újtemplomot, a Zsinagóga és Holocaust állandó kiállítását, a Szent István plébániatemplomot és a Csomorkányi templomromot. Hamisítatlan magyar vendégszeretettel invitálnak mindenkit városukba, melyet az évente megrendezendő kulturális és művészeti programok messze földön híressé tesznek.

Csongrád

Csongrád város – a megye névadó települése – a Tisza-mente egyik legszebb kisvárosa. Szegedtől 60 kilométerre északra fekszik, közvetlenül a Tisza partján. A „legmagyarabb” folyó homok színű vize gyors, szintje – szerencsére kis mértékben – naponta változik, sok hordalékot hoz ebből a város keleti végétől a torokig, a Tisza jobb partján széles és hosszú homokpad keletkezett, mely tengerpartra emlékeztet. A folyó e partszakasza alacsony vízálláskor kitűnő strandolási terület, mely napozás, pihenés mellett számos helyi jellegű játékra (várépítés csepegtetéssel, homokfoci, fejelés sekély vízben) ad lehetőséget. A látvány lenyűgöző, érdemes a Körös-torkot mindenkinek meglátogatni.

A város kiemelt rendezvényei a minden év augusztusában megrendezésre kerülő Csongrádi Napok és Körös-toroki Napok. Csongrádi Napok olyan színes programokkal várják az érdeklődőket, mint a Kenyérünnep és Borfesztyívál, Motoros Találkozó, képzőművészeti kiállítások, templomi hangverseny.

A Körös-toroki üdülőterület a helyszíne Körös-toroki Napoknak. Gyermek- és sportprogramok, játékok, kézműves műhelyek, koncertek és diszkó közül lehet válogatni a rendezvény négy napja alatt.

Ősi múltjáról tanúskodik a Belsőváros, az Alföld egyetlen élő népi építészeti műemlék együttese, amely a kanyargó Tiszának köszönhetően, a megszokottól eltérően nem a város központjában, hanem annak keleti részén található. A Belsővárostól nem messze helyezkedik el a Körös-toroki üdülőterület. A hely varázsát a közel 700 méteres homokpart adja, mely a nap és a vízi sportok kedvelőinek nyújt kikapcsolódási lehetőséget. A város mai központjának arculatát meghatározzák jellegzetes épületei: az 1762-1769 között épült barokk stílusú Nagyboldogasszony-templom, a Batsányi János Gimnázium szecessziós épülete és az 1937-ben épített Városháza, valamint az utakat és tereket szegélyező fák és virágágyások és az azokat megszakító parkok, hiszen Csongrád az Alföld egyik legfásítottabb települése. ■

NEWS ABOUT HUNGARIANS IN NEW ZEALAND

Dunedin News

I'd like to thank everyone who spent time thinking about revitalising our community, attended our meeting on October 29th and shared their thoughts. I think there were lots of great ideas and I'm really looking forward to coming year.

We had somewhat better turnout this time, including 3 babies! After singing the Hungarian National Anthem and savouring a fantastic choice of food we discussed what kind of events we would like for next year, at which time of the year and how to make them more interesting. I had 2 sheets of paper on the board, one about the timing of the events and one about the programmes/entertainment. As for timing, we basically agreed that the current 6 events are what we would like to continue with, mostly

tied to important dates in the Hungarian calendar, namely:

- around October 23rd
- Christmas lunch on the day of the Santa Parade
- late summer picnic
- around March 15th
- midwinter lunch (early June)
- around August 20th

Of the above, the Christmas and midwinter lunches will be at Clare's house. I'd like take this opportunity to thank her for her generosity. Those present unanimously supported having the March, August and October events in the St Francis church hall again. In addition, next year we will try to organise an event outside Dunedin, the details of which have not been worked out, ideas are welcome.

We discussed having one of the events in a restaurant, but the idea had little support. That said, if someone would like to organise an extra event at a restaurant, they are more than welcome. I can assist with sending out invitations, etc.

In terms of programmes/entertainment, the following ideas were suggested:

- **Hungarian cooking demonstration:** this seems to be a popular idea. The church hall has facilities for cooking and we have the place for ourselves all afternoon, in fact we usually set up the night before. So we can start cooking in the early afternoon and people can arrive whenever they wish, with the main event starting at 5pm. We are planning to have the first joint cooking at the March 15th event and if successful, it will be a regular part of the events at the church hall. This also gives an option for those who do not wish to bring food for the potluck to support the joint cooking instead. They can decide to attend at the last minute, which may help some people. Details are to be worked out.

- **Darts competition:** this idea was borrowed

from the Auckland Hungarian club and Richard volunteered to organise it.

- **Raffle:** the raffle will be back, I didn't take notes and my memory is fuzzy, but I believe it was Rosemary Kardos, who volunteered to organise it in the coming year, please correct me if I'm wrong. I now have a list of phone numbers of at least those who were there in October, I can email them to you.

- A **quiz night** was suggested and Adrienn Kovacs volunteered to organise it.

- It was suggested that we have a brief talk about the significance and cultural background of the event we are celebrating. We also discussed the use of English and Hungarian languages in the group. While we agreed that the main language has to be English as there are people who don't speak any Hungarian, this needs to be made clear to new people who may find this surprising or even shocking. They also don't know who does or does not speak Hungarian, so it was suggested that we could wear name tags with a little Hungarian tricolour indicating that the person speaks Hungarian - also very useful because some of us have difficulty remembering everyone's names, I know I do! We plan to use Hungarian a little bit more. At the very least, I will greet people in Hungarian first. I have been sending out all invitations in both languages and will continue to send all important communication in both languages, even longer ones like this one :)

- We talked about how it might be difficult for new arrivals to find out about this group and Charlie suggested that we could promote the group in the Star, which is a great idea. I also contacted the DCC and will get in touch with the Dunedin Multi-Ethnic Council to exchange ideas with other ethnic groups and possibly even have events together.

- I suggested that we could have a newsletter about Hungarian-related events, news. If anyone has any input to the newsletter, please email me.

Some other event ideas that popped up since are a pool night (at Clare's house) and a weekend hike to a DOC hut

Finances: The group has very little money left, which is normal considering that our "financial year" runs from the October event to the next one. The fee for the church hall is \$60 per night, that's our biggest expense. We also need money for postage, envelopes, paper plates, serviettes, chips, coffee, sugar, milk, garbage bags. To cover that, we decided that we will continue to collect \$10 per adult annually, plus collect gold coin donations at each event.

All in all, I think we managed to put some enthusiasm back in the group and I hope that we can extend that to the people that we haven't seen in a while and also hope that we can attract new members.

Thanks,
Laca

About a thousand people gathered to enjoy the Kaleidoscope of European Carols held at the Botanic Garden on a perfect evening in Wellington on Sunday, 11 December 2011.

It is with great sadness that the Magyar Szó learnt of Dr Endre Maurer's passing away a few days before Christmas. His contribution to the Magyar Szó and the Hungarian community's life was significant. He will be sadly missed. May he rest in peace!

RECENT NEWS FROM HUNGARY

Hungarian consumer inflation accelerates to annual 4.3% in November

Consumer prices in Hungary rose 4.3 percent year-on-year in November, accelerating from a 3.9 percent increase in October, the Central Statistical Office (KSH) said

on Tuesday (13 December). The headline figure was over a 4.1 percent estimated by Hungarian analysts. Emerging market analysts based in London had put CPI between 4.2 percent and 4.7 percent. MTI 13 December

European journalist federation backs Hungary protests

The European Federation of Journalists (EFJ) issued a statement in Brussels on Tuesday (13 December) in support of the "struggle of Hungarian journalists and their

unions against political interference in the country's media amidst allegations of manipulation in news reporting." Arne König, the EFJ's president, said in a statement concerning the so-called Lomnici case that the federation was "horrified" that public television channels "that should respect high ethical standards are in fact deliberately manipulating news reports and threatening journalists who speak up for their rights." The image of former Supreme Court head Zoltán Lomnici was blurred out in a report broadcast on public television M1 and DunaTV on 3 December. König said the case "illustrates the bias and the political interference" in Hungary's media, and called for an independent investigation. MTI 14 December

Hungarian religious communities apply for official church status ahead of restrictive new law

Altogether 72 communities have presented applications for being registered as churches, Tamás Lukács, Christian Democratic chairman of Parliament's committee on human rights, civilian and religious affairs, told MTI on Monday (12 December). Hungary's cardinal law on churches approved in July defines 14 churches and religious communities, and stipulates that other denominations require two-thirds parliamentary approval to become registered as a church or religious community. The committee will evaluate the applications and submit the ones that meet all criteria to parliament's plenary session, he said, adding that 10 to 12 applications would certainly fulfill all requirements. To establish a church a congregation or community must declare its faith and religious activities, and present proof of at least 20 years of operation and regulations on its structure and operation. The law comes into force on January 1, 2012. MTI 13 December

Hungary's GDP growth 1.4% year-on-year in third quarter with agriculture main driving force

Hungary's GDP rose 1.4 percent year-on-year in the third quarter of the year, according to both unadjusted and workday-adjusted figures, slowing slightly from 1.5 percent in the second quarter, the Central Statistical Office (KSH) said, confirming preliminary figures in a second reading on Friday (9 December). Quarter-on-quarter, GDP rose 0.5 percent in Q3 after a 0.2 percent rise in Q2, seasonally- and calendar year-adjusted data show. Agriculture was the main driving force behind growth, followed by industrial exports, KSH said. MTI 9 December

The end of the "Republic of Hungary" draws near

Hungary's name will officially change from the "Republic of

Hungary" to simply "Hungary" (Magyar Köztársaság to Magyarország) on January 1st, and consequently the government has been planning to change the country's name in laws as well as preparing to change signs on the border.

In order to change the "Republic of Hungary" to just "Hungary" in previously passed legislation, the government has proposed a bill, which was supposed to have been discussed last Friday (2 December), but has been delayed until this week. Apparently there was not as much fuss in 1989 when the "Peoples' Republic of Hungary" became the "Republic of Hungary." Instead, people were simply told to ignore the "peoples" part of the name in official paperwork, so that such documents occasionally still appear, although whenever a law was modified then the new name of "Republic of Hungary" was inserted. Additionally, Hungary's name change will necessitate the replacement of seventy-three signs on the border, which is estimated to cost Ft 5.5 million (NZD31,000). Politics.hu, 5 December

EU Court to try Sólyom case in February

The European Court in Luxembourg has set 1 February as the date on which it will try an application submitted by Hungary against Slovakia over the latter's refusal to allow then President László Sólyom to enter Komárno on 21 August 2009. There are only five cases in the history of the EU in which one member country directly sued another. HVG, 1 December.

Famed puppeteer Kemény dies

Legendary puppeteer Henrik Kemény has died at the age

of 87, Vojtina Puppet Theatre confirmed on Wednesday (30 November). Kemény continued the more than 100-year-tradition of his family created by

his father and grandfather. He carved his first marionette figure in 1935 and took over the puppet theatre from his father in 1945. When the amusement park in Budapest's Népliget was closed down in the early 1950s, Kemény received a job at the State Puppet Theatre, designing and making puppets during the next two decades, before returning to wandering fairs. He was awarded the Kossuth Prize in 2005 for preserving and disseminating the best traditions of Hungarian puppeteering. HAC 1 December

DunaTV expands its horizons

State satellite TV channel Duna 2 will receive a new name and target audience from 1 January, it was announced at a conference in Balatonalmádi on Tuesday (29

November). The channel will be renamed Duna World and will target ethnic Hungarians living outside Europe. Duna World will broadcast to America and Australia [and

New Zealand], as well as Europe, Duna TV managing director Menyhért Dobos told the gathering. The Duna 2 channel was founded in April 2006. Former Duna TV chief executive Szilveszter Ókovács intended to make it an art channel under the name DunaArt, but that idea never came to fruition. Media Council president Annamária Szalai added that a Duna Világ radio station will also be established. Magyar Rádió chief István Jónás said the state radio station also expects to produce programming for overseas that will not be available in Europe. HAC 30 November

Hungary jobless rate edges up to 10.8% in Aug-Oct

Hungary's three-month rolling unemployment rate was 10.8 percent in August-October, up from 10.7 percent in July-September, the Central Statistical Office (KSH) said on Monday (28 November). In August-October a year earlier the rate was 10.9 percent. The jobless rate rose for the first time since January-March, when it hit 11.6 percent

Recent News From Hungary - December 2011

EU/IMF halt Hungary talks after Central Bank row

The EU and IMF on Friday cut short talks with Hungary aimed at paving the way for aid discussions, pressuring the government to amend a controversial central bank bill or face possible financing problems next year. Hungary's centre-right government, which broke ties with international lenders in 2010 and pursued unorthodox policies to boost the economy, said in a U-turn last month it would reopen discussions with the IMF and EU amid a deepening euro zone debt crisis, which put its markets under pressure. Budapest's chief IMF negotiator said after the informal talks were broken off that the government was ready to resume them and was building European Central Bank proposals into the new bank law, which critics said would in its current form undermine the Hungarian central bank's independence. The IMF said it had suspended the talks because the government had shown no willingness to delay the bank law, which the ECB also criticized. 16 December

Simor: Gov't wants total takeover of power at Central Bank

Hungary's new central bank bill could pose a risk to the bank's independence, the European Central Bank warned on Thursday (15 December) while Governor András Simor said the new law amounted to a total takeover of power at the bank by the government.

Hungary's centre-right government, which has repeatedly attacked Simor and the bank for its policies, submitted a new law on Wednesday which would allow the prime minister to nominate a third vice governor, would weaken the powers of the governor and expand the rate-setting Monetary Council. 15 December

Jobbik ties with Socialists in new Ipsos poll

The opposition radical nationalist and Socialist parties are neck-and-neck in the polls while the pool of uncommitted voters is exceptionally high, according to a December survey by Ipsos published on Wednesday (14 December). The ratio of voters turned off politics rose to 54 percent in December, the Ipsos poll found. Jobbik's star has risen steadily, and the radical party now commands 24 percent of decided voters and 10 percent of the whole sample, up from 9 percent in November. This compares to 11 and 24 percent respectively for the Socialists, which has seen its support dwindle from 12 percent in the previous month. The Democratic Coalition, a Socialist splinter group whose ten lawmakers sit as independents, saw its support rise to 2 percent of the whole sample (from 1 percent) and 3 percent of core party supporters. Ruling party Fidesz had the backing of 18 percent of the electorate in December (down from 19 percent) and 39 percent of the decided block. Ipsos said that Fidesz lost 1.3 million voters in 2011. MTI 15 December

Szonda Ipsos

The Democratic Coalition, a Socialist splinter group whose ten lawmakers sit as independents, saw its support rise to 2 percent of the whole sample (from 1 percent) and 3 percent of core party supporters. Ruling party Fidesz had the backing of 18 percent of the electorate in December (down from 19 percent) and 39 percent of the decided block. Ipsos said that Fidesz lost 1.3 million voters in 2011. MTI 15 December

in the 15-74 age-group. MTI 28 November

Fidesz candidate wins Budapest by-election in landslide

Voters in the second round of a by-election held in Budapest's up-market 2nd district on Sunday (27 November) selected Fidesz district mayor Zolt Láng to represent them in parliament. Láng won the ballot with 58.45 percent on a turnout of just over a third (34.16pc) of all eligible voters in the district. In the first round held two weeks ago Láng secured a majority but turnout at 39 percent was too low for the result to be declared valid. The by-election had to be called because MP István Balsai, representing the 2nd district's 50 thousand voters in parliament, had been elected in June as constitutional judge, a post which is incompatible with being a lawmaker. The opposition initially cast the election as high-stakes due to their stated desire to "dismantle the Fidesz two-thirds". Opposition parties fielded big guns in the hope of unseating Láng, who has headed the 2nd district's municipality for the past five years. Láng became mayor of the well-healed district in the 2006 general election, and in 2010 he won a seat in the national parliament. In the Sunday ballot Katalin Lévai of the Socialists came second with 30.55 percent and Gergely Karácsony of LMP third with 6.45 percent. MTI 28 November

Hungary offers legal aid to ethnic Hungarians deprived of Slovak citizenship

The Hungarian government will grant "all legal aid" to Olivér Boldoghy, who has recently been stripped of his Slovak citizenship after he was granted Hungarian citizenship.

Hungary's Deputy Prime Minister Zsolt Semjén said at a plenary session of the Hungarian Permanent Conference (Maert) in Parliament on Wednesday (23 November). Hungary is ready to provide legal aid to all others who have also applied for Hungarian citizenship under Hungary's dual citizenship act and consequently lost the citizenship of the country they live in, Semjén said. The Boldoghy case clearly demonstrates the "conflict between Slovakia's position and the ethos of the European Union", Semjén said. Under the Slovak law in question, 126 residents have now lost their Slovak citizenship, including 15 who had been granted Hungarian citizenship. MTI 24 November

State secretary opposes gov't plans to relocate landmark statue of poet from Kossuth tér

State secretary for culture Géza Szócs said on Sunday (13 November) that plans to transform Kossuth Square back to its pre-1944 state were not a good enough reason

to relocate the statue of poet Attila József. Following a decision by government parties at the end of May to return the square to its original state,

most statues in front of parliament would be relocated, among them statues of the poet and Mihály Károlyi, a former prime minister and president. "I don't know what I could say to him and explain why his statue is being relocated," Szócs said. "Even during his lifetime he was not given the respect that was due to him." HAC 15 November

Nation mourns as 11 Hungarian tourists die in Egypt bus crash

An emotional scene played out last night at Budapest's Liszt Ferenc airport as survivors of the crash that killed 11 tourists arrived. Eleven Hungarian tourists died and 27

others were injured in Hurghada, Egypt on Sunday [6 Nov], when a bus carrying tourists from their hotel to the local airport overturned for reasons unknown, police announced last night. The accident occurred when the bus collided with a lorry, Kossuth Rádió reported at midnight. The dead were customers of the travel agency Best Reisen, office manager Tibor Zám announced. Several of those injured have already undergone surgery, Zám added. Hungary's embassy in Cairo says the accident had claimed 10-12 lives and left 15-20 Hungarians with serious injuries. Ambassador Péter Kveck is in regular contact with the Egyptian authorities. HAC 7 November

Hungarian Government Highlights Crucial Moments in Nation's Recent History

Hungary's government has ordered a set of paintings depicting the most important moments and periods from the last 150 years of Hungarian history. These include two world wars, the revolution of 1956 against Soviet occupation, the Trianon treaty after World War I that significantly reduced the country's territory, and the red sludge disaster of 2010. The list also includes violent clashes between anti government protesters and mounted riot police in October 2006. At the time, aggressive demonstrators mixed with participants of a peaceful political rally by the then-opposition Fidesz party. People from both groups suffered injuries inflicted by police forces. Fidesz, currently in power, has repeatedly asserted that the Socialists, governing at the time, used law enforcement against peaceful citizens. Another portrait will commemorate the ratification of a new constitution, drafted and passed by the current ruling party. The paintings will be featured in a limited edition of Hungary's new constitution, which takes effect in January, commissioner Imre Kerényi, in charge of promoting the document, told the daily Népszabadság. The actual artwork will then be displayed in a museum or a public institution that has not yet been determined. Copies of the constitution will be displayed on "tables of the constitution," actual tables that have been placed in local government buildings since the spring. Here, those Hungarians who want a copy signed by Speaker of the House László Kövér can request it free of charge. The free copies will be from the regular print run, while the limited edition can be ordered at the "constitutional tables" at a price. WSJ 4 November

Two Hungarian journalists fired over hunger strike

Two Hungarian journalists were fired for participating in a hunger strike to protest the government's involvement in the media. According to the Associated Press, the fired journalists, Balázs Nagy Navarro and Aranka Szávuly

have been participating in a hunger strike since Dec. 10, along with three other protesters. They have been living on nothing but tea and soup. According to the station for which they work, Media Service Support and Asset Management Fund (MTVA), Navarro and Szávuly were fired because the fast is illegal and a "provocation" of their employer. 28 December

Clinton voices democracy concerns in letter to Hungary PM

US Secretary of State Hillary Clinton has sent a letter to Hungarian Premier Viktor Orbán expressing concern over the state of the country's democracy, a government spokesman in Budapest said Tuesday. [27 December] Clinton "basically put her earlier words into writing," Peter Szijjártó told Hungarian newswire MTI. On a visit to Hungary in June, Clinton called on Budapest to preserve democratic institutions and urged a "real commitment to independence of the judiciary, free press and governmental transparency." The government's confirmation Tuesday came after the website of left-leaning daily Népszabadság reported that Clinton had expressed concern over the weakening of checks and balances, the overhaul of the judiciary and limits on freedom of religion and of the press in a letter dated December 23. In addition, the US secretary of state objected to the suspension of frequency rights for Hungary's only national opposition station Klubrádió, the website said, citing unnamed diplomats in Washington. 27 December

Hungary police force detains opposition MPs

Hungarian police yesterday broke up a demonstration from green liberal opposition MPs who chained themselves together as they gathered outside parliament. Over twenty five activists had to be detained by

Budapest's police constabulary. Eleven MPs were amongst them, including ex-Socialist Prime Minister, Mr Ferenc Gyurcsány. More than anything, the opposition objects to laws on elections, taxes, and the country's central bank that are scheduled to be adopted soon in parliament. The opposition says that the laws are to tighten the Fidesz party's current grip on power. At present, the centre-right Fidesz, led by Prime Minister Viktor Orbán, has an unrivalled two-thirds majority in Hungarian parliament. Leaving little time for any debates on proposed laws, the party used an express procedure. Successfully, the protest delayed the parliament session from being able to start. Attila Mesterházy, the ruler of the country's Socialist Party, was among the detained. While the politicians were released later on, many activists were left in custody overnight and are still yet to be freed. While mostly concerned over financial issues, the LMP protesters also have concerns over Mr Orbán's new election law that they believe will hand Fidesz an advantage over its rivals. Before the session started, government spokesman Zoltán Kovács rejected opposition accusations of how Fidesz has been trampling on democratic principles. 26 December

Hungarian Watchdog Takes Away Frequency from Opposition Radio

Hungary's national media council reassigned three radio frequencies, taking one of them from the country's largest opposition radio station, Klubrádió. The station's frequency was awarded to Autórádió Műsorszolgáltató Kft., which bid "significantly above" the asking price and promised to broadcast more Hungarian music, the watchdog said in an emailed statement late yesterday [20 December]. The media council's decision is a "de facto ban" of Klubrádió and a "public fraud," András Arató, the station's chairman, said in an interview today. The result of the tender is legally questionable as the frequency was awarded to a company with capital of 1 million forint (NZD5,145), while the tender called for a "realistic" business plan, Arató said. 21 December ■

S P O R T

Albert Flóriánra emlékezünk

Albert Flórián, az egyetlen magyar aranylabdás válogatott labdarúgó, a Nemzet Sportolója Hercegszántón született 1941. szeptember 15-én. 2011. október 31-én, súlyos szívmitétét követően vesztették el a „Császárt”, akit rajongói, amúgy pestiesen Flórinak is becéztek.

„Rendkívül szerény volt, rokonszenves a csapattársak számára is. Tisztelettudó, jó magatartású, jó modorú, intelligens fiatalember volt a magánéletben éppúgy, mint a pályán. Nem rúgott meg ellenfelet. Amellett hihetetlen, bámulatos cselezőkészsége volt, ami kivételes adottság, olyan, amit nem lehet megmagyarázni.” nyilatkozta róla Szepesi György, a legendás sportriporter, aki rengeteg meccsét közvetítette a pálya széléről.

Az 1950-es évek végétől az első kiemelkedő képességű játékos. Nagyon fiatalon lett elismert labdarúgó. Kiválóan cselezett, labdáit vonzotta a kapu. Önéletrajzaiban önkritikusan megemlíti, hogy nagyon szeretett játszani, de nem szeretett edzeni. Életpályája konfliktusokkal terhelt volt. 1974. március 17-én fejezte be az aktív játékot.

Albert Flórián pályafutása alatt végig, 1952-től 1974-ig a Ferencváros játékosa volt. 1958. november 2-án debütált a felnőtt csapatban, amikor a Ferencváros a Diósgyőr ellen játszott a Népstadionban. A mérkőzésen máris két gólt szerzett. 1960-ban bajnoki ezüstérmes lett a csapattal, és 27 góllal a gólkirályi címet is megszerezte. 1961-ben ismét gólkirály lett 21 góllal, holtversenyben Tichy Lajossal. 1963-ban a Ferencvárossal bekerült a Vásárvárosok Kupája

elődöntőjébe, azonban csak a bronzérmet szerezték meg, mivel 3-1-re kikaptak a jugoszláv NK Dinamo ellen. Ezt ellensúlyozta, hogy magyar bajnokok lettek, majd a következő

évben is megismétlődött a siker. 1965-ben csak a második helyet szerezték meg a bajnokságban, de Albert 27 góllal, immár harmadszorra, gólkirály lett. A Fradi a Vásárvárosok Kupájában ebben a szezonban is szárnyalt, ezúttal egészen a döntőig, ahol a Juventus legyőzésével a kupát is megszerezték, Albert az 1965-ös Aranylabda szavazáson pedig a hatodik helyen végzett.

Sportolótársait is mélyen megrendítette Albert Flórián hirtelen halála. Álljon itt néhány nyilatkozata:

„Az Albert Flóri? Te jó Isten! Nagyon sajnálom! Albert Flóri a hatvanas évek magyar és nemzetközi futballjának kiemelkedő egyénisége volt. Váratlanul ért a halálhíre!” (Buzánszky Jenő, az Aranycsapat tagja)

„A legnagyobb fradistát veszítettük el! Hatalmas megtiszteltetés volt nekem fiatal, vidékről felkerült gyerekeknek, hogy huszonegy éve minden nap találkozhattam vele. Szerettem hallgatni a történeteit! A hetvenedik születésnapján ott voltunk sokan a Fradi-családból, akkor még semmi nem utalt arra, hogy bármilyen probléma lenne... De ilyen az élet, ma már nincs köztünk. Albert Flórián emlékét örökre megőrizzük!” (Lipcsei Péter, a Ferencváros II edzője)

„Mindannyiunkat mélyen lesújtott Albert Flórián halálhíre! Az utolsó információm az volt, hogy bevitték a kórházba, ahol rutinszerű műtétet hajtanak végre rajta. Ma pedig már másról kell beszélünk... Húsz éve voltam kapcsolatban Albert Flóriánnal, ha találkoztunk, mindig sokat beszélgettünk. Mióta én vagyok a Fradi edzője, minden edzésünket megnézte Rákosi Gyulával és Szűcs Lajossal és örömmel

mondhatom, hogy jó véleménnyel volt a munkámról. Borzasztó nehéz ilyenkor bármit is mondani. Mélyen megrendített a halálhíre!” (Détári Lajos, korábbi világválogatott játékos, a Ferencváros edzője)

A nemzetközi szaksajtó is beszámolt Albert Flórián haláláról. A Nemzetközi Labdarúgó-szövetség, a FIFA honlapján tudatja, hogy elhunyt a korábbi magyar válogatott sztárja. A cikkben olvasható volt az is, hogy 1967-ben Albert 28 szavazattal előzte meg Bobby Charlton az Aranylabda-szavazáson, valamint az is, hogy 1960-ban olimpiai, majd 1964-ben Európa-bajnoki bronzérmet nyert a magyar válogatottal.

Az Európai Labdarúgó-szövetség hivatalos oldala, az UEFA.COM „Elhunyt Albert, a magyar aranylabdás” címmel számolt be Albert Flórián haláláról. A cikk korának egyik legelegánsabb játéktípusú futballistájaként említette Albert Flóriánt, aki a „Zöld sasokkal”, a Ferencvárossal nyert Vásárvárosok Kupáját 1965-ben, a szeretett klubjában, melynek stadionja 2007 óta az ő nevét őrzi, aki 351 mérkőzésen 256 gólt szerzett.

Albert Flórián életrajzi könyve: *Az életem a Fradi a Ringier Kiadó gondozásában jelent meg néhány éve és ismét megrendelhető: www.nemzetisport.hu.*

Legendás sportolónk emlékét szeretettel őrizzük. ■

- Sáfár László

Gyöngyös Imre Shakespeare-je

Shakespeare 13. szonettjéhez fűződő megjegyzés:

Nem hiszem, hogy Szabó Lőrinc megérezte azt, hogy tulajdonképpen kinek is írja ezt a szonettet a Bárd. Az első sorban a megszólítás - szerintem - hibás, mert ez nem a szerelmének szól. Sokkal inkább a fiára, Hamletre illik a szöveg. Szabó Lőrinc nem ismerhette azt az általános megszólítást az angol Midland-ben, amit lépten-nyomon használnak a "colloquial english" szerint. A "love" megszólítás a szülő és gyerek között, vagy megfordítva olyan közeli megszólítás, mint a magyarban "aranyoskám" vagy "húsikám" vagy angolul olyan "endearment", amit nem csak szerelmeseik és házastársak használnak. Hovatovább nemcsak az utolsó két sor párrímjeiben van utalás a nemzedékekre, hanem az egész szonett a szépség öröklődésére utal.

Shakespeare 13. Sonnet

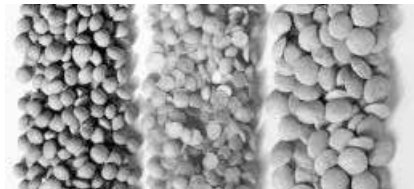
O that you were yourself: but, love, you are
No longer yours than you yourself here live:
Against this coming end you should prepare,
And your sweet semblance to some other give.
So should that beauty which you hold in lease
Find no determination: then you were
Yourself again, after yourself's decease,
When your sweet issue your sweet form should bear.
Who lets so fair a house fall to decay,
Which husbandry in honour might uphold
Against the stormy gusts of winter's day
And barren rage of death's eternal cold?
O! none but unthrifths:- Dear my love, you know
You had a father; let your son say so.

Szabó Lőrinc fordítása:

Bár magadé volnál! de az, szerelmem,
Addig lehetsz csak, míg földünk lakod:
Készülj gyorsan közelgő véged ellen
És add át másnak édes alakod.
Kölcsön-szépséged így lehet örök
Virágzás csak, mert bár tested kihűl,
Újjászületnél s édes gyönyöröd
Édes sarj nyerné egykor örökül.
Van-e, ki ily szép házat veszni hagy,
Ha hű gond megjavíthatja, mire
Felzúg a tél viharos szele, vagy
A halál örök fagyosvár dühe?
Óh! csak a pazar. Drágám, volt apád;
Hadd mondja ezt a fiad tereád!

Gyöngyös Imre fordítása:

Lennél magad!? Kicsim, az nem szabad,
amíg e földi léted élheted,
melynek végére kell, készítsd magad,
hogy másnak add majd drága külleded.
Szépséged, melynek bírod bérletét,
nem jár le; úgy leszel te csak magad,
ha valós lényed öröklétbe lép
s édes mintádból lesz édes nyomat.
Ily szép házat ki hanyagolna, mondd;
mit jó gazda tél viharában ápol;
ki ne engedné, hogy megóvja gond
a halál meddő és örök fagyától?
Csak tékozló, ki vissza nem riad;
hogy volt apád, hadd mondja el fiad!

KLÁRA DU TOIT

let's cook hungarian

One of the reasons I enjoy being Hungarian is because our lives are full of traditions. To establish traditions you need time and New Zealand is too young in comparison to Europe. So I try to remember, and keep all our festivities and celebrations in our everyday lives. Life is too short and unpredictable and it is comforting and reassuring that life can be good if you concentrate on the positive. By keeping Advent and namedays and all the various anniversaries, we can celebrate something in life almost every day. We are living through hard times, but here in New Zealand things are still much better than in Hungary..

According to tradition we have fish on Christmas Eve, so I'm going to share one of my favourite recipes with you. I'd like to take this opportunity to thank you all for your support through the year and wish everyone a blessed Christmas and a healthy, peaceful New Year!

Steamed Fish on Dill (*Kapros hal*)

4-5 medium fillets of your favourite fish	1 bunch fresh dill
1-2 lemons	3-4 tomatoes
1-2 shallots	freshly ground pepper
7-10 olives	

Pre-heat the oven to 180°C. Line a medium sized oven dish with tinfoil. Place the washed dill, stalks and all, on the foil over the bottom of the dish. Place the whole cleaned fish fillets on top of the dill. Slice the lemons, tomatoes and shallots into rings and cover the fish fillets evenly. Sprinkle it with freshly ground pepper. Seal the dish with tinfoil and place in the oven for 20 minutes. Remove the tinfoil covering, sprinkle the olives around the fish and return the dish to the oven while you prepare the garnishes, such as boiled parsley potatoes and a fresh green salad. *Jó étvágyat!* ■

The Scent of Pines

– Panni Palásti

The week before Christmas a pine forest invaded the bare ground behind Lehel Market. The trees came and conquered the lot that stretched towards the massive church of Árpádházi Beatific Margit. Freshly cut and of all sizes - ranging from knee-high up to more than two metres – they lined up on the icy snow among the steaming horses and peasant carts that hauled them to the city.

Grandma had asked me to come along and help select the right tree, but when I pointed at one, she would shake her head and let the snow flakes trapped on her forehead trickle down her nose.

I followed her from tree to tree and listened to her haggle with shuffling, coughing men who laughed and made dismissive gestures with their hands. They wore knitted wool mittens similar to mine. One of them had on gloves without fingers, and he kept warm by blowing puffs of his breath on his nails and sticking them under his armpits.

The frost pinched my nose and got hold of my feet. My hands in my pockets and my ears tucked into my wool cap remained sensible, but my toes and lips grew numb. I looked at the horses and watched two of them standing with their head hanging, their mane thick with snow. Next to them, an old woman stood bundled in a black wool scarf that made her look like a giant black ball sprinkled with powdered sugar. She performed a sort of dance by stomping her boots on the ice. I tried to imitate her doing a slow tap dance myself, but my feet refused to obey. All I could do was rub my ankles together and think about a hot mug of kakao.

We circled among the rows of pine and clusters of families, all of whom seemed to make up their mind faster than Grandma.

On the way home, I carried the top end of the chosen tree while Grandma hugged the heavier bottom. It was a triumphal march enhanced by the fresh scent of pine. The large bottom branches swept the sidewalk until I held my end higher, trying to lift my arms like a priest proudly raising the Host

towards heaven. My feet forgot to hurt, and my eyes stayed glued on Grandma's bobbing back.

We filled a bucket with soil and pebbles pushing the bare trunk all the way down so that the tree stood up straight. Then we cleared a space under the window and carried the tree inside. If the top leaned one way or another, we could always find a string and tie a branch to the window handle to straighten it.

It was left up to the angels on Christmas Eve to bring the decorations, drape the pine with silver strands, cover it with angel hair and to light the dozens of candles and "star-throwers" that would light up the room with magic.

I never had a chance to see the angels. I had to hide in the bathroom and wait to be called. Mother and Father were allowed to meet them while I buried my face into Mother's quilted robe hanging on the door and tried to decipher the whispers and flutters that I was happy to attribute to the flapping of angelic wings.

When finally the bathroom door opened, I could step out and see the glowing, sparkling tree, the guttering candles with their flames reacting to every breath, every movement, playing with their own reflections in the tinsel-wrapped sweet fondants that weighed down every branch. The breathtaking spectacle would make me stop and stare. For a moment I'd forget about finding my presents.

It may have been 1936 or '37 when I saw my first crying doll under the tree. It was lying in its own four-wheeled pram. It was the most beautiful porcelain doll I've ever seen. It had curly brown hair and identical brown eyelashes. When I lifted her up, she opened her blue eyes. When I put her down, she whimpered like a cat. She had porcelain arms and legs, and her body was stuffed with sawdust. She had a pink dress on, white socks with black patent leather shoes, and she was destined to become my war baby.

There are rare moments in life suffused by a sense of total contentment. Lifting her out from the pram was such a moment. Luckily, I didn't drop her. Never. I don't remember when I abandoned her for other, newer enchantments.

Contents

Képes ajánló – Pictured here	2	Living Traditions: Hungarian Wine Culture, part 3	
Titokzatos éj– Szentirmay Klára	3, 7	– Krisztina Szegedy	21
Wondrous Night – Klára Szentirmay	3, 7	Between Two Ears, part 1 – János Ceglédy	22-23
Melyiket a kilenc közül? - Jókai Mór	4-5	Szellemi értékeink: József Attila	24-27
A harmadik nemzettrész - Csapó Endre	6-7	Hungarian Poets: Attila József	28-29
Emberek és történetek: Szabó András	10-11	Barangoló: Dél-Alföld (2)	30, 32
Gazda József: A harmadik ág	10-12	Wanderlust: Southern Great Plain (2)	31
Hungarian Historians, part 5 – István Ladányi	13	News about Hungarians in New Zealand	33
Reviczky Gyula. Karácsonykor	13	Recent News from Hungary (compiled by P. Hellyer)	34-35
Levél Magyarországról – Szabó Sándor	14-15	Sport – László Sáfár	36
Bajor Gizi Színészmúzeum – Sáfár Anna	16	Gyöngyös Imre Shakespeare-je (13. szonett)	36
Egy délvidéki ifjúsági szervezet sikertörténete		Let's Cook Hungarian – Klára Du Toit	37
– dr. Klemenc Miklós	17	Palásti Panni: The Scent of Pines	37
My Ten Favourite Films: Adoption (Örökbefogadás)		Contents	38
– Paul Hellyer	18-19	Value of the Forint	38
Gyöngyös Imre: Karácsonyok	19	Hungarian Communities in New Zealand	38
József Attila: Karácsony	19	Impresszum	38
Élő hagyományok: A magyar borkultúra III. rész		Béla Czöbel's paintings	39-40
– Szegedy Krisztina	20		

VALUE OF THE FORINT

RATES AS AT 17 DECEMBER 2011
BASE CURRENCY IS HUF.

Currency Unit	HUF/Unit
EUR Euro	304.23
USD United States Dollar	233.15
GBP United Kingdom Pound	362.49
CAD Canada Dollar	224.75
AUD Australia Dollar	232.57
NZD New Zealand Dollar	177.56
CZK Czech Republic Koruny	12.00
HUF Hungary Forint	1.00
PLN Poland Zlotych	67.63
ROL Romania New Lei	70.20
RUR Russia Ruble	7.28

HUNGARIAN COMMUNITIES IN NEW ZEALAND**AUCKLAND HUNGARIAN CLUB**

President: Tamás Paulovics
PO Box 109-138, Newmarket, Auckland
Tel: +64 21-103-1161
Email: kiwijob2005@gmail.com

HUNGARIAN SOCIETY OF WELLINGTON

President: Éva Bródy Popp
1 Raroa Rd, Kelburn, Wellington
Tel: +64 4 475-7775
Fax: +64 4 475-5555
Email: p0ppsi@yahoo.co.nz

HUNGARIAN CLUB, CHRISTCHURCH

President: István Tóth
11 Hardy Street, New Brighton, Christchurch
Tel: +64 3 355-7448
Fax: +64 3 355-7458
Email: toth2@xtra.co.nz

KÖVETKEZŐ SZÁM:

A Magyar Szó 2011/2012-es előfizetési évének második, vagyis a 2012. márciusi számhoz beküldendő anyagot kérjük **2011. február 25-i** határidővel a szerkesztőhöz eljuttatni. Bár gépett, vagy kézírással készült anyagot is szívesen látunk, sok munkamegtakarítást jelent, ha a küldött anyag számítógépen készült, és e-mailen, vagy lemezen (diszken) küldik el.

E-mail: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz; postacím: PO Box 29-039, Wellington 6443.

NEXT ISSUE:

The deadline for the fourth issue of the 2011/2012 subscription year, that is the March 2012 issue is **25 February 2012**. Where possible please send contributions in computer-readable format (i.e. e-mail or disc). Email: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz; postal address: PO Box 29-039, Wellington 6443.

Founder (Alapító): Paul Szentirmay
Publisher/Chief Editor (Kiadó/főszerkesztő): Klára Szentirmay
Editor/Design (Szerkesztő/tervező): Tünde Máté
Communications to: PO Box 29-039, Wellington, New Zealand 6443 tel: 64-4-973-7507 fax: 64-4-973-7509
Email: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz
website/honlap: www.hungarianconsulate.co.nz

© Magyar Szó 1991-2012
all rights reserved/minden jog fenntarva
ISSN 1171-8978

The aim of the Magyar Szó is to serve the interest of Hungarians living in New Zealand by publicising matters of interest and importance to them, and by documenting the life of the Hungarian community in New Zealand. The first issue was published as a circular for the Hungarian Community in Wellington. Since September 1991 (issue no. 6) the Magyar Szó has nationwide coverage and is sent only to subscribers. Opinions expressed in this bulletin do not necessarily reflect those of the Magyar Szó, its editors or the Consulate-General of Hungary.

The bulletin is published every third month, commencing in December. The subscription charge (within New Zealand) for twelve months is \$40.00, students and beneficiaries, \$35.00; NZ\$45.00 to Australia, NZ\$47.00 to other places, and is payable to "Magyar Szó", or by direct credit to Magyar Szó, Bank of New Zealand (BNZ), 02 0585 0082725 01.

CZÓBEL, Béla

(1883, Budapest – 1976, Budapest)

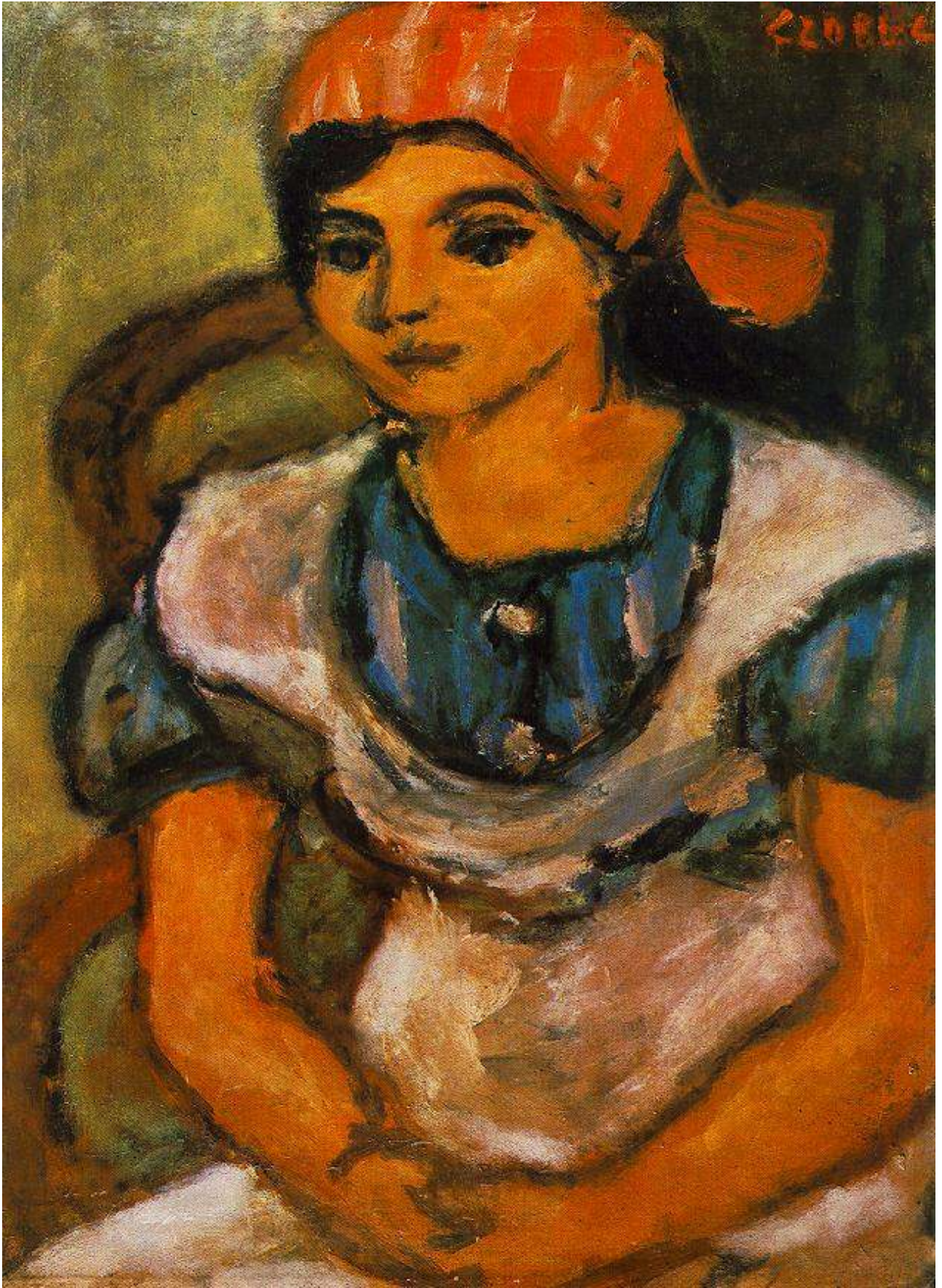
He started his studies under Béla Iványi Grünwald in the Nagybánya Free School in 1902. In the 1902-03 academic year, he studied under Herterich and Diez, two masters at the Munich Academy. He continued at the Julian Academy in Paris in 1903 as a pupil of Jean Paul Laurens. His first paintings were influenced by the principles of the Nagybánya School, expressing a closeness to nature. In Paris he befriended painters of the Fauves group from 1905 and adopted their composition style using strong colours. In 1906 he returned to Nagybánya, where with his recent paintings he led a new movement called "Neós". He was at home and active in both the Hungarian and the Parisian art scene, spending winters in Paris and summers in Hungary. Between 1907 and 1912, he spent the summers in Károly Kernstok's colony in Nyergesújfalu with fellow artists developing the Neós style. He participated in establishing the Hungarian impressionist and neo-impressionists' group (MIÉNK) and became a member of "The Eight". Most of his works were destroyed in WWI. From 1914 to 1919, he worked in the painting school founded by the cubist Le Fauconnier in Bergen, the Netherlands, then lived in Berlin 1919-25, during which time his pictures became even more expressive. During WWII he lived in Szentendre, and afterwards he spent winters in Paris and summers in Szentendre. His style of painting remained unchanged from the early 1930s. He received several awards during his lifetime recognising his achievements. A museum in Szentendre permanently houses his works.

5.	1. Still-life with Fruits
1.	2. Boy Holding a Ball
4.	3. Szentendre
2.	4. Street in Paris
3.	5. Painters in Open-Air

Béla CZÓBEL - Girl with Red Shawl